NECİP MAHFUZ

İbn Fatttume'nin Seyahati

1988 NOBEL
EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İbn Fattume'nin Seyahati

NECİP MAHFUZ

Türkçesi: Nevzat H. Yanık

hitkitap

© HİTKİTAP

Necip Mahfuz
İbn Fattume'nin Seyahati
Arapça aslından çeviren: Nevzat H. Yanık

Yayına Hazırlayan
Seyfi Öngider

ISBN 978-9944-198-41-7
Haziran 2013, İstanbul

Kalem Ajans aracılığıyla
Arapça © 1983, Necip Mahfuz
Rihlat ibn Fattuma adıyla Arapça ilk baskısı 1983'te yapılmıştır.
© The American University in Cairo Press
Yayıncının yazılı izni olmadan herhangi bir alıntı yapılamaz

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Ebru Öner

Kitap Matbaacılık San. ve Tic.Ltd.Şti.
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1 Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 482 99 10
Sertifika No: 16053

Merkez
Fener Kalamış Cad. No: 93/7
34726 Kadıköy-İstanbul
Tel: 0216 449 98 05 pbx Faks: 0216 348 00 69
hitkitap@hitkitap.com www.hitkitap.com
Sertifika No: 10540

Dağıtım
Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok.
No:25 Çatalçeşme Han Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0212 513 81 57 Faks: 0212 511 62 52
İnternet Satış: www.kuraldisi.net

İçindekiler

1. Vatan 7

2. Maşrık Ülkesi 19

3. Hira Ülkesi 42

4. Halbe Ülkesi 61

5. Eman Ülkesi 83

6. Gurub Ülkesi 97

7. Başlangıç 106

"İbn Fattume" diye ünlenmiş olan
Kındîl Muhammed el Unnâbî'nin
el yazması notlarından nakledilmiştir.

İbn Fattume'nin Seyahati

1
Vatan

YAŞAM VE ÖLÜM, DÜŞ VE UYANIKLIK karmaşık ruhun duraklarıdır; bazı işaretleri ve izleri takip ederek, karanlıklar denizinde yolunu güçlükle bularak, belirsizlik içinde bir umuda doğru sevinçle ve gizemli bir şekilde kendini yenileyerek kat edilen duraklardır. Ne arıyorsun, ey seyyah? Hangi duygular kabartıyor içini? Nasıl kontrol ediyorsun dürtülerini ve kaprislerini? Neden şövalyeler gibi esip gürlüyor, kahkahalar atıyorsun? Niçin çocuklar gibi gözyaşı döküyorsun? Coşkulu bayram sevinçlerinden sonra boyunları vuran cellâdın kılıcına tanık oluyorsun, neden? Bütün güzel ve çirkin işler besmeleyle, "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla" başlıyor. Büyücü gibi birtakım koruyucu gölgeler -anne, öğretmen, sevgili, hatta kâhya- üzerine kol kanat geriyor; zamanın yıpratıcı rüzgârlarına dayanamayan ve sonsuza dek minnettar kalacağımız gölgeler... "Vatan" adını taşıyan o yer bana ne kadar uzak olursa olsun, kendisine yönelik sevgim ve sadakatim hiç bitmeyecek, unutulmayacak hatıralarım tazelenmeye devam edecek ve kalbimin derinliklerinde izleri hep olacak-

tır. Yaşadığım sürece bu ülkedeki esansçıları, minareleri ve kubbeleri, güzel bir kızın sokağı aydınlatan parlak yüzünü, zenginlerin yüklü katırları ve fakirlerin yalın ayaklarını, başıbozukların şarkılarını ve sosyetenin melodilerini, soylu atların ve sarmaşık ağaçlarının salınışını, güvercinlerin ötüşünü, kumruların ağlamaklı sesini tutkuyla sevmeye devam edeceğim.

Annem bana sesleniyor: "Bugün doğum günün..."

O güzel başını sallarken, sevgiyle cevap veriyorum: "O gün asıl *senin* günündü."

Bir tahıl tüccarı olan babam Muhammed el Unnâbî, varlık içinde yaşamış. Yedi önemli tüccara baba olmuş, hayatın tadını çıkararak seksen yaşını geçinceye kadar sağlıklı bir şekilde yaşamış. Seksen yaşındayken 17 yaşındaki güzel annemi, el Ezheri'nin kızı Fattume'yi görmüş. El Ezherî Kadaif namıyla anılan bir kasabın son salkımı, "tekne kazıntısı" olan anneme gönlünü kaptırmış, onunla evlenmiş ve aile içinde öfkeli bazı kavgalardan sonra satın aldığı büyük bir evde annamle yaşamaya başlamış. Kardeşlerim bu evliliği gayrimeşru, hatta iğrenç bir oyun sayıp babalarına karşı kadıdan ve tüccarbaşından yardım istemişse de babam onların pençesinden kurtulmuş. Bu evliliği tartışma götürmez bir hak, yaş farkını ise önyargılı kişilerin öne sürdüğü bir kuruntu ilan edip, güven dolu bir kalple mutluluk pınarından bol bol su içmeye devam etmiş.

Annem, "Doğumun onların yenilgisini pekiştirmek ve öfkesini yenilemek üzere geldi" demesi üzerine ben de cevap verdim: "İnsanlarda hırsın sınırı yok."

Gençliğimden itibaren en kötü işlere bulaşmama karşın en güzel sözlerle karşılaşıyordum. Babam bana "Kındil" adını vermişti, ancak kardeşlerim, benimle akraba olmaktan uzak durmak ve babalarımızın aynı olduğundan şüphe ettiklerini belirtmek için bana "İbn Fattume" yani "Fattume'nin Oğlu" diyorlardı.

Babam, daha yüzünün şeklini belleğime işlemeden, bize ömrümüzün sonuna kadar konforlu bir hayatı garanti eden yüklü bir servet bırakarak öldü. Kardeşlerim-

le aramızdaki husumet de kesildi. Ancak annem, onlardan kendisine ve bana gelebilecek kötülüklerden öylesine korkmuştu, kuruntu ve şüpheler onu öylesine yiyip bitirmişti ki, sonunda beni ilkokula göndermemeye karar verdi. Kendi evimizde ders vermesi için ailesinin komşusu olan Şeyh Meggage el Cubeylî'ye teslim etti. Ondan Kur'ân, hadis, dil, matematik, edebiyat, fıkıh, tasavvuf ve seyahat edebiyatı dersleri aldım. Kırk yaşlarında, güçlü kuvvetli, kibar sakallı, yüksek sarıklı, zarif cüppeli, sert bakışlı parlak gözlere sahip bir adamdı. Ders anlatırken tok bir sesle, kelimeleri uzatarak, yavaş yavaş ve sakin konuşur, gülümseyerek yaptığı açıklamaları en zor konuları bile anlaşılır hale getirirdi. Biz kışın salonda ders yaparken, uzun boş zamanlarından yararlanan annem de perde arkasından kulak verir, diğer mevsimlerde ise biz selamlıkta ders yaparken kafes arkasından dersleri titizlikle takip eder ve bana şöyle derdi: "Hocandan memnun olduğunu görüyorum, bu senin için bir şans."

Ben de ona hararetle karşılık verirdim: "Evet, büyük bir hoca..."

Hocam, tartışma için bir zaman ayırıyor, istediğim soruları sorup içimden geçenleri söylememe izin veriyor ve bana yetişkin gibi davranıyordu.

Bir gün -kaç yaşımdaydım, hatırlamıyorum- ona sordum: "İslâmiyet sizin dediğiniz gibiyse, neden yollar yoksullarla ve cahillerle dolup taşıyor?"

Üzüntüyle cevapladı: "İslâmiyet, bugün camilerde inzivaya çekilmiş, oralardan dışarı çıkamaz olmuştur."

Hemen her konu ateşli konuşmalarıyla alevleniyor, Sultan bile kıvılcımlardan kurtulamıyordu.

Bir gün, "O halde bizim üzerimizde kutsal kitabımız değil, şeytan kontrol sağlıyor" dedim.

Şöyle dedi, memnuniyetle: "Bu sözünden dolayı kutlarım seni, şüphesiz sözün, yaşından daha büyük..."

"Ne yapmak gerekir, hocam?"

Sükûnetle cevapladı: "Sen zeki bir çocuksun, biraz sabırlı ol, geleceğin iyi şeyler getireceğine inan..."

Seyahatler üzerine sohbeti ise tutkulu ve keyifli oluyordu. Sözünün akışı içinde eski bir seyahatten söz açarak, "Seyahat etmeyi rahmetli babamın yanında öğrendim, onunla Doğu'yu da, Batı'yı da gezdik, dolaştık" dedi.

Merakla daha fazla anlatmasını istedim: "Gördüklerinizi bana anlatır mısınız, Hocam?"

Bana öyle cömertçe anlattı ki, hayalimde birbiriyle atışan Müslüman ülkelerinde yaşadım; vatanım bana yıldızlarla dolu gökyüzünde parlak bir yıldız gibi göründü.

"Ancak İslâm ülkelerinde gerçek yeniliği bulamazsın" dedi.

Gözlerim, bakışlarım bunun sebebini sormuş olacak ki, devam etti:

"Bu ülkelerin hepsi çeşitli koşullar, özellikler ve ortam bakımından birbirine yakın olup, hepsi de gerçek İslâm'ın ruhundan uzaktır; ancak sen çölde, güney sahrasında yeni ve tuhaf ülkeler keşfedeceksin."

Merakımı iyice alevlendirirken devam etti:

"Ben bu seyahati babamın ölümünden sonra tek başıma yaptım; Maşrık, Hira ve Halbe ülkelerini ziyaret ettim. Şayet zor koşullar olmasa Eman, Gurub ve Cebel'i de kesinkes ziyaret ederdim, ancak Eman ülkesinde bir iç savaşın başlaması yüzünden kafilemiz Halbe'de durdu."

Beni bir müddet süzdükten sonra, "Orası putperest bir ülkedir" dedi.

Ben haykırdım: "Allah'a sığınırım!"

"Ancak bir yabancı, orada ve oraya gidişi esnasında yolda, ticaret ve seyahatin gerektirdiği her türlü şeyi sağlamada güvenlikten başka bir şeyle karşılaşmaz..."

Bir kez daha haykırdım: "Fakat orası lanetlenmiştir!"

Sükûnetle cevap verdi: "Ancak ziyaret edenin, gözleyenin hiçbir günahı yoktur."

"Peki, neden bir daha gitmediniz?"

"Yaşam koşulları ve ailem bana seyahatteki en önemli hedefimi unutturdu. O da Cebel ülkesini ziyaret etmekti."

Yine merakla sordum: "Cebel ülkesinin önemi nedir?"

Şöyle dedi, uzun uzun soluyarak:

"Hakkında çok şey duyarsın, sanki bir mucize ülkedir, ülkelerin mucizesi, adeta kusursuzluğun ta kendisidir, başkalarıyla kıyaslanamayacak bir mükemmelliktir."

"Kuşkusuz, seyyahların çoğu orası hakkında yazmışlardır."

Hüzünle cevap verdi: "Hayatımda ne o ülkeyi ziyaret eden birine rastladım, ne de hakkında bir kitap veya yazılı bir belge gördüm."

Sıkıntıyla "İnanılmaz tuhaf bir durum" dedim.

"Orası kapalı bir kutu, bir sırdır" dedi, düşünceli bir şekilde.

Dolayısıyla her sır gibi beni kıyısına çekip karanlıklarının içine gömdü, hayalimde ateşi tutuştu, ne zaman bir söz veya iş hoşuma gitmese ruhum Cebel ülkesine özlem duymaya başladı. Şeyh Meggaga el Cubeylî aklımı ve ruhumu aydınlatıp çevremdeki karanlığı dağıtmaya ve özlemlerimi yönlendirmeye devam etti. Annem, günden güne öğrendiklerimle, elde ettiklerimle mutlu oluyor, sevgisi ve şefkatiyle benim yetişmeme katkıda bulunuyordu. Orta boylu, endamı güzel bir kadındı, beyaz, duru ve güzel tenliydi. Bir kere bile başarımı açıkça takdir etmekte tereddüt etmedi, ancak aynı açıklıkla şunu da söylemekten çekinmedi: "Sözlerin çok zaman aklımı karıştırıyor."

Sebebini sorunca açıkladı: "Sanki yalnızca yaşamın kötü taraflarını görüyorsun."

Sözlerimi yadırgamıyor ya da onlarda herhangi bir abartı görmüyordu, ama sonuçta, "Allah her şeyin yaratıcısıdır, her işte, her şeyde bir hayır vardır" diyerek işin içinden çıkmaya çalışıyordu.

Mesela, "Haksızlık, yoksulluk, cehalet canıma yetti" diyecek olsam, hemen, "Her zaman Allaha şükretmek gerekir" diyerek beni sustururdu.

Eni iyisi bu konuyu hoca ile tartışmak olacaktı.

Hocanın yaklaşımı gayet açıktı; akla ve seçme özgürlüğüne inanıyordu fakat kulağıma yavaşça, "Anneni üzmekten de kaçın" diye fısıldadı.

Bu, zorunlu olarak ve anneme duyduğum büyük sevgiden dolayı harfiyen uyduğum bir öğüttü. Güzelliği gibi iyi niyetinden de emin olduğum annemle ilgili bu öğüte uymakta zorluk çekmiyordum. Ne var ki, eğitim gördüğüm bu dönem aynı zamanda uçarılıklar çağımdı, gençtim; gökyüzü yeni yağmurlar yağdırdı ve öğrendiklerimin de ışığında ilgimi çeken yeni yerler, yeni şeyler ortaya çıktı.

Sonunda bir gün Şeyh Meggaga el Cubeylî bana sordu: "Ancak çalışmakla, bir şey başarmakla anlam kazanacak olan bu hayatta ne yapmaya karar verdin?"

Oysa ben, Adlî el Tantavî'nin kızı Halime'ye farklı bir gözle bakmaya başlamıştım. Onu çocukluk çağımda, Kur'ân okuyucusu olan kör babasını elinden tutup götürürken çok görmüştüm. Bizim evimizin bir saray gibi parladığı mahallemizde küçük, eski bir evleri, aslında kulübeleri vardı. Meraklı bakışlarım onu geçip, ince uzun vücudu, görmeyen gözleri ve çiçek hastalığının izlerini taşıyan iri burnu ile babasına yönelirdi. Evinin kapısının önünde namaz için sevabına ezan okurken ilgimi çeker, sesi hoşuma giderdi. Yine de hızla akıp geçen günlerle delikanlılığa adım attığımda tekrar kızına yönelmiş, Halime'yi yeniden keşfetmiştim.

Mahallenin yollarının hafif bir yağmurun ardından kayganlaştığı bir gün, yaşlı adam sol yanını kızına, sağ yanını ise, tane arayan bir tavuğun gagası gibi art arda darbelerle basacağı yerleri araştırmasını sağlayan kalın bastonuna yaslamış halde, sakınarak yürüyordu.

Halime, kendisine bol gelen koyu renkli bir entarinin içine gömülmüş, salıverilmiş başörtüsünden yalnız iki gözü görünür vaziyette babasının yürümesine yardımcı oluyordu. Ancak, hafif rüzgâr giysisini dalgalandırdıkça, gençliğin suyuna kanmış gözlerime, külün altındaki közler misali, örtülü mücevherleri bulunan olgun bir dişi gibi görünüyordu. Ayağı kaydı ya da kayacak gibi oldu, dengesini korumak için kendini toparladı. Başı, başörtüsünün ucunu yüzünden açan ürkek bir hareketle sallandı ve yüzü, güzelliğini gönlümün köşelerine ekerek tamamen gözüme

nakşoldu. Hızla geçip giden bir an içinde, bir kalbin akıbetini açıklayan uzun bir mektup okumuş gibi oldum.

Bu arada annem, Şeyh Meggaga'dan "hayata anlam katacak bir çalışma, bir başarı" hakkında duyduklarına dayanarak bir gün bana sordu: "Senin için sadece ticaretin uygun olduğu hususunda bana katılmıyor musun?"

Ama cevap olarak, "Ben önce evlenmeyi düşünüyorum" dediğimde onu dehşete düşürdüm. Aslında çok sevinmişti. "Çalışma" hakkındaki söylediklerini veya söyleyeceklerini erteleyip beni hararetle tebrik etti ve hemen bazı tüccarların kızlarını saymaya başladı. Ancak ben kararımı vermiştim; "Evlenmek için Şeyh Adlî el Tantâvî'nin kızı Halime'yi seçtim" deyince onu bir kez daha dehşete düşürmüştüm.

Annem, savuşturamadığı bir darbe almıştı ama yine de itiraz etti: "O, hiçbir hususta, aranan nitelikleri taşımıyor."

"Fakat ben onu istiyorum" dedim, ısrarla.

Gücenerek ve asık bir yüzle şöyle dedi: "Kardeşlerini bize güldüreceksin!"

Fakat kardeşlerim olmayan bir şey gibiydiler. Kendimi evin erkeği olarak görme hissim zamanla gelişiyordu. Annem, onayını esirgese de bana karşı inadını sürdürmedi, aynı zamanda ümidini de yitirmedi. Ancak ağır bir bedeli olsa da, bir süre sonra işler benim istediğim gibi gitmeye başladı. Annemin karşı çıkışı zayıflıyordu, nihayet kabul edecekti: "Senin mutluluğun, benim için herhangi bir şeyden veya itibardan daha değerlidir."

Böyle dedikten sonra kendisinden bekleneni yaptı ve saraydan çıkıp, o derme çatma kulübeye giderek Halime'yi bana istedi. İkinci kez gidişinde beni de beraberinde götürdü. Şeyh Adlî el Tantavî ve karısıyla birlikte oturduk. Gelin adayı içeri girip dinimizin izin verdiği gibi yüzünü ve ellerini göstererek birkaç dakika durup gitti. Evlilik hazırlıkları takdire şayan bir hızla yapıldı.

Bir gün Hocam Meggaga el Cubeylî'nin, alışılmışın dışında, sözü dolaştırmaya çalıştığını ve benimle büsbütün farklı bir şekilde konuşmaya çalıştığını gördüm. Ayakka-

bısına bakarak sakin bir şekilde, "Önemli bir mesele var, Kındil" deyip acayip bir şekilde merakımı kışkırttı.

"Hocam, ne söylemek istiyorsanız buyrun açıklayın, lütfen" dedim.

Bunun üzerine, "Artık bu yalnızlığa dayanamıyorum" dedi.

Hoca duldu, evlenip kendi evlerine kapanmış üç kızı vardı. Masum bir biçimde sordum: "Neden yalnız kalıyorsunuz ki? Peygamber -Allah'ın rahmeti ve selamı üzerine olsun- o da Hanımı Hatice'nin vefatından sonra evlenmedi mi?"

"Doğru söyledin, benim düşündüğüm de bu zaten."

"Siz, soylu ailelerin memnuniyetle karşılayacağı bir adamsınız" dedim, samimiyetle.

Utanarak kelimeler ağzından döküldü: "Ancak benim istediğim bizzat senin ailenin içinde!"

Dehşete kapılmış ve çok rahatsız olmuştum: "Benim ailem mi?"

Mütevazı bir havada cevapladı:"Evet, annen Hanımefendi!"

Acele ve telaşla, "Fakat benim annem evlenmiyor" dedim.

"Neden Kındîl?" diye sorunca biraz şaşırdım ama sonra tuhaf bir cevap verdim: "O benim annem."

Yavaşça şöyle dedi: "Evlilik Yüce Allah'ın emridir, evlenip anneni tek başına bırakman senin için de kolay olmayacak!"

Ben susup cevap vermeyince, devam etti: "Allah bize doğru yolu gösterir."

Yalnız kaldığımda düşüncelerim denizdeki dalgalar gibi çarpıştı; olayları yeniden düşünerek kafamda sıraladım. Kendi kendime, annemin benim Halime ile evlenme arzuma birden boyun eğmesi, herhalde kendisinin de Meggaga el Cubeylî ile evlenme arzusunun sonucudur, diye düşündüm. Arkamdan birtakım masum dolaplar çevrilmiş olabilirdi, böyle düşününce bir şey boğazıma takıldı. Kendimi hayatımdaki en değerli iki kişi ile öfkem, kinim ve utancım arasında nazik ve sıkıntılı bir pozisyonda buldum. Yüreği-

min derinliklerinden seslendim: Allahım, beni haksızlıktan ve ahmaklıktan uzak tut!

Doğrusu, yaşça ve deneyimce benden daha büyük bir kişiye yaraşır bir havaya girmiştim. Allahın dilediği gibi olayları akışına bıraktım ve evlenmek hem erkek hem de kadın için bir haktır, diyerek azgın nefsimi teskin ettim. Benim annem de sadece bir anne değil aynı zamanda bir kadındı. Bizler gerçeğin verdiği acıya katlanmak ve onun karşısında susmak, sevinçten ve acıdan nasibimize düşeni inananların yürekliliğiyle karşılamak için yaratılmıştık. Kendimi böyle düşünerek ikna ettim. Sonunda bu iç hesaplaşmanın bütün yükünü sırtlayıp her zamanki açıksözlülüğümle konuyu anneme açtım. Ancak beni öfkelendiren bir şaşkınlık gösterip, "Bu hiç aklıma gelmemişti..." diye mırıldandı.

Soğuk bir biçimde, "Fakat bu bir hak ve adalet" diye karşılık verdim.

Kem küm ederek, "Düşünmek için biraz zamana ihtiyacım var" dediği zaman tam bir hayal kırıklığı tattım. Açıkça reddetmediği için onaylamasının ilk işareti saydım ve kırgın bir kalple bekledim. Sonunda utana sıkıla kendi kendime fısıldadım: Allahın dilediği olsun!

İsteklerimizi nasıl parlak takva sözcükleriyle süslediğimizi, utancımızı nasıl ilâhî vahyin ışıklarıyla örtbas ettiğimizi düşündüm.

Nihayetinde oğlunun ve annesinin evlenmesi için rutin, geleneksel hazırlıklar yapıldı ve annemin Şeyh Meggaga el Cubeylî'nin güzel evine, Halime'nin de bizim saraya taşınmasına oybirliğiyle karar verildi. Eteğimde biriken hüzün ve keder tozlarını silkeleyerek elime geçen bu mutluluğun tadını çıkarmaya kesin karar verdim. Fakat kader tepemize bindi ve planlarımızı bozdu. Sultanın üçüncü kâhyası sakin yaşamımızı altüst etti ve içimize bir kasırga gibi saldırdı. Bir gün Halime'yi görmüş ve onu dördüncü karısı olarak almaya karar vermiş.

Şeyh Adli el Tantavi korkmuş ve Hocam Şeyh Meggaga'ya, "Karşı çıkmam hiç kabil değil" demiş.

Korkudan titreyerek nişanı bozdu ve Halime apar topar kâhya ile gerdeğe girdi. Şaşkın ve üzgün bir biçimde içime kapandım. Halime'nin kalbi, içine gömdüğü duyguları hakkında kendi kendime sorular soruyordum. Acaba benim üzüntüme ortak oldu mu, yoksa saltanat parıltıları onu sarhoş edip gözlerini mi kamaştırdı? Yalnız kaldığımda derin derin düşünüyor, "Din bana ihanet etti, annem bana ihanet etti, Halime bana ihanet etti, Allahın laneti bu kahpe dünyaya olsun" diyordum.

Bir tufan meydana gelmeli ve Şeyh Adli el Tantavi gibi en basit kişilerden bizzat Sultan'a kadar herkesi yerinden etmeli ve yepyeni bir düzen kurulmalıydı. Böyle bir tufanın kopmasını hak eden insanlar ve davranışlar başta olmak üzere, hemen her şey bana batıyor, sırıtıyordu. Ne annemin şefkat ve üzüntüsünden etkilendim, ne de Şeyh Meggaga'nın üzerime serptiği hikmetli sözlerinden. Dünya, katlanılmaz, yaşanmaz, tiksindirici, sapsarı kir içinde görünüyordu bana.

Annem, "En yakın zamanda evlenmelisin, umarım Allah senin için seçtiğinden daha üstününü bekletiyordur" diye bana akıl veriyordu.

Ancak hiç de onaylamıyordum. Şeyh Meggaga da ısrar ediyordu: "Fazla gecikmeden işe başla..."

Ancak ona da itiraz ettim.

"Ne yapacağına dair bir planın vardır her halde?" dediğinde evlilikle ilgili olarak tamamen değişen, hatta yok olan duygularımı açıklamak için, "Planım, bir seyahat yapmak" dedim.

Annem bir telaş içinde, "Ne seyahati? Sen daha yirmi yaşına bile basmadın" diyecek oldu.

"Bu, seyahat için en uygun yaştır" diyerek Hocama baktım uzun süre ama ses etmedi. Ben de devam ettim, "Maşrık'ı, Hira'yı ve Halbe'yi ziyaret edeceğim, ancak Eman'da başlayan iç savaş yüzünden senin tanıdığın kadar tanıyamayacağım. Eman, Gurub ve Cebel ülkesini ziyaret edeceğim, bunun için bana ne kadar zaman gerekir?"

Şeyh Meggaga el Cubeylî, annemi itina ile süzerek cevap verdi, "Sana en az bir yıl lazım, başka yerleri gezmeyeceksen."

Bunun üzerine kararlı bir biçimde, "Bu, hikmet isteyene çok değil, öğrenmek ve hasta yurduma şifa verici bir ilaçla dönmek istiyorum" dedim.

Annem hâlâ konuşmaya, müdahele etmeye çalışıyordu ancak onu kararlı bir şekilde engelledim: "Bu, asla dönüşü olmayan bir karardır".

Düşler galip gelmiş, gerçek yok olmuş, Cebel ülkesi yıldızların ötesinde yükselen bir sevgili gibi hayal gözümde görünmüştü.

Seyahat için duyduğum müthiş ve sınırsız arzu bu acının alevinin üstünde pişmiş, olgunlaşmıştı. Bunun üzerine Şeyh Meggaga el Cubeylî durumu idrak ederek hareket geçti. Benim gitmek istediğim yerlere gidecek bir kervan sahibi bularak bizimle birlikte bir akşam yemeğine davet etti. Kırk yaşlarındaki adamın adı Kânî ibn Hamdîs'ti, fiziği ve öngörüleri güçlü biriydi. Şeyh Meggaga, "Seninle gidip seninle dönmesini istiyorum" dedi.

Adam sakin bir şekilde cevap verdi: "Bu onun arzusuna bağlı, biz her ülkede on gün kalıyoruz, onunla yetinen bizimle devam ediyor, fazla kalmak isteyen geri kalıyor. Her durumda her on günde bir kervan, kafile bulunur."

Şeyh Meggaga bana dönerek, "On gün yeterli bir süre" dedi.

"Bence de öyle" dedim.

Annemin derdi ise güvenlikti, haklı olarak bana bir şey olmasından korkuyordu. Kervan sahibi onu rahatlatmaya çalıştı: "Şimdiye kadar hiçbir kafile herhangi bir saldırıya uğramadı, merak etmeyin, oğlunuz diğer ülkelerde bulacağı güvenli koşulların burada onda birine bile sahip değil..."

Hocam Şeyh Meggaga'nın da yardımı ve yol göstermesiyle seyahat hazırlıklarına başladım; bir çantayı dinarlar, ikincisini giysiler, üçüncüsünü de defter, kalem, kitap gibi şeylerle doldurdum.

Yola çıkmadan önce annemin Şeyh Meggaga ile evliliğinin tamamlanmasını uygun buldum. Ben seyahata çıkacağım için Şeyhin evine değil bizim saray yavrusuna yerleştiler. Ben artık bambaşka bir havaya girmiş, kendimi seyahatin heyecanına kaptırmıştım. Bana üzüntü ve acı veren şeyler azalmış, önemsizleşmişti. Seyahat heyecanı aklıma ve duygularıma hakim olmuş, umutlarım için önümde sınırsız bir dünya açılmıştı.

2
Maşrık Ülkesi

"Allah bunların hiçbirine bizi muhtaç etmemişti, ancak bu senin kararın, senin iraden" diyerek beni gözyaşları içinde uğurlayan annem hayli üzgün ve endişeliydi.

İçimden, "Neyse ki, seni yalnız bırakmıyorum" dedim. Şeyh Meggaga el Cubeylî, el Mekîs meydanına kadar bana eşlik etti. Şafaktan biraz önce oraya vardığımızda meşalelerin ışığında kervanı oluşturan kafileyi gördüm. Üstümüzde uyanık yıldızlar göz kırparken, karanlık, baharın meltemlerini teneffüs ederek her tarafımızı sarıyordu. Şeyh Meggaga kulağıma fısıldadı: "İbn Hamdîs'in kafilesinden geri kalma, ondan ayrılma."

O sırada kervan sahibinin sesi yükseldi: "Yolculuk, sabah namazının ardından."

O sırada bizi gördü, gelip kucaklaştı, "Bütün arkadaşlar tüccar, aramızda tek seyyah sensin" dedi.

Buna sevinmedim ancak dert de etmedim. Ezan sesi, başlarımızın üstünde dolanarak yükseldi, pazardaki camiye gidip bize kısmet olan son toplu namaza durduk. Camiden çıktık, çantalarımızla beraber kervanda yerlerimizi

aldık. Kervan, ahenk içinde harekete geçerek yola çıktı. Yüreğim daha o anda ayrılış hasretiyle dolarken vatanım için kederlenmiştim ama tabii bütün hatıralarımın derinliklerinde annem ve Halime vardı. "Allahım, hayırlı yolculuk nasip et" diye yakardım, karanlığın bağrında.

Karanlık incelmeye, aydınlığın müjdecileri ufukta görünmeye başladı; nihayet ufuk gülümseyen bir kırmızılığa boyandı ve Güneş uçsuz bucaksız sahranın üstünde ışık yayarak doğdu. Kafile, dans eden silüetlerden bir çizgi halinde göründü. Fışkıran aydınlığın dalgalarıyla salınan havanın, birden yükselen korkutucu sıcaklığın ve sarı kumlarla berrak mavi gökyüzü arasında sabitleşen görüntünün altında birbirini izleyen düzenli hareketlerle ilerliyordu. Bu manzaranın ardında kalan ruhumun tatlı ve acı anılarına, pembe düşlerine gömüldüm. Her su kaynağının yanında yemek, aptes, namaz ve sohbet için duruyorduk. Tüccar arkadaşlardan bazılarıyla tanıştım. Kafilenin bu tek seyyahını tuhaf bakışlarla süzüyorlardı. Kendi kendime övünerek hedefimi açıkladım: "Cebel ülkesine kadar gideceğim."

Biri küçümseyerek sordu: "Cebel ülkesi de nedir?"

Bir ikincisi gururla ilan etti: "Biz İslâm diyarıyız."

Üçüncüsü tespit etti: "Ticaret medeniyettendir, Allah bize medeniyeti emrediyor."

Dördüncüsü hatırlattı: "Peygamber de, salât ve selâm ona, bir tüccardı."

Ben de mazeretimin kabul edilmesini istercesine ekledim: "O, aynı zamanda bir seyyah ve muhacirdi."

Birincisi tekrar lafa girdi: "Servetini seyahatte saçıp savuracak, evine bir yoksul olarak döneceksin."

Öfkemi yutarak cevap verdim: "Çalışmaya inanmayan kişi yoksulluğu bilmez."

Ticarete saygı duyuyordum ancak yaşamın bir ticaret olduğu kadar bir seyahat olduğuna da inanıyordum. Uzun, yorucu gündüzün sıcak, geceleyin serin günler birbirini kovaladı. Yıldızları daha önce görmediğim bir biçimde parlak, büyülü ve sonsuz olarak gördüm. Annemden

kaynaklanan üzüntümün düşündüğümden daha büyük olduğunu ve Halime'ye karşı beslediğim sevginin de gecenin, gündüzün, yıldızların ve bilinmeyene doğru kaçışın etkisinden daha güçlü olduğunu anladım. Yolculuğumuz yaklaşık bir ay sürdü. Sonunda Maşrık ülkesinin surları göründüğünde el Kânî ibn Hamdîs, "Mavi Kuyu'nun yanında konaklayacağız, gece yarısından sonra şehre gireceğiz" dedi.

Kendimize çekidüzen verdik. Yatsı namazını kılınca birisinin fısıldadığını duydum: "Bu, putperest ülkelerinden dönünceye kadar kılacağımız son namazdı."

Çok içerledim, ancak kendimi yeni bir hayata hazırlıyordum. Kendi kendime, "Allah bağışlayıcı ve merhamet edicidir" dedim.

Gece yarısından biraz önce kervanımız yeni ülkeye yaklaştı. Girişte bizi edep yerini örten küçük bir örtü dışında vücudu çırılçıplak bir adam karşıladı. Meşalelerin ışığı altında uzun boylu ve ince görünüyordu. Arkadaşlar gümrük müdürü olduğunu söylediler. Adam tiz bir sesle konuştu: "Maşrık ülkesinin başkenti Maşrık'a hoş geldiniz. Burası tüccarları ve seyyahları hoş karşılar, kendine hakim olan ve burasının kurallarından ayrılmayan yalnızca iyilik ve güzellikle karşılaşır."

Kervan iki sıra halindeki muhafızların arasından şehre girdi. Tüccarlar pazara giderken bir rehber beni yabancılar hanına götürdü. Deveyi bir kışlayı andıran büyük bir tentenin önünde çöktürdü. Rehber çantalarımı içeri taşırken oranın yabancılar hanı olduğunu anladım. Uzun bir koridor tarafından iki kanada ayrılmış büyük bir tente idi. Her kanat, bölmeleri yün kumaşlardan yapılmış bitişik odalardan meydana geliyordu. Benim için ayrılan oda basit, hatta ilkeldi. Zeminine kum döşenmişti. Odada yere atılmış tahtadan ibaret bir yatak, bir elbise askısı ve ortada bir de şilte vardı. Çantalarımı kontrol işini bitirir bitirmez tam bir aydır yatakta uykudan mahrum edilmiş birisinin özlemiyle kendimi yatağa atıverdim ve gündüz sıcağı uyandırıncaya kadar derin bir uyku çektim. Sıtmaya yakalanmış gibi kal-

kıp hemen kendimi salona attım. Han, odalarının önünde oturmuş kahvaltı yapmakta olan müşterilerle dolup taşıyordu. Edep yerini örten bir elbise giyinmiş kısa boylu hafif tıknaz bir adam yaklaştı, gülümseyerek söze başladı: "Ben hanın sahibi Fam'ım. Umarım rahat bir gece geçirirsiniz."

"Teşekkür ederim" dedim, alnımın üstünden ter akarken.

"Size kahvaltı getireyim mi?"

"Hayır, önce banyo yapmak istiyorum" dedim, hararetle.

Beni salonun sonuna götürüp bir perde kaldırdı, orada yıkanmam, saçımı ve ufacık sakalımı taramam için gerekli şeyleri buldum. Odama döndüğümde Fam'ın bir tepsi getirdiğini ve benim için kahvaltı hazırlamaya koyulduğunu gördüm. Dayanamayıp, "Odamda namaz kılabilir miyim?" diye sordum.

Uyarmak gereğini duydu: "Biri görürse size zararı dokunacak bir şeyle karşılaşabilirsiniz."

Hurma, süt ve arpa çöreği bulunan bir tepsi getirdi, doyuncaya kadar afiyetle yedim.

"Bir zamanlar ben de seyahate aşık olanlardandım" dedi.

"Siz Maşrıklı mısınız?" diye sordum.

"Aslen Sahralıyım, sonra Maşrık'a yerleştim."

Eski bir seyyahla karşılaştığıma sevinmiştim. "Benim seyahatimin son hedefi Cebel ülkesidir" dedim.

"Orası birçoğunun hedefidir ancak geçim şartları, para durumum benim oraya gitmemi engelledi."

Merakla sordum: "Orası hakkında ne biliyorsunuz, Fam Bey?"

Gülümseyerek cevapladı: "Arada bir, dünyanın harikası gibi bir yer olduğuna dair anlatılanlardan başka hiçbir bilgim yok, bununla birlikte orayı ziyaret edenlerden de kimseye rastlamadım."

İçimden bir ses benim Cebel ülkesini gezme ve sonra da onun sırlarını dünyaya açıklama fırsatını yakalayan ilk Ademoğlu olacağımı söylüyordu. Fam sordu: "Maşrık'ta uzun süre kalacak mısınız?"

"On gün, daha sonra el Kânî ibn Hamdîs'in kafilesi ile birlikte gideceğim."

"Güzel, gezin, görün, vaktinizi değerlendirin, edep yerinizi örtecek bir örtü yeter, ondan fazlasını giymeyin."

"Abasız çıkamam" dedim yadırgayarak.

"Kendiniz göreceksiniz, adınızı sormayı unuttum?" dedi gülerek.

"Kındîl Muhammed el Unnabî."

Selamlamak için elini başına götürdü ve gitti.

Hafif ve geniş bir abaya bürünüp, güneşten koruması için sarığımı da kafama geçirerek kuşluk vaktinde handan ayrıldım. Baharın sıcağına hayret ediyor ve kendi kendime, "Acaba yazın sıcağı nasıldır?" diye soruyordum. Handan ayrıldığımda iki şey beni dehşete düşürmüştü; çıplaklık ve boş boş gezme.

İnsanlar, hem kadınlar hem de erkekler aynı şekilde olmak üzere, büsbütün anadan doğma çıplaktılar. Çıplaklık alışılmış bir adetti, doğrusu dikkat ve ilgi çekmiyordu. Herkes kendi yoluna gidiyordu. Tuhaf karşılanan ise yalnızca benim gibi giysilere bürünmüş yabancılardı. Vücutlar bronzlaşmış ve narindi, ancak bu narinlik az beslenmektendi. İnsanlar mutlu ve neşeli görünüyordu. İçinde bulunduğum giysilerden dolayı pek rahat değildim, kendimi farklı ve aykırı hissediyordum. Yine de kışkırtıcı çıplakları seyretmekten gözümü alamıyor, onların kanımda tutuşturduğu şehveti bastırmakta daha büyük bir sıkıntı duyuyordum. Kendi kendime, "Tam da benim gibi gençlik çağında olan birisini yakıcı bir fitne içine atan bir ülke burası" dedim.

İkinci tuhaflık ise uzanıp giden bu işsizlikti. Sanki bir sahradan başka bir sahraya geçmiştim. Acaba burası gerçekten Maşrık'ın başkenti miydi? Nerede saraylar, nerede büyük evler, nerede o gösterişli caddeler ve nerede o beyaz tenli kadınlar? Bazı yerlerinde hayvanların otlatıldığı, yüksek otlarla kaplı topraklardan başka bir şey yoktu. Şurada burada düzensiz bir şekilde kurulmuş bir takım çadır öbeklerinin önlerinde yün eğiren veya inek ve koyun

sağan kadınlar, genç kızlar toplanmıştı. Onlar da çıplaktı ve güzel de sayılırlardı ancak pislik ve yoksulluk güzelliklerini gizliyordu. Doğrusu, putperestliğinden dolayı bir özrü de bulunabilecek bu ülkedeki sefalet görüntülerini eleştirmede fazla ileri gitmedim. Fakat bu görüntülerin bir İslâm ülkesi olan vatanımdaki benzerlerinden dolayı hangi özrü gösterebilirim? Kendi kendime, "Bak, kaydet ve bu kez gerçeği kabul et" dedim.

Gözlerim hayret ve dehşetle etrafa bakarken birden sevgisini içine gömen âşık kalbimin derinliklerinden çıkan aşk ateşi bilincime hâkim oldu. Büyük bir kuvvetle Halime'yi hatırladım. Sıcak ve güneş ışınlarıyla başım dönümüş olacak ki, hangi tarafa baksam Halime'yi görüyordum. Bu durumun etkisiyle bir süre şaşkın kaldım. Tam bu sırada koşan bir genç kız gördüm. Han tarafından gelip kalabalık bir bölgeye doğru ok gibi gidiyordu. Kalabalığın dalgaları arasına daldı ve gözden kayboldu. Belki de onu giderken veya Halime'nin hayaliyle meşgulken görmüştüm de Halime ile ikisini birbirine karıştırmıştım. Beni derinden etkileyen duygularımın ötesinde bir gerçekti; çıplak ve bronz tenli bir Maşrıklıydı, ancak yüzü yitirdiğim sevgilim Halime'nin yüzüne çok benziyordu. Hatta onun Maşrık'ın Halime'si olduğuna ve bir daha göreceğime kendi kendime söz verdim, inandım.

Daha sonra yeni pek bir şey görmeden dolaşmaya devam ettim. Kalbim acı ve kederle ezilirken ve hayâlim Maşrık'ın Halime'sini ararken giderek artan bir gevşeklik hissediyordum. Adeta yaban ellerde yeniden yaratılıyordum. Kalbimin derinliklerinde arzularımı doyurmak ve maceralara dalmak için daha fazla cesaret oluşuyordu. Bir uygarlıktan soyutlanıp kendimi yeni bir uygarlığa teslim ediyordum. Meraklı gözlerden uzak olarak yaşamayı arzuluyordum; hem dışarıdaki meraklı gözlerden hem de içerideki gözlerden.

İkindi vakti kendimi yeni, ıssız bir yerin kenarında buldum ki, yorgun ayaklarımın beni oraya nasıl götürdüklerini bilmiyorum. Daha önce benzerini görmediğim, hay-

vanların ve çobanların bulunmadığı, iki yandan büyük ve yüksek ağaçların çevrelediği temiz, ıssız bir yerdi. Tam ortasında etrafı surlarla çevrili büyük bir saray vardı. İçerisini tepeden tırnağa silahlı süvarilerden oluşan bir askeri birlik koruyordu. Etrafta benim gibi gözleri dehşet ve hayretle açılmış yabancılardan oluşan küçük bir topluluktan başka kimsecikler yoktu. Bu saray, acaba nasıl kurulmuştu bu çadırların arasına? Kuşkusuz Maşrık Sultanı'nın sarayı idi ve herhalde ziyaret edilmesine izin verilmezdi. Oysa böyle bir ülkede sultanın da büyüklük ve güzellikte kendisine uygun bir çadırda yaşayan bir tür kabile şeyhi olacağını düşünmüştüm. Yabancılardan birine sordum: "Burası Sultan'ın sarayı mı?"

"Görünüşe göre öyle" diye cevapladı.

Gerçekte bizim Sultan'ın sarayından aşağı kalmıyor, fakat çevresiyle ilişkisi kesilmiş, bir yabancı gibi görünüyordu. Hava güzelleşmeye ve bahar yüzünü göstermeye başladı ancak yorgunluk ve açlık hissim gülyabani misâli ortaya çıkınca hana geri döndüm. Girişte hanın sahibi Fam'ı hurma dallarından yapılmış bir koltukta oturur buldum. Beni güler yüzle karşılayarak sordu: "Öğle yemeğinizi çarşıda mı yediniz?"

Aceleyle, "Henüz çarşının yerini bilmiyorum ve açlıktan midem kazınıyor, beyefendi" dedim.

Odamın önündeki sofraya oturdum, Fam bana arpa ekmeği, yağda kızartılıp sirke ile hafifletilmiş bir parça sığır eti, hurma, nar ve üzüm dolu bir tepsi getirdi ve ayrıca sordu: "Hurma şarabı da getireyim mi?"

Yemeğe iştahla yumulmuş halde, "Allah'a sığınırım" dedim.

Adam mırıldandı: "Şarap seyahatin müziğidir!"

İyice doyuncaya kadar yedim ve kendisiyle beraber koltukta oturmak için izin isteyince gayet sıcak karşıladı. Dolunay haline gelmek üzere olan bir ayın mehtabıyla böbürlenen bir akşam vakti yan yana oturduk. Gündüzün aşırı sıcağından büsbütün farklı tatlı bir meltem esiyordu ama çabucak sakinleşip, dindi.

Fam, "Müzik, dans ve yabancıların arzuladığı eğlenceler için çadırlar var" diyerek bir tür teklifte bulundu ama kabul etmedim. "Bu tür şeyleri başka zamanlara erteleyelim" dedim.

Sohbetimiz, "Gördüğün şeyleri beğendin mi?" diye sormasıyla devam etti.

Umursamaz bir havada, "Saraydan başka görmeye değer bir şey yok, ancak ben sokakta elde edilemeyecek bilgilerin peşindeyim, onlara ihtiyaç duyuyorum" dedim.

"Doğru, haklısın..." dedi.

"Sultanın sarayı harika" deyince, gülümseyerek, "Maşrık ülkesinde Sultan yoktur!" dedi.

Herhalde yüzümdeki şaşkınlığı gördü ve devam etti: "Maşrık ülkesi, bir başkent ve dört kentten ibarettir. Her kentin sahibi olan bir 'Efendi' vardır. Meraların, hayvanların ve çobanların sahibidir. İnsanlar onun kullarıdır, yeterli rızk ve güvenlik karşılığında onun emirlerine uyarlar, boyun eğerler. Senin gördüğün saray başkentin efendisinin sarayıdır. O, efendilerin en büyüğü ve zenginidir, ancak hiçbiri üzerinde bir egemenliğe sahip değildir Her efendinin genellikle sahradan derlediği, maaşlı askerleri vardır."

Ne tuhaf bir düzen! Bu bana cahiliye dönemi kabilelerini hatırlattı, ancak biraz daha farklıydı. Nitekim vatanımdaki toprak sahiplerini de hatırlatıyordu ancak onlardan da farklıydı. Hepsi zulmün farklı derecelerini temsil ediyordu. Her ne olursa olsun bizim suçumuz -biz vahiy topraklarıyız- başka halklardan daha büyüktü. Tedbirli davranıp, eleştirel görüşlerimi bir yabancıya uygun biçimde içime hapsederek konuştum: "Bütün halkı basit çobanlardan oluşuyorsa, bu görkemli sarayı nasıl yaptırdı?"

Fam, gururlanarak, "Hira ülkesinden mühendisler ve işçiler getirtti, sarayı Halbe ülkesinin en güzel mobilyalarıyla ve değerli eserleriyle donattı" dedi.

Biraz sustum ve ardından, "Bay Fam, bana dininizden söz eder misiniz?" diye sordum.

"Bütün Maşrık halkı aya tapar, dolunay gecesinde Tanrı büsbütün görünür ve halk boş bir alana gidip dua etmek

için kâhinin çevresinde toplanır, sonra dans ederek, şarkı söyleyerek, kendilerinden geçmiş bir tutkuyla ayinlerine devam ederler."

Biraz düşündükten sonra tekrar sordum: "Peki, bununla mı, böylece mi cennette sonsuza kadar kalmayı garanti ediyorlar?"

"Biz ne sonsuzluk, ne de bir cennet biliriz, bizim için yalnızca dolunay gecesi vardır!"

Bir süre tereddüt ettim ama sormaya devam ettim:

"Sağlık ve eğitim faaliyeti yok mu?"

Önemsemeyerek şöyle dedi: "Efendinin çocukları binicilik ve Tanrı Ay hakkında bir takım bilgiler öğreniyorlar, her sarayda Hira'dan veya Halbe'den gelen bir hekim var. Halkın durumuna gelince onlar doğaya bırakılırlar. Bir hastalığa yakalanan kişi toplumdan uzaklaştırılır. Ya iyileşir ya da ölüp yırtıcı hayvanlara yem olur."

Soru soran, araştıran birinin edasıyla bakınca sözlerini şöyle tamamladı: "Bunlar, Ay'ın yöntemi ve öğretileridir ve yaşamla tıpa tıp uyuşmaktadır. Bu yüzden biz neşeli ve mutlu bir halkız. Biz halkların en mutlusuyuz Kındil Bey!"

Kendi kendime, "Bu tam anlamıyla, eksiksiz bir bilinç kaybı" diye düşündüm ama ona dönerek, "Kutlarım sizi, Fam Bey" dedim.

Gece ilerlediğinde önce seyahat günlüğümü ve gözlemlerimi yazdım, sonra da rastladığım şeyleri düşünerek, insanların bu hayatta katlandıkları zorlukları zihnimden geçirerek, "Acaba Cebel ülkesinde gerçekten de her derde deva var mıdır?" diye düşünerek sabahı ettim.

Yalnızca bir kısa pantolon ve bir şapka ile yetinerek, yani elbiselerimi hafifletmeye cesaret bulmamın dışında başka bir yenilik yapmadan günler geçti. Bir sabah handa kendimi olağandışı bir hareketin içinde buldum, herkes hararetli bir fısıldaşmaya dalmıştı. Derhal olup biteni sormak için Fam'ın yanına koştum.

"Bu, dolunay gecesidir; Tanrının geldiği gece, ibadet gecesi!" dedi.

Bu haberle heyecanlanmıştım, gerçekten de bu gece olanları izlemekten mutlu olacağımı düşündüm. Hemen çarşıya gidip, girişte kamp kuran tüccar arkadaşlarımla buluştum. Gündüzlerini işte, gecelerini eğlence yerlerinde geçiriyorlardı. Tutkulu ve tecrübeli bir şekilde alışverişe dalmışlardı. Halkla değil başkent efendisinin temsilcileri ile alışveriş yapmaları dikkatimi çekti. Zaten satıcı da, alıcı da o idi. Çarşının geriye kalan kısmı ise iki yanına gıda maddeleri, taraklar, aynalar ve deriden yapılmış ucuz elbiselerin satışı için bir takım çadır tezgâhların kurulduğu dar bir geçitten ibaretti. Yemeğimi handa yedim, sonra güneş batmak üzereyken ibadet alanına gittim. Erkeğiyle kadınıyla toplanmışlar, ortası boş bırakılmış bir daire şeklinde yoğun bir kalabalık oluşmuştu. Çırılçıplak halde bekliyorlardı. Bronzlaşmış vücutları terle ıslanmış, havaya bir insan kokusu yayıyordu.

Güneş batmadan önce bir takım bulutlar gelip mavi kubbeyi örttü ve beş dakika kadar bir yağmur çiseledi. Bu yağmur, inanç dolu ve maceraya atılmaya hazır ağızlardan yükselen sevinç çığlıklarıyla karşılanmıştı. Güneş bir yönde batar batmaz karşıt yönden dolunay bütün ihtişamıyla, ümit verici bir şekilde yükselerek boy gösterdi. Bunun üzerine insanlar öyle bir sevinç çığlığı attı ki, gökteki kuşlar bile ürktü. Ay, sanki kendisini yakalamak istercesine kollarını açan çırılçıplak bedenler üzerine altın gibi aydınlığını göndererek yükselmeye devam etti. İtaatkâr bir suskunluk içinde uzun bir zaman geçti ve sonunda Ay göğün bağrında bir yerde durmaya karar kıldı.

O anda meçhul bir borudan üflenen uzun ürpertici bir ses yükseldi ve dairenin üst kısmında uzun boylu, uzun sakallı, saçları didik didik edilmiş, çırılçıplak bir adamın geçmesi için yol açıldı. Adam uzun bir asâya dayanarak gelip dairenin ortasında durdu. Gözler "Ay Kâhini" olan bu adam üzerinde odaklanırken sükûnet de son haddine vardı. Adam bir süre hareketsiz bekledi, sonra asâsını elinden bırakıp önüne düşürdü, başını ve kollarını Ay'a doğru kaldırdı. Binlerce kol da onu takip ederek aynı anda

havaya kalktı. Ellerini birbirine vurduğu anda bütün ağızlardan bir şarkı söylenmeye başladı. Şarkı öyle güçlü başladı ki, sanki yer, gök ve arasındakiler şarkının etkisiyle sarhoş olmuş, âşıkların coşkusuyla kendinden geçerek iştirak ediyordu. Yüreğimin derinliklerine sımsıcak ama aynı zamanda yabani ve katı, sanki gizli hastalık ve pasları temizleyen bir melodi akıverdi. Yüreğim zevkle ama aynı zamanda korkuyla titrer bir halde coştu, heyecanım doruğa çıktı, sonra adım adım bir inişe geçip sakinleşti ve sessizliğe gömüldü. Kâhin kollarını indirip önüne baktı, diğer kollar da onu takip etti ve gözler kendisine çevrildi. Vakur bir şekilde asâsını sol eline alarak söylevine başladı: "İşte Tanrı, bütün güzelliği ve yüceliğiyle tecelli ediyor, vaat ettiği zamanda geliyor, kullarını yalnız bırakmıyor, ne güzel Tanrı, kullara kutlu olsun!"

Kalabalıktan şükran uğultusu yükselirken kâhin konuşmasına devam etti:

"O bize bu döneminde, hayatın sürekliliği tanımadığını ve batışa doğru gitmekte olduğunu söylüyor; ancak o iyiler için bir iyilik, gülümseyenler için bir gülücüktür, onun servetini ahmaklıkla çarçur etmeyiniz!"

Kalabalığın ağzından alev gibi zılgıtlar yükseldi, eller bir dansçının temposuyla alkış tuttu. Kâhin devam etti: "Düşmanlıktan sakının, kötülükten uzak durun, kin ciğeri parçalar, oburluk mideye ağır gelir ve hastalığa davetiye çıkarır, tamah üzüntüye yol açar. Neşeli olun, keyifle oynayın, cesaretle korkularınızın üzerine gidin!"

Davullar çalınmaya, bedenler dans ederek sarsılmaya başladı. Davul seslerine göğüsler ve kalçalar da âmâde oldu ve ayışığının altında dalga dalga yayılarak devam etti. Yer dans ederken Ay onu kutluyordu. Dansla sarılmalar birbirine karışırken herkes ayışığının altında aşka ve meşke daldı. Bir gençlik düşündeymişim gibi şaşkın gözlerle etrafıma bakınıyordum. Kanım damarlarımda tutuşuyor, arzularım çılgınca yükseliyor, kalbim yerinden fırlayacak gibi atıyordu. Aşırı heyecandan sendeleyerek hana güçlükle döndüm. Şehvet alev almış, şiddetli bir baskı yapıyordu.

Handaki odamda bir mum ışığı altında defterime bir takım şeyler yazarak, inancımı ve takvamı bekleyen sınavları düşünerek ve Şeyh Muggaga el Cubeyli'nin sayesinde almış olduğum dînî ve aklî eğitimi hatırlayarak uykusuz saatler geçirdim, bekledim. Bir rehavet içinde düşüncelerime boyun eğdiğim esnada birden bir imdat feryadı kulağımı çınlattı. Sıçrayıp kalktım ve kendimi zifiri bir karanlığın içinde buldum. Böylece uykuya daldığımın, hatta uykunun bütün evrenin üzerini örtmekte olduğunun farkına vardım.

Sabah erken uyandım. Handan ayrılmaya karar vermiştim. Fam'a giderek, "Bir yabancı olarak kentin bilgesi ile görüşebilir miyim?" diye sordum.

Fam memnun oldu; "O Ay kâhinidir, her zaman yabancılarla görüşmekten memnun olur, senin için bir görüşme ayarlayacağım."

Çarşıya gittim fakat tüccarlardan hiçbirini bulamadım. El Kânî ibn Hamdîs Efendi'nin kâtibiyle bir takım işlemleri tamamlamak üzere saraya gittiklerini söylerken sordu: "Bizimle birlikte yola çıkmaya karar verdin mi?"

Hiç tereddüt etmeden, "Evet, artık görülmeye değer bir şey yok" dedim.

"Haklısın" dedi, "burası yoksul bir ülke, ancak seyahatin daha sonraki duraklarında göreceğin çok ilginç ve güzel şeyler olacak."

Samimiyetle, "Beni asıl ilgilendiren Cebel ülkesidir" dedim.

Gülerek, "Allah sana yarattıklarının en güzelini nasip etsin" dedi.

Bıkkınlık ve sıcağın baskısı şiddetlenince çarşıda yürüyerek rahatlamak istedim. Dalgınlıkla hurma yaprağından sepetler içerisinde taze hurma satan yaşlı bir adamın çadırının önünde durakladım. Arkasında, çadırın iç tarafında o olağanüstü güzel kızı, bronz tenli ve çıplak Maşrık Halime'sini gördüm. Yetişkinliğin henüz bozmadığı zarif bedeniyle dolaşarak bir güvercini yemliyordu. Kendimden geçmiş halde durup, onu seyrettim. Gözümün önünde benzerini görüyor, onun şahsında ay yüzlü, kara gözlü ve uzun

boyunlu Halime'yi hatırlıyordum. O anda kalbimin bütün tarihi, yani bütün duygularım gözümün önünden geçiyordu; geçmişin uyarıları, şimdinin büyüsü ve geleceğin düşü buluşmuştu. Ruhumun derinliklerine eşsiz bir tutku, eşsiz bir ses ve sır akıyordu. Yaşlı babasını, utangaçlığımı ve kendime gerekli gördüğüm bütün o ahlak ve edep kurallarını hiçe sayarak ona doya doya baktım. Bıkkınlığımı, sıcağı, planlarımı, gezi hayallerimi, Cebel ülkesini görme arzumu, hatta vatanıma, evime dönüş için biriktirdiğim umutları bile unutmuştum. Her şeyi unutmuştum, zira her şeye sahip olmuştum; mutluluklar, zevkler her türlü zenginlik beni sarıp sarmalamıştı. Gözümün önünden kaybolup gidinceye kadar genç kıza tekrar tekrar baktım ve sonunda kendimi yaşlı adamın üzerime sabitlenmiş bakışlarıyla baş başa buldum. Mutlu çılgınlığım sönmüş, yeniden kuşkulu ve endişeli günlük yaşamın pençesine düşmüştüm. Uzaklaşmak için yürüdüm ama yaşlı adamın sesi kulaklarıma ulaştı: "Hey, yabancı!"

Kendi kendime, "Yanlış yaptım" derken, durdum.

Yaşlı adam nazik bir ifadeyle, "Gel hele" dedi.

Utana sıkıla yaklaştım.

"Kızım Aruse'yi beğendin mi?" diye sordu.

Şaşkınlıktan dilim tutuldu, cevap veremedim. Sorusunu tekrarladı:

"Aruse'yi beğendin mi? Onun Maşrık'ta eşi, benzeri yoktur!"

Lafı geveleyerek mırıldandım, "Af edersiniz."

Göğsünü kabartarak konuştu: "Onu görüp de aşık olmayan bir genç yoktur!"

Benimle eğlendiğini sanarak özür dilemek istedim: "Aklımdan bir kötülük geçmemişti" dedim.

Yaşlı adam öfkeli bir tarzda soruyordu: "Ben yabancıların dilini anlamıyorum, cevap ver bana, onu beğendin mi?"

Biraz tereddüt ettikten sonra, "O, bütün beğenileri hak ediyor" dedim.

"Açıkça cevap ver bana, onu beğendin mi?"

İtiraf anlamında başımı eğdim.

"İçeri gir!" dedi.

Tereddüt ettim, elimi tuttu ve beni içeriye çekti. Aruse'ye seslendi, o da çırılçıplak gelip beni süzmeye başladı. Nihayet babası sordu:

"Seni beğenen bu yabancı hakkında ne düşünüyorsun?"

Hiç sıkılmadan ve kem küm etmeden cevap verdi: "Ben de onu beğendim, baba."

İhtiyar gülerek konuştu: "Sonunda Ay ışıklarını üzerine gönderdi."

Bizi çadırın bir köşesine götürüp üstümüze bir örtü attı. Kendimi onunla birlikte sarmaş dolaş buldum, ancak sunulan bu mükemmel mutluluğu bozan bir şaşkınlık içindeydim. Bu bir evlilik anlamına mı geliyordu? Yoksa Ay'ın ışığı altında yapıldığına tanık olduğum gibi bir serbest ilişkiyi mi ifade ediyordu? Aruse bana bakmaya ve beklemeye başladı. Endişe örtüsünün altından gönlüm ona doğru kanat çırpıyordu. Sordum: "Bunun anlamı nedir, Aruse?"

Ama o başka bir soru sordu: "Adın ne ve nerelisin?"

"Adım Kındil ve İslâm diyarındanım."

"Neyi soruyorsun?"

Dışarıyı göstererek sordum: "O baban mı?"

"Evet."

"Şimdi aramızda nasıl bir ilişki var?"

"Babam senin beni beğendiğini anladı ve seni bana verdi."

"Burada âdet böyle midir?"

"Kesinlikle."

"Bundan sonra ne olacak?"

"Bilmiyorum. Pekâlâ, neden belini şu bezle kapatıyorsun?"

Onu küçümseyerek çıkarmaya başladı ve bakışıp durduk. Birden bütün endişeleri, soruları bir tarafa attım, ona sarılarak bacaklarını göğsüme dayadım.

Öğleüstü babası, "Bizi öğle yemeğine davet et" dedi.

Hemen gidip et ve meyve getirdim. Yemeğimizi bir aile gibi birlikte yedik. Kısa bir dinlenmeden sonra yaşlı adam: "Sağlıcakla git" dedi.

Merak ve endişeyle sordum: "Yarın geleyim mi?"

Önemsemeden cevapladı: "Bu, onunla senin isteğinize bağlı."

Kalbimi ve aklımı yitirmiş olarak hana döndüm. Bütün yaşam Aruse'de toplanmıştı. Fam'dan beni bu konuda biraz aydınlatmasını istedim.

"Burada bu ilişki kayıtlara bağlanmadan yürür. Bir genç kız bir genci beğenince hemen onu ailesinin göreceği ve duyacağı bir yere çağırır. Canı ondan ayrılmak isteyince de kendi soyundan dünyaya gelen çocukları yanında tutarak onu terk eder."

Bunu çok yadırgadım, ancak Fam, "Yarın Ay Kâhini'ne gideceğiz, o seni hoş karşılayacaktır" diyerek konuyu değiştirdi ve benim düşüncelerimi de kesmiş oldu.

Aslında kâhini görme arzum biraz gevşemişti, ancak seyahat notlarımı en iyi bir biçimde kaleme almak için bu hususta yardımını istedim. Fam, ikindi vakti kâhinin boş bir araziye kurulmuş olan çadırına kadar bana eşlik etti. Kâhin, çadırın girişinde bir postun üzerine bağdaş kurarak oturmuştu. Beni derin derin süzdükten sonra, "Otur. Hoş geldin" dedi.

Ben otururken Fam da bizden ayrıldı. Kâhin devam etti: "Fam bana adının Kındil Muhammed el Unnâbî olduğunu ve İslâm diyarından geldiğini söyledi" dedi.

Samimiyetle, "Bu doğru" dedim.

Gözleriyle göğsümü inceleyerek, "Bir seyyah olarak bilgi peşinde koştuğun açık" dedi.

Nazikçe, "Bilgenin katında gelip geçene görünmeyen anlamlar bulunur" dedi.

Sakince konuştu: "Açık ol, korkacak hiçbir şey yok senin için. Anlamları ancak kapıyı dürüstçe çalarak çıkarabilirsin."

Kısa bir süre düşündüm, sonra kafamı kurcalayan konuya girdim: "Maşrık'ta karşılaştığım en tuhaf şey erkeğin kadınla olan ilişkisi..."

Gülümseyerek açıklamaya girişti: "Ülkelerdeki felaketlerin, tümü olmasa bile, yarısı şehvete vurulmuş prangalardan kaynaklanır. Onun için ben de hayatın gönül eğlendirmeye ve hoşnutluğa sonsuz imkân vermesini sağladım."

Biraz ihtiyatla, "Bizim ülkemizde Allah bize bundan başkasını buyuruyor" dedi.

"Ülkeniz hakkında bir şeyler öğrendim" dedi ve devam etti: "Sizde evlilik var, ancak çoğu kez üzücü trajedilere yol açıyor, evlilikte başarılı olan ise sabrı sayesinde sürdürüyor. Hayır, dostum, bizim yaşamımız daha sade ve daha mutludur."

Kaygı ile sordum: "Sizde kadın, kendisini hâlâ sevmekte olan erkeğini terk edebiliyor, değil mi?"

"Kadın çok, teselli bulmak zor değil, sizin bütün şikâyetleriniz yoksun kalmaktan."

"Ama hayvanlar bile eşlerini kıskanır!" diyecek oldum.

Gülerek, "Bizim hayvandan daha üstün olmamız gerekir" dedi.

Tiksintimi gizleyerek, "Görüşlerimizi bağdaştırmaya imkân yok" dedim.

"Ben de bunu kabul ediyorum, ancak bizi iyice anlaman gerekir. Biz, sadeliğe ve oyuna çağırıyoruz. Bizim tanrımız işlerimize karışmaz, o bize tek bir şey söyler; 'Hayatta sürekli olan bir şey yoktur ve hayat bir yokluğa doğru gitmektedir.' Bununla bizlere, yaşamımızı eğlenceyle ve hoş bir şekilde geçirmemizi ima etmektedir."

Sohbetin hararetiyle cesaret bularak, "Senin uyarı ve tavsiyelerini dinleyince, her şeyin sahibi olan Efendi ile uyuşmadığını gördüm" dedim.

Hüzünle başını salladı ve şöyle dedi: "Çoğu kere yabancılar bunu görmüyorlar, etrafından dolaşıyorlar, ancak Efendi ülkeyi bedevilerin saldırılarına karşı savunan kişidir. O -ve öteki Efendiler- Hira gibi ülkelerin tehditlerine karşı

koymak için bizim güvencemizdir. Evet, savaş bizi tehdit ediyor. Efendiler ise, kendilerini savunmaya adayan kimselerdir. Yine onlar, içerideki herhangi bir düşmanlığı ve çatışmayı önleyen, bizler için güvenli bir yaşam ortamı sağlayan kişilerdir. Bütün bunlara karşın, silaha ve donanımlı askere harcamak üzere her şeye sahip olmaları çok mu?"

Meydan okurcasına konuştum: "Bütün insanlara haklarını sağlayan ve onları gerektiğinde yurtlarını savunmaya hazırlayan daha üstün bir düzen var!"

Adam sıkıca kapanmış dudaklarını ileri doğru uzatarak konuştu: "Bizim ülkemizde dört tür vardır: Bitkiler, hayvanlar, kullar ve Efendiler. Her türün, öteki türlerin kökenlerinden başka ait olduğu bir köken daha vardır."

Adeta tiksinerek konuştum: "Bize göre insanlar bir babadan ve bir anneden gelme kardeşlerdir, statü ve zenginlik olarak en üstte olanla en altta olan arasında hiçbir fark yoktur."

Alay edercesine elini sallayarak cevap verdi: "Konuştuğum ilk Müslüman sen değilsin, ben sizin hakkınızda çok şeyler biliyorum, söylediğin gerçekten sizin özelliğinizdir, fakat bu iddia edilen kardeşliğin insanlar arasındaki ilişkilerde ve davranışlarda bir izi var mı?"

Etkili bir darbe almıştım ama yine de hararetle itiraz ettim: "O bir özellik değil, bir inançtır, dindir, bizim dinimizdir."

Yine alaylı bir cevap verdi: "Bizim dinimiz, uygulanamayacak şeyi talep etmez, iddia da etmez."

Bütün samimiyetimle konuştum: "Sen bilge bir adamsın, hayret ediyorum, nasıl Ay'a tapıyor ve onun bir Tanrı olduğuna inanıyorsun?"

Sohbetin başından beri ilk kez ciddi bir öfkeyle konuştu: "Biz onu görüyor ve dilini anlıyoruz. Siz tanrınızı görüyor musunuz?"

"O, aklın ve duyuların üstündedir."

Gülümseyerek hükmünü verdi: "Öyleyse o hiçbir şey değil!"

Az kalsın tokatlayacaktım ancak öfkemi yuttum, Rabb'imden bağışlamasını dilerken, "Allahtan sana doğru yolu göstermesini diliyorum" dedim.

"Ben de tanrımdan sana doğruyu göstermesini diliyorum" diye karşılık verdi.

Tokalaşarak vedalaştık. Sinirlerim gergin, kalbim hüzünlü hana döndüm. Seyahatim sırasında çok dinleyip, az tartışacağıma ya da hiç tartışmayacağıma dair kendi kendime söz verdim. İçimden dedim ki, "Dinimiz büyük, ama yaşamımız putperestçe!"

Ertesi gün erkenden çarşıya, Aruse'nin çadırına gittim. Yaşlı adam beni gülümseyerek karşıladı. Aruse işveyle, "Geç kaldın, kaçtığını düşündüm" dedi. Onu öptüm, beni örtülü köşemize götürmek istedi. Ancak onu durdurdum ve babasına dönerek, "Baba, Aruse ile evlenmek istiyorum" dedim.

Adam, dişleri dökük ağzını göstererek güldü: "Ülkenizde yaptığınız gibi, öyle mi?"

"Evet, onu beraberimde götürürüm ve seyahatimizin sonunda birlikte ülkemize döneriz."

Adam kızına dönerek sordu: "Ne dersin, Aruse?"

Aruse memnuniyetle, "Beni canım çektiğinde Maşrık'a geri getirmeye söz vermesi şartıyla olur" dedi.

Tereddüt etmeden cevap verdim: "Sana söz veriyorum Aruse!"

"Ancak ben, son onay hakkına sahip değilim" dedi babası, "hepimiz Efendinin kullarıyız, o bizim sahibimizdir, Saray'a git ve Aruse'yi satmasını Kâhya'ya arz et."

Hiç aklımdan geçmeyen bir de böyle bir engel karşıma çıkmıştı, ancak boyun eğmekten başka yolu yoktu. Günün kalan bölümünü Aruse ile birlikte derin bir mutluluk içinde geçirdim. Hana dönünce beni alıkoyan şeyi Fam'a açıkladım, o da Kâhya'ya benimle birlikte geleceğine söz verdi. Böylece Kâhya'nın dairesine giderken sarayın kapısından içeri girip çiçekler ve ağaçlarla süslü muhteşem bahçesinin bir parçasını görme olanağını buldum. Kâhya geniş bir odanın üst başında gül ağacından yapılmış, yu-

muşak yastık ve minderlerle döşenmiş büyük bir koltukta oturuyordu. Altmış yaşın üzerinde, tıknaz, sert bakışlı biriydi. Yalnız ve azametli bir görünüme bürünmüştü. Fam elini öptü ve benim isteğimi arz etti, ancak Kâhya eliyle işaret ederek, reddettiğini belirtti: "Kula olan ihtiyacımız yüzünden satışları yasakladık" dedi.

Bana dönerek devam etti: "Ama dilersen, Fam'ın yaptığı gibi, sen de bize bağlan. Kulların arasına katılır, güvenlik ve genel hoşnutluktan yararlanırsın, kız da seninle olur tabii."

Cömertliğinden dolayı teşekkür ettim. Yaşadığım hayal kırıklığını ve kederi taşıyamayan bir kalple saraydan ayrıldık. Hana doğru yürürken Fam, "Bu genç kızdan doyuncaya kadar yararlan, zaten uzun sürmez, bıkarsın" dedi.

Aslında farkında olmadan üzüntümü ikiye katlamıştı. Devam etti: "Senin bu isteğini yerine getirmek için vakit uygun değil, çünkü Hira'nın bize savaş ilan etmek için tetikte beklediği yolunda bazı duyumlar var."

Kaygı ile sordum: "Peki, bunun arkasındaki nedenler nedir?"

"Efendilerin hazinelerine ve zengin otlaklara göz koymaları... Aslında başka da bir neden gösteremezler" dedi acı acı gülerek.

Beni bir telaş sararken kalbimin kırıklığını da artırdı. Aruse'nin sokağına en yakın noktada ayrıldık. Aruse'nin babası yüzümü inceleyerek karşıladı: "Ay karşısındaki çaban boşa gitti" dedi. Aruse anlamsız bir şekilde güldü. Üzgün bir şekilde cevap verdim, "Evet, çabam boşa gitti" dedim.

Yaşlı adam Aruse'yi göstererek güldü: "O seni bekliyor."

Hüzünle, "Onunla ilişkimin böyle geçici olmasını kabullenemiyorum, ağırıma gidiyor" dedim.

"Her ilişki geçicidir, yabancı" dedi, yaşlı adam alay edercesine.

"Ben sürekli olmasını temenni etmiştim" dedim, hararetle.

Kahkahayla karşılık verdi: "Ne bencil bir seyyahmışsın!"

Devam etti: "Dolambaçlı işlerden sakın, zira bizler sade ve basit insanlarız ve bunu severiz."

"Sizler sanki aşkı tanımıyor gibisiniz!" diye itiraz ettim.

"Biz onun bir gecelik, bir haftalık, bir aylık veya çılgınlık durumunda bir yıllık olduğunu biliyoruz. Artık bundan fazla daha ne istiyorsun?" dedi.

Ciddiyetle sordum: "Peki, benim gibi bir çılgına ne önerirsin?"

"Onu, bir süre için kirala, istersen süreyi her defasında uzatabilirsin, yenileyebilirsin" diye ilginç bir öneriyle karşılık verdi.

"Bu iş için yine Kâhya'ya mı başvuracağım?"

"Hayır, onun babası olarak bu benim hakkımdır, ne kadar süreyle istiyorsun?"

"Mümkün olan en uzun süre."

"Aydan aya kirala onu."

"Peki, öyle olsun."

"Ancak o istediği zaman anlaşma sona erer."

Onaylayarak başımı salladım.

"Aylığı üç dinar" dedi.

Anlaşma sağlandı ve Aruse ile birlikte handaki odama gittim. Keyfimi bozmamaya ve mevcut anı bütün bir ömür olarak kabul etmeye karar vermiştim. Ancak, "Bırak, vücudunun güzelliğini örteyim" diye rica ettim.

Rahatsız oldu, "Beni güldürme" dedi.

Mecburen her şeyi oluruna bırakacaktım. Aruse, her an kaybolabilecek pembe bir düş gibiydi. Ayrılık ve hüznün peşini bırakmadığı bir kalple ona sığındım. Yaşam, bu muhteşem kadınla birlikte güzelleşirken aynı zamanda bana huzur ve güven veriyordu. Aruse, kırlarda yürümeyi ve çarşıda dolaşmayı seviyordu, dolayısıyla birlikte yürüyüşler yapıyorduk. Bu arada el Kânî ibn Hamdîs gelerek, "Şafakla birlikte yola çıkıyoruz" dedi.

Ben utana, sıkıla, "Fakat ben kalıyorum" dedim.

"Her on günde bir kervan kafilesi bulursun" dedi, gülerek.

Ben aşka dalmıştım, zamanla hiç işim yoktu. Ömrümün sonuna kadar burada kalacak olsam bile şu anda ne yolculuğun ne de başka bir şeyin önemi vardı. Bir süre son-

ra sevinci ve bedensel rahatsızlıklarıyla annelik belirtileri bir müjde gibi ortaya çıkınca kalplerin değişmesinden ve gönüllerin isyanından çekindim. Beni sonsuza dek Maşrık'a bağlayacak olsa da istikrarlı, güvenli bir yaşam arayışı içindeydim. Yaşam tarzım da, düşlerim de değişmişti.

Kendimle alay ederek, "Görüldüğü kadarıyla ben seyahat için değil, aşk için yaratılmışım" diyordum.

Günler akıp gitti, dolunay gecesi yine gelip çattı ve insanlar ibadet alanına akın ettiler. Biz de Aruse ile birlikte gidip kalabalığın arasına karıştık ama bana dönüp ciddi bir şekilde, "Bu, eşin eşten ayrıldığı, tanrının gecesidir" dedi ve hızla kaçıp kalabalığın içinde kayboldu.

Acı içinde, bilincimi ve neşemi yitirmiş halde tek başıma kala kaldım. Sevgilimin yabancı biriyle ne yapmakta olduğunu kendi kendime sorarak âyini izledim. Kucaklaşma anı gelince kırk yaşlarında oldukça güzel bir kadın karşıma çıkıp bana kollarını açtı. Benim başıma gelen başka bir yerde de Aruse'nin başına geliyordu. Sakiler hurma şarabı dolaştırdılar, ben de bir kadeh içince kendimden geçmişim ancak sabah namazında kendime gelebildim. Şafak sökünce hanın girişinde tortop büzülüp kaldım, sevgilimi bekliyordum. Nihayet Aruse sendeleyerek göründü. Öfkeyle kalktığımı görünce koluma girerek beni odamıza götürdü. Bu arada sordu, "Kadını beğendin mi?"

"Biz, kutsal bir ilişkiyi kirlettik, Aruse" dedim, üzüntülü bir şekilde.

"Sen inanmıyorsun, Kındil, ama bu hususta benim yapabilecğim bir şey yok" dedi, gücenerek. Sonra gülümseyerek beni rahatlatmaya çalıştı: "Hâlâ seni seviyorum, sen hâlâ benim biricik erkeğimsin."

Sevgimin azalmadığını ve ayrılık korkusunun onu da tutuşturduğunu görerek biraz olsun rahatladım. Benim hem mutluluğum olmuştu, hem de mutsuzluğum. Yeşilliğin yok olup gittiği, hayvanların kurutularak saklanmış otları yediği cehennemî yaz yakıp kavurdu beni. Sonbahar gelince kavurucu sıcaklık biraz azalırken zaman zaman da yağmur çiselemeye başladı. Sonra hoş ve soğuk olmayan

havasıyla, bol yağmurlarıyla kış geldi. Toprak canlandı yeniden, hayvanlar kıpır kıpır neşelendi, yine de çıplaklar çıplak kaldı. Aruse ilk çocuğunu dünyaya getirdi ve çocuğa, sanki onu tek başına dünyaya getirmiş de benim hiçbir katkım olmamışçasına "Aruse'nin oğlu Râm" adı verildi. Aruse'nin babası bana şöyle diyordu: "İşte beraberliğinizin ikinci yılına giriyorsunuz, o hâlâ seni seviyor, sen bir büyücü müsün nesin, yabancı!"

Bir süre sonra yeni bir anneliği müjdeliyen belirtiler de ortaya çıktı ve "Aruse'nin oğlu Âm" geldi. Bir yıl sonra ise onu "Aruse'nin oğlu Lâm" takip etti. Dördüncü kez hamile kaldığında artık ilişkimiz halk arasında aykırılığıyla meşhur olmuştu. Benim İslâm ülkelerinde öğrendiğim bir büyüyle Aruse'yi kendime bağladığım söyleniyordu. Bu arada farkına varmadan Râm'ı İslâm ilkelerine göre eğitmeye koyulmuştum. Kendisine gösterdiğim ilgi ve iyi beslenmesi sayesinde yaşıtlarından daha güçlü ve daha çabuk gelişiyordu. Baskı ve kulluk anlayışı olmadığı takdirde Maşrık çocuklarının nasıl olacağına bir tür örnek haline getirmeye çalışıyordum. Beni barındıran ülkeye saygımdan dolayı inancımı ve ibadetimi yerine getirmediğimden ona İslâm ilkelerini gizlice telkin ediyordum. Ancak durumu fark eden Aruse çok öfkelendi ve bana ciddi bir biçimde saldırdı. "Sen onu kâfir olarak yetiştiriyor ve kendi ülkesinde sefil bir hayata hazırlıyorsun" dedi.

"Ben, tıpkı bir gün senin ruhunu kurtarmayı temenni ettiğim gibi, onun ruhunu kurtarıyorum" dedim, yumuşak bir şekilde.

"Buna asla izin vermeyeceğim" diye sert bir tepki verdi.

Öylesine öfkeli ve inatçıydı ki, aşkımı kaybetmekten korkup ümitsizliğe düştüm. Bir ara babasını ziyarete gittiğimizde sorunu ona da açtı. Dehşete düşen yaşlı adam bana kızdı: "Uzak dur oğlumuzdan, yabancı!"

Saklamamıza rağmen bu durum dışarıya da sızdı ve yolda öfkeli bakışların bana yöneldiğini görmeye ve kaygılanmaya başladım. "Bu bina çökme tehdidi altında" diye düşünüyordum artık.

Nitekim tahminimde yanılmadığım çok geçmeden ortaya çıktı. Bir gün hanın sahibi Fam gelerek beni kendi odasına götürdü. Bir polis memurunun beni beklediğini gördüm. "Sen Kındil Muhammed el Unnâbî misin?" diye sordu.

"Evet" diye cevap verdim, kuru bir incelikle.

"Senin büyük oğlunu kâfir olarak yetiştirmeye çalıştığın tespit edildi" dedi kaba ve sert bir ifadeyle.

Ümitsizce sordum: "Bu nasıl tespit edildi?"

"Biz görevimizi, ne yapmamız gerektiğini iyi biliriz, dinle, ben buraya tartışmaya gelmedim. Eşinden ve onun oğullarından ayrılman ve ilk kâfile ile Maşrık'tan ayrılman için Efendi'nin buyruğu çıktı."

Konuşmaya ve derdimi anlatmaya çalıştım ancak aynı kabalık ve sertlikte devam etti: "Konuşmaya, tartışmaya gelmediğimi söyledim, kadın ve çocukları babasına götürülünceye kadar sen benimle birlikte kalacak ve ilk gelen kervan kafilesiyle buradan ayrılıncaya kadar gözlem altında bulunacaksın."

"Bırakın da onlarla vedalaşayım o zaman" dedim, yalvararak.

"Sana en hafif ceza verildi, buna şükret" diye tersledi.

Bir saat sonra benim için bir hapishaneye dönen odama döndüğümde anne ve çocuklardan, sevgiden ve ümitten yoksundu. Keder ruhumun derinliklerinde dal budak salıp büyüyor, yaşamın düşlerden ve acılardan ibaret olduğunu idrak ediyordum. Fam gelip beni şefkatlice teselli etmeye çalıştı: "Seyyah bir adama yakışır biçimde vakur olmalı, tahammül etmelisin."

"Çok üzgünüm, çok acı çekiyorum Fam" dedim, sesim zor çıkıyordu.

Yüzüme dikkatlice baktıktan sonra, "Gözyaşlarını bırak, bazen erkekler de ağlar" dedi.

Gözyaşlarımı zaptetemeye çalışıyordum: "Yaşamın sevinçleri buhar olup gitti."

"Yine gelirler" dedi. Sonra omzuma doğru uzanıp uyardı: "Bilmelisin ki, seyyah sürekli bir ilişkinin peşinde koşmamalıdır."

3
Hira Ülkesi

Kafile şafağın ilk ışıklarıyla birlikte hareket etti. Kalbim ve aklım geride kalmıştı; nefes almakta zorlanıyordum, boğazıma bir şey oturmuştu. Üstümüzde kümelenen yıldızlar bize, biz onlara bakmaya başladık. Tıpkı beş yıl önce annemin, sevdiğim kızın ve dostlarımın ihanetinin sonucunda vatanımdan ayrılmamda olduğu gibi, bir kez daha göreceğim yeni ülkeleri ve seyahat notlarımı yazdığım defterlerimi düşünen bir seyyah haline gelmiştim; ama nerede o kalp ve o akıl, nerede? "Bu yıldızlar bana Aruse'den ve oğullarımdan daha yakın" dedim. Kervan, malları ve emelleri taşıyarak yoluna devam edecek, pekâlâ ama kederleri kim taşıyacak? Karanlık dağılarak yerini aydınlığa bırakmaya başlarken sahra sanki yoklukmuş gibi uçsuz bucaksız bir şekilde beliriyor. Acaba vatanımda hakkımda ne diyorlar, neden el Kânî ibn Hamdîs'e bir daha rastlamadım? Kendi kendime, ey seyyah, senin yaptığın en yararlı iş, görmen, duyman, kaydetmen, deneyimlerle donanman, Cebel ülkesi hakkındaki düşlerine dönmen ve vatanın yarasına şifa olacak ilacı bulmandır, dedim. Maşrık ile Hira

arasındaki mesafeyi bir ayda kat ettik sonra Hira ülkesine girmek için Zimam Vadisi'nde bir tepede kamp kurduk. Gece ile birlikte yola devam ettik. Nihayet yıldızların altında Hira'nın surlarını görüp büyük kapısına yaklaşmaya başladık.

Girişte meşalelerin ışığı altında bir gümrük görevlisi duruyordu. Miğferi, zırhı, kılıcı ve kısa pantolonu ile ordu mensuplarından olduğu anlaşılıyordu. Bütün kafileye duyurduğu yüksek bir sesle konuştu: "Hira ülkesinin başkenti Hira'ya hoş geldiniz, polis memurlarını her yerde bulacaksınız, onlara istediğinizi sorabilirsiniz ve gezinizin hoş bir anı olmasını isterseniz onların uyarılarına dikkatle uymalısınız."

Kendi kendime, bu bir karşılama ve uyarı, dedim. Kapıdan geçtik sonra ayrıldık; tüccarlar çarşı hanına giderken bir rehber beni yabancılar hanına götürdü. Polis memurlarının meşalelerinin şurada burada yıldızlar gibi aktığı zifiri bir karanlığı geçtik. Hana yaklaşınca, meşalelerin ışığında büyük girişini gördük. Bazı pencerelerden de ışık vuruyordu. Burası taştan yapılmış büyük bir bina idi, ancak tek bir kattan oluşuyordu. Çabucak odama taşınan çantalarımın arkasından gittim. Orta büyüklükte bir odaydı, içinde yerden bir metre yüksekte ve ılık sonbahar havasına uygun erguvani örtülü bir yatak, bir elbise dolabı, küçük bir koltuk, orta yerdeki ocak yerinde de içinde bir mumun yandığı bir şamdan vardı. Zemin nakışlı bir hasırla kaplanmıştı. Burada bir uygarlık olduğuna şüphe yoktu. Burası ile Maşrık arasında o kadar büyük bir fark vardı ki... Yol elbiselerimi çıkarıp yatak kıyafetimi giymek üzereydim ki, üzerinde hafif bir aba bulunan elli yaşlarında, orta boylu, esmer bir adam gelip, "Ben, hanın sahibi Ham'ım" dedi.

"Ben de seyyah Kındîl Muhammed el Unnâbî'yim" diyerek kendimi tanıttım. Tokalaştık.

"Akşam yemeği ister misiniz?"

"Yolda yedim."

Gülümseyerek, "Geceliği, yatak ve yemek dahil bir dinar ve ödeme peşin" dedi.

Burada on gün kalacağımı tahmin ederek ona on dinar verdim. Sordu:

"Nerelisin?"

"İslâm diyarından."

"Hira'da yalnızca Hira dini yaşanır" dedi, uyarmak için.

Bana yaşadığım faciayı hatırlatmıştı. Sordum: "Hira dini nedir?"

"Bizim tanrımız kraldır."

Selamlayıp, ayrıldı. Mumu üfleyip söndürdüm ve kendi kendime, "Ay'dan sonra kral, ne sapıklık ama..." dedim. Fakat aklım devam etti; "Ağır ol bakalım" dedi, "senin vatanında da Sultan bir tanrı gibi yetki kullanmıyor mu? Yol yorgunluğundan sonra yatmanın tadını çıkar ve uyku sayesinde yaşamın bütün sıkıntılarını at."

Düşündüğümün aksine sabah erken uyanırken, yoldan gelen şiddetli bir gürültü üzerine uyandığımı anladım. Bir pencere açıp baktığımda sabahın aydınlığında süvarisiyle, piyadesiyle bando sesleri eşliğinde şehrin kapısına doğru ilerleyen gürültülü bir ordu gördüm. Ordu gözden kaybolup yol boşalınca kahvaltı istedim. Üzerinde süt, kaymak, peynir, ekmek ve bir salkım üzüm bulunan bakır bir tepsi geldi. Garsona ordunun nereye gittiğini sormayı düşündümse de korku bana engel oldu. Dışarı çıkmak için elbiselerimi giyip odadan çıktığımda hanın girişinin bir kalabalık tarafından tıkandığını gördüm. Konuşuyorlardı:

"Bu, birçok kişinin beklediği savaş."

"Kuşkusuz Maşrık'a karşı."

"Halkı beş azgının elinden kurtarmak için."

"Maşrık için adaletli bir tanrının yönetiminde yeni bir dönem olacak."

Göğsüm tıkandı, aklım doğal olarak Aruse ve oğullarıma gitti. Şimdi onların durumu ne olacaktı? Savaşın nedeni Maşrık halkının özgürlüğe kavuşturulması değil, aksine otlaklara ve beş efendinin hazinelerine duyulan tamahtı. İnsanları Ay'a tapmaktan krala tapmaya döndürmek için şiddetli bir kıyım olacaktı. Canlar heba olacak, namuslar

ayaklar altında çiğnenecek, binlerce insan perişan olacaktı. Bu, tevhid ve kardeşliğe davet eden aynı dine mensup insanlar arasındaki bir savaşta da olmuyor muydu?

Handan ayrılmadan önce sahibi Ham gelip, "Savaş giderlerinin karşılanması için ücretin yarım dinar artırılması kararlaştırıldı" dedi.

Onu da önemsemeden ödedim.

"Kulların kurtarılması yolunda bu çok bir şey değil" dedi, gülümseyerek.

İçimden ona lanet ettim, tıpkı bütün yalancılara lanet ettiğim gibi. Aşırı sıkıntıdan bunalmış bir şekilde çarşı hanına gittim. Tüccar arkadaşlar girişte toplanmış, sohbet ediyorlardı.

"Savaş zamanı güvenli değildir."

"Öteki mallarımız bir dirhem kaybettirdi."

"Fakat fiyatlar yine yükselecek."

"Ya ek vergiler?"

Kervan sahibi kendinden emin konuşuyordu: "Savaşlar sonsuza kadar sürecektir, tüccarlar için yararı zararından çoktur, ben bu savaşın da çok uzun süreceğini sanmam. Çünkü Hira Maşrık'tan çok güçlüdür. Bir haftaya kalmaz, her şey biter."

Düşüncelerim yitik ailemin üzerinde odaklandı. Hira'da da Maşrık'takine yakın bir süre kalmaya karar verdim. Maşrık'ın Hira'ya bağlanmasından sonra Maşrık'ı ziyaret edebilme ve belki de Allah'ın merhamet ve keremi ile beni ailemle birleştireceğine dair yeni bir ümide kapıldım. Belki de Aruse ile evlenebilir, onu da yanıma alarak yeni bir vatana ve yeni bir dine götürürdüm. Bu yeni ümitle biraz toparlandım, kendime geldim, dolaşmak, gezmek ve Hira ülkesinin başkenti Hira'yı keşfedip tanımak istedim. Durmadan, dinlenmeden yürüdüm. Bakıyor, dinliyor ve hafızama kaydediyordum. Burası, benim ülkemdeki şehirlerden biri gibiydi. Meydanlar, parklar, caddeler, mahalleler, evler, okullar, hastaneler insanlarla doluydu. Her yerde polis vardı; dans salonları ve gazinolar çoktu. Çarşısı büyük, dükkânları da çok ve kalabalıktı. Hira'dan ve başka

ülkelerden gelen mallar her yerde bulunuyordu. Ilık sonbaharın verdiği enerjiyle günlerimi etrafı tanıyarak, gözleyerek ve gördüklerimi kaleme alarak geçirdim. Zaman zaman çarşıdaki hanı ziyaret edip tüccar arkadaşlarla buluşuyor veya kervan başkanı ile sohbet ediyordum. Bir keresinde bana, "Hira'nın havası genellikle ılımandır, yazına katlanılır, kışı ise makbuldür" dedi.

Çok polis olduğunu söylediğimde ise, "Ama asayiş önemli, devleti koruyorlar" diye cevap verdi.

Doğrusu, zenginlerin semtlerini dolaştım, güzel ve huzurlu görünüyordu. Köşkleri gösterişli, sakinleri tentelerin içinde keyif yapıyordu. Yoksulların semtlerini de dolaşıp kulübelerini, harap evlerini gördüm; insanlar mutsuz ve perişandı. Kervan sahibine sordum: "Savaşın Maşrık'taki kulları kurtarmak için başladığını iddia ediyorlar, Hira'nın kullarını kurtaramazlar mıydı?"

Adam usulca sordu:

"Ülkemiz, vahiy ülkesi hakkında ne biçim konuşuyorsun?"

"Seyahatimde karşılaştığım her sorun, her kötülük bana kederli ülkemi hatırlatıyor" dedim, üzgün bir şekilde.

Adam benden uzaklaşırken, "Kral Tanrının sarayını görmelisin" dedi.

Aslında görmüştüm, gözümden kaçmadı; ağaçlar ve yeşilliklerle, muhafızlarla kuşatılmış bir alanın ortasında ihtişamlı bir şekilde yükseliyordu. Ülkemdeki Sultanın sarayı gibi, hatta ondan daha da büyüktü. Muhafızların kışlası bir yanda, Kral Tanrının tapınağı da diğer yanda yükseliyordu. Bu arada demir parmaklıklarla çevrili direklerden oluşan bir yer gözüme takıldı. Yaklaşınca kesilmiş insan kafalarının direklerin tepesinde asılı olduğunu gördüm. Manzaranın korkunçluğundan ürpermiştim. Bunun daha küçük bir kopyasını çocukluğumda kendi ülkemde gördüğümü inkâr edemem. Kuşkusuz, bu vahşeti insanları korkutmak, boyun eğdirmek için sergiliyorlardı. Bir muhafıza yaklaşıp sordum:

"Bir yabancı bunların suçlarını öğrenebilir mi?"

"Kral Tanrıya karşı gelmek" diye yanıtladı, kaba bir şekilde.

Adama teşekkür ederek oradan ayrılırken başka ülkelerde olanlarla karşılaştırdım, adalet ve özgürlük uğrunda şehit düştüklerinden emin bir şekilde yola devam ettim. Burası çılgınlıkları kendisinde toplamış tuhaf bir dünyaydı, şayet Cebel ülkesinde şifa verecek ilacı bulursam gerçekten bir mucize olacaktı. Akşam hanın sahibi Ham'a sordum:

"Hira ülkesinde başkentin dışında görülmeye değer yerler nerelerdir?"

"Başkentin dışında köyden başka bir şey yoktur, orada da seyyahın hoşlanacağı bir şey olmaz" dedi, kendinden emin bir biçimde.

Gözlemlerimi yazmaya devam ediyordum, böylece Aruse ve oğullarım hakkında düşüncelere dalmaktan kurtuluyordum. Bir gece bir eğlence yerinde sabahladım, ama sarhoşların çıkardığı kavgalar ve ahlâksızların yazmaktan utandığım edepsizlikleri beni dehşete düşürdü. Çarşı hanına uğradığımda kafile başkanı sordu:

"Yarın şafakla birlikte yola çıkıyoruz, sen de bizimle geliyor musun?"

"Hayır, ben burada biraz daha kalacağım" dedim, yüzümü asarak.

Aruse beni kalmaya zorluyordu ama öte yandan beni bekleyen korkutucu yalnızlık acı veriyordu. Şafakta uyandığımda kulağıma gelen bir şarkının sözleri kafilenin hareket edişini gözümde canlandırmaya yardımcı oluyordu. Beni burada kalmaya davet eden kader gibi bir ses ve aynı zamanda mutluluk arayışı da dinmek bilmiyordu. Boş boş oturmak istemediğim için aslında hiç de görmeye değmez yerler hakkında bilgi toplamaya devam ettim. Han sahibinin Maşrık'taki kadar boş vakti olmuyordu, dolayısıyla pek sohbet etme imkânı da bulamıyorduk. Sonra aklıma bir şey geldi; han sahibinden beni bu ülkenin bilgesine götürmesini istedim; tabii eğer benimle görüşmeyi kabul ederse.

Ham, "Başkalarına yaptığım gibi sana da bir görüşme ayarlayabilirim" dedi.

Bir akşamüzeri Bilge Dîzenc'ten alınan randevuya gittim. Çiçeklerle ve meyve ağaçlarıyla dolu bir bahçenin kucakladığı güzel bir evdi. Beni tebessümle karşılayıp yanındaki bir koltuğa oturttu. Elli yaşında, beyaz şapkası, beyaz abası ile uyumlu, güçlü ve yakışıklı biriydi. Benden kendimi tanıtmamı istedi. Adımı, mesleğimi ve memleketimi söyleyerek kendimi tanıttım.

"Sizin ülkeniz de büyük, ülkemizde beğendiğin şeyleri anlat bana" dedi.

Kendimi sağlama almak için, "Sayısız şeyler... Uygarlık ve güzellik... Kuvvet ve düzen..."

Kibarca sordu: "Başka bir ülkeyi özgürlüğe kavuşturmak için evlatlarımızı feda ederek ilan ettiğimiz savaş hakkında ne düşünüyorsun?"

"Bu benim daha önce benzerini görmediğim bir şey."

Kesin bir inançla, "Biz, insanlığa yüce ve mutlu bir ülke örneğini sunuyoruz" dedi.

Onaylamak için başımı salladım.

"Belki de sen şimdi bütün bunların sırrını soracaksın. Bu ülkenin bilgesi olmam bakımından seni bana getirmişler, gerçek şu ki, ben sadece bir öğrenciyim, asıl bilge, efendimizdir, o tanrıdır ve o bütün hikmet ve hayırların kaynağıdır. Kendisinden nur yayılır. Her şeyi tanrının gözü ile görür, biz de her konuda sonsuz hikmeti kendisinden alırız ve ona inanmaktan ve itaat etmekten başka bir şey istemeyiz."

İçimden Rabb'imden bağışlamasını dileyerek onu dikkatle dinledim. Sözlerine şöyle devam etti:

"O, orduyu kurar, komutanlarını seçer ve bu ordu zafer ordusu olur. Yöneticileri kutlu ailesinden atayıp arazi ve fabrikalardaki işler için uygun olanları bu seçkin kimselerin arasından seçer. Geriye kalan insanların ise ne bir kutlu özelliği ne de bir yeteneği vardır. Onlar el işlerinde çalışırlar ve yiyeceklerini biz sağlarız. Onları hayvanlar, hayvanları bitkiler ve cansızlar izler. Bu, en üstün adaleti

gerçekleştirerek her bireyi kendi statüsüne koyan mükemmel, sağlam bir sistemdir."

Bir süre bana bakarak sustu, sonra devam etti:

"Bu yüzden bizim birden fazla felsefemiz vardır. Seçkin insanlara morallerini, yöneticilik ve kendilerini yenileme kabiliyetlerini geliştirecek biçimde hitap ederiz. Bilim ve tıp eğitimi almalarını sağlarız. Diğerlerine gelince, onların itaat ve sadakat anlayışlarını güçlendirir ve her birini iç dünyalarına havale eder, sabır ve çalışma azmi kazanmalarını sağlarız. Bu ikili felsefeyle, kabiliyeti ve kendisine sağlanan olanaklar ölçüsünde, herkes için mutluluk gerçekleşmiş olur. İşte böyle biz bütün dünya halklarının en mutlusu oluyoruz."

Söylenecekler ve söylenmeyecekler hakkında düşündüm, ondan sonra sordum:

"Toprağın ve fabrikaların sahibi kimdir?"

"Tanrı; yaratıcı da o, sahip de o."

"Seçkinlerin toprakla ve fabrikalarla ilişkisi?"

"Onlar, vekaleten toprağın ve fabrikaların sahipleridir, ürünler onlarla tanrı arasında yarı yarıya bölünür."

Yeni bir adım daha atıp sordum:

"Tanrının mallarını nasıl harcıyorsunuz?"

İlk kez güldü ve şöyle dedi:

"Bir tanrı yaptığından sorumlu tutulur mu?"

"O halde okulların ve hastanelerin giderlerini kim karşılıyor?"

"Kendileri ve oğullarının durumu dolayısıyla seçkinler."

Sonra övünerek sordu:

"Bu, kusursuzluğun ta kendisi değil midir?"

İçimden geçirdiklerimi saklamak için:

"O, genellikle, Cebel ülkesi hakkında söylenen sözdür" dedim.

"Hira ülkesi, Cebel ülkesidir" diye bağırdı.

"Doğru söyledin bilge Dîzenc" dedim.

Kendinden emin bir şekilde cevap verdi:

"Tanrının rehberliği ve yönlendirmesi ile yaşaman, insanın istediği adalet ve mutluluğun doruğudur" dedi.

"O yüzden, kesik başlarını gördüğüm o isyancılardan dolayı şaşkınlığım artıyor" dedim.

Öfkeyle, "Beşerin karakteri, sapma ve kötülükten arınmamıştır, ancak onlar yine de azınlıktır" dedi.

Görüşmenin sonunda bana bir elma ile bir bardak süt ikram etti, düşünceli ve kederli bir biçimde handaki yalnızlığıma döndüm. Bu arada hocam Şeyh Meggaga el Cubeylî'yi hatırladım ve uzaktan sordum ona; "Hangisi daha kötü hocam, bilgisizliği yüzünden tanrılık iddiasında bulunan mı, yoksa Kur'an'ı kişisel çıkarlarının hizmetinde kullanan mı?"

Birkaç gün bu sıkıntıya katlandım sonra sonbahar rüzgârları ile birlikte, Hira ordusunun galip geldiğini ve amaçlarını gerçekleştirdiğini, Maşrık ülkesinin ise Hira ülkesinin güney bölgesi haline geldiğini teyit eden haberler yayılıp bana kadar ulaştı. Yoksullar, sanki ürünlerini kendileri toplayacakmışçasına, zaferden duydukları sevinci ilân etmek üzere yollara döküldüler. Aşırı bir endişe içinde kendi kendime sordum: "Acaba sen nasılsın, Aruse? Sizler nasılsınız, oğullarım?"

Muzaffer ordunun döneceği gün erkenden kalkıp hanın yakınında, Hira'nın girişinden kralın sarayına kadar uzanan ana caddede yerimi aldım. Yolun iki yanında da büyük kalabalık vardı. Öyle ki, evinde veya işyerinde hiç kimse kalmamış gibiydi. Kuşluk vaktinde davul gümbürtüleri kulağımıza geldiğinde ilk, Maşrık şehirlerini yöneten efendilerin beş kellesini mızraklarının ucunda taşıyan süvariler göründüler. Böylece Aruse'yi satın almak için pazarlık yapmak üzere kâhyasının yanına gitmiş olduğum efendiyi ilk kez gördüm. Bunu iki sıra muhafız arasında elleri bağlı, çırılçıplak yürüyen savaş tutsaklarından uzun bir kafile izledi. Ordu birlikleri, süvarisiyle, piyadesiyle coşkulu bir ortamda ve ateşli sloganlar eşliğinde art arda geçti. Bu bir zafer ve kutlama günüydü, ancak arkasında bıraktığı kanlı facialarî ancak Allah bilirdi. Kanlar ve

zılgıtlardan ibaret iki kelime ile özetlenebilecek tuhaf bir insanlık serüveni. Ordunun arkasından iki sıra muhafız arasında tutsak kadınlar geçti. Kalbim şiddetli bir biçimde çarptı ve Aruse, kendisini ilk kez gördüğüm gibi, hayır yeniden doğuşuma tanıklık eden mahallede babasının elinden tutup götürürken gördüğüm gibi, gözümün önünde beliriverdi. Bakışlarım kırgın yüzler ve çıplak vücutlar arasında dolaşırken sonunda korktuğum başıma geldi; gözlerim Aruse'nin yüzünde durdu. İşte Aruse, narin vücudu, güzel yüzü ile şaşkın, kederli ve kendinden geçmiş bir şekilde ilerliyordu. Ani bir heyecana kapıldım. Oradakilere çarparak, itirek, çıplak kadınların arkasından koşmama laf atmalarına, hakaretlere aldırmadan tutsak kafilesinin peşine takıldım. Ona defalarca seslendim, ancak yükselen çığlıklar arasında sesim eriyip gidiyordu. Dikkatini çekmeyi veya onu uyarmayı başaramadım. Nihayet kalabalığın sarayın Hiralı seçkinlere tahsis edilmiş alanına girmesini engelleyen muhafızlar ona ulaşmama da mani oldular. Böylece bir yıldız gibi görünüp, beni cinnete ve ümitsizliğe terk ederek gözden kayboldu. Peki, oğullarım neredeydi? Acaba şimdi dedelerinin himayesinde mi yaşıyorlardı? Sırrımı hanın sahibi Ham'a açarak akıl sorduğumda, "Esir pazarında satışa çıkarılacaktır" dedi.

Kuşkulu bir ifadeyle sordum, "Fakat bu bir kurtarma savaşı değil miydi?"

"Tutsaklar başka, onlar için özel bir uygulama var" dedi.

Bu ikiyüzlülüğü, karanlık gökyüzünde umuda açılan bir kapı sayarak razı oldum. Burada daha fazla kalmaya karar verip her gün esir pazarlarını dolaşmaya başladım. Ancak günler geçtikçe dağılan ailemi toparlama hayalim ümitsizliğe dönüşüyordu. Bir akşam han sahibi Ham beni cesaretlendirici bir tebessümle karşılayıp, "Yarın tutsaklar satışa çıkarılacak" dedi.

O gece gözüme uyku girmedi, sabah erkenden esir pazarına gittiğimde daha henüz kimse gelmemişti. Aruse satışa çıkarıldığında açık artırmaya katılan çok oldu. Hayatında ilk kez yeşil bir elbise içindeydi, aşırı üzüntüsüne

rağmen güzelliği ortaya çıkmıştı. Kırılmış iç dünyasından bakıyordu. Ne beni gördü ne de olanları izledi. Artırmaya hâlâ benimle birlikte devam eden yalnızca bir kişi kalmıştı. Bilge Dîzenc'in temsilcisi olduğunu duymuştum. Ancak sonunda artırma otuz dinarla bende kaldı. Aruse bana verilince tanıdı beni ve pazarda bulunan herkesin şaşkın bakışları altında hıçkırarak boynuma atıldı. Orada konuşma fırsatı yoktu ama hemen pazarın dışına çıktıktan sonra yolda sordum: "Çocuklar nasıl, Aruse?"

Ancak aşırı bir tepki gösterdi, üzerine gitmedim. Nihayet handaki odamda baş başa kaldık. Özlemle sarıldım ve kendine gelmesi için koltukta öylece bıraktım. Biraz dinlendikten sonra, "Çektiğin eziyetten dolayı çok üzgünüm" dedim.

"Fakat sen hiçbir şey görmedin" dedi, tuhaf bir sesle.

"Anlat Aruse, zira çıldırmak üzereyim."

Gözyaşları akarken anlatmaya başladı: "Neyi, hangi birisini anlatayım? Korkunç bir şeydi, çadıra saldırıp babamı sebepsiz yere öldürdüler, beni yakaladılar, çocuklar nerede? Bilmiyorum. Öldürüldüler mi? Kayboldular mı? Çıldırmayı bana bırak, bana!"

Korkularım artarken haykırdım; "Neden küçük çocukları öldürsünler ki? Hayır... Onlar mutlaka bir yerdedirler... Onları bulacağız."

"Onlar vahşi ve acımasız, neden ordumuzu yendikten sonra bizi cezalandırıyorlar? Dolunay gecesiydi ve tanrı oradaydı. Görüyor, işitiyor ama hiçbir şey yapmıyordu!"

"Her neyse, tekrar bir araya geldik, içimden bir ses bana rahmetin geleceğini söylüyor" dedim, teselli etmek için.

"Rahmet falan yok, oğullarımı göremeyeceğim" diye haykırdı.

Ümitle konuştum: "Aruse, hayatın kötülükleri çoktur, ama iyilikleri de boldur."

"İnanmıyorum."

"Göreceksin, ilk kafile ile oğullarımızı aramak için Maşrık'a gideceğiz.

"Ne zaman?"

"En fazla on gün içinde."

Derin bir kederle bana bakarken içim kabardı, duygularım taştı. Oğullarımızı aramak üzere yola çıkmak için beklerken boş vaktimizde şehri dolaşarak, ümitlerimizden söz ederek ve yolculuk hazırlıkları yaparak kendimizi teselli ettik. Ne var ki, hanın sahibi Ham'ın benim için bir felaket hazırladığını bilemezdik. Beni odasına çağırıp biraz sıkıntılı bir şekilde baktı ve "Üzücü haberlerim var" dedi.

Eğlenerek sordum, "Bende bulunandan daha mı üzücü?"

"Bilge Dîzenc, sevgilini almak istiyor" dedi, soğukkanlılıkla.

Dehşete kapılmıştım, öfke ile bağırdım: "Onu karım olarak kabul etmeni rica ediyorum."

"Sana onun parasını verecek."

"O satılık değil."

Öğüt verir bir tarzda konuştu, "Dîzenc güçlü adamdır ve tanrıya yakın olanlardandır."

Kızgınlığımı saklamaya çalışarak, "Ülkenizde yabancıların güvenlikte olduğunu sanıyordum" dedim.

"Kendi yararın için tekrar düşün" dedi, samimi bir ifadeyle.

Ben de ısrarla, "Bu konuda düşüncem değişmez" dedim.

Aslında ne yapacağımı şaşırmıştım. Acaba bu durumu Aruse'ye anlatsam mı? Onun üzüntülerine yeni bir üzüntü katsam mı? Doğrusu, onun masum düşlerini yıkmaktan korktum. Kendi kendime, "Acaba Dîzenc Aruse'yi benden koparacak kadar güçlü müdür?" diye soruyordum. Memleketimde Halime'yi benden çalan güçlü adamı hatırladım ancak buradaki durumu tam bilemiyordum. Bu süre içinde beni kovalayan bir tehlikenin varlığını, mutluluğumun iki ayak üzerinde duramayacağını ve maalesef uçmak için kanadının da olmadığını sezdim. Yola çıkmamıza dört gün kala sabah bir hizmetçi beni Ham'ın odasına çağırdı. Ham beni orada bekleyen bir polise tanıttı ve ardından da polis "Emniyet Müdürü ile görüşmek üzere benimle geleceksin" dedi.

Sebebini sordum ama bilmediğini ileri sürdü. Sevgilime haber vermek için izin istedim ancak "Ham haber verir" dendi.

Ana cadde üzerindeki Emniyet Müdürlüğü'ne gittik ve birkaç yardımcısının arasında bir koltuğa oturmuş olan müdürün huzuruna çıktım. Bana hoşuma gitmeyen bir bakış atıp sordu:

"Sen, seyyah Kındîl Muhammed el Unnâbî misin?"

"Evet" dedim.

"Sen, seni misafir eden bu ülkenin dini ile alay etmekle suçlanıyorsun" dedi.

"Bu aslı esası olmayan bir suçlama" dedim, üstüne basa basa ve kesin bir şekilde.

Soğuk bir ifadeyle, "Tanıklar var" diyerek cevap verdi.

"Vicdan sahibi hiçbir kimsenin buna tanıklık etmesi mümkün değildir" diye haykırdım.

Alınmış görünerek, "Suçsuz insanlara sataşma ve bunu yargıcın takdirine bırak" dedi.

Tutuklandım. Ertesi günün sabahında mahkemeye çıkarıldım. Suçlama açıklandı ben de reddettim. Başta hanın sahibi Ham olmak üzere beş tanık gelip yemin ettikten sonra -sanki ezberlenmiş kıtalar gibi- aynı tanıklığı yaptılar. Mahkeme, mallarıma ve sahip olduğum şeylere el koymanın yanında ömür boyu hapsime karar verdi. Böylece Aruse de el konulanlar arasına girmiş oldu. Bütün bunlar sadece bir gün ve bir gece içinde olmuştu. Büyük bir acı ve çaresizlik içinde yaşananların gerçek olduğuna inanamıyordum.

Aruse gitti, seyahat bitti, Cebel ülkesi hayali yıkıldı, bizzat varlığım bu dünyadan silindi. Hapishane kentin yukarı tarafında çöl gibi bir yerdeydi. Yerin altında, tavanında birkaç küçük pencere bulunan, duvarları iri taşlardan yapılmış, zemini kumla kaplı geniş bir mekân olan hapishanede her tutuklunun bir pantolon ve bir posttan başka bir şeyi yoktu. Pis kokularla boğucu bir hale gelen ortamda, yarı karanlık bir havada nefes almak bile zordu.

Etrafıma baktım ve şaşkınlık içinde, "Hayatımın son gününe kadar burada kalacağım!" dedim. Diğer mahkûmlar gelip suçumu sordular. Onlar sordular, ben sordum. Konuşma ilerleyince hemen herkesin siyasi düşünceleri veya inançlarından dolayı burada olduğunu görünce biraz da olsa teselli buldum; çünkü adi suçlularla değil adaletsiz ve baskıcı ortamlara sığmayan, özgürlüğüne düşkün bir toplulukla karşı karşıyaydım. Başımdan geçenleri dinlediler. Biri, "Yabancılar da öyle mi?" diye yorumda bulundu.

Hiçbiri tanrıyı inkâr etmemişti. Zaten bu, boynun vurulmasını gerektiren bir suçtu. Adalete ve insanların özgürlüğüne ters birtakım keyfi uygulamaları eleştiren konuşmalarından dolayı buraya tıkılmışlardı. Önceki kralın döneminden başlayarak elli yılını cezaevinde geçirmiş seksenini aşkın bir ihtiyar da gördüm. İyice bunamış, duyularını ve hafızasını kaybetmişti. Nerede bulunduğunu, nereden geldiğini bilmiyor, bitkin bir vücut, bir çuval gibi postunun üzerinde yatıyordu.

"O, kutlanmayı en çok hak edendir" dedi, bir ses.

Hiç tereddüt etmeden onayladım. Bu dünyadaki insanların durumu, yaşam koşulları üzerine sohbetimizi ilerlettik:

"Mutlu bir ülke yoktur."

"Şikâyet, insanlığın ortak dilidir."

"Bizler, çirkin gerçeklerle olmayacak düşler arasında bocalayan insanlarız."

"Ancak daha üstün ülkeler var."

"Bizzat onlar da henüz mutluluğu tanımamışlardır."

"Ya Cebel ülkesi?"

Bu büyülü isim kalbimi hoplattı. Yitik amacımı hatırlayarak sordum:

"Cebel ülkesi hakkında ne biliyorsun?"

"Genellikle kusursuzluk ülkesi olduğuna ilişkin söylenenlerden başka bir bilgim yok."

"Hakkında bir kitap da mı okumadınız? En azından orayı ziyaret edenlerden biriyle de mi karşılaşmadınız?"

"Hayır, söylenenlerden başka bilgim yok."

Konuşmaktan, üzülmekten, kederlenmekten, yalancı arzulardan usandım. Kendi kendime, "Bu ebedi hapishaneden başka dünyam olmayacak" dedim.

Hocam Şeyh Meggaga el Cubeylî'nin akılcılığında bu ebedi hapsime ilişkin bir açıklama veya çıkış yolu bulamadım, ancak annemin basit kaderciliğine sığınırsam belki ümitsizlikten kurtulabilirdim. Özellikle ebedi hapis için yaratılmış bir felsefeydi sanki. Teslimiyetle, "Allah ne dilerse o olsun... Başıma gelenlerin hepsi O'nun katındandır" dedim. Geçmişimi, içinde bulunduğum anı ve geleceğimi yokluğa gönderdim. Benim gibi bir mahpusun kalan biricik ümidi, geleceğe ilişkin ümidi öldürmek, kendisini yutan bu kabre uyum sağlamak, giderek artan acı ve kederle yoldaş olmaktır. Vatanım, annem, Aruse, oğullarım ve Cebel ülkesi ile ilgili hayalleri kafamdan silip bundan böyle evrende başka hiçbir kokuya yer vermeyen bu pis kokuya, başka ışığın sızmasına izin vermeyen bu loş ışığa, bu mekânın asıl sahibi olan etrafa dağılmış parazitlere ve artık yoldaşlarım olan acı, keder ve bezginliğe alışıyordum. Dipsiz derinliklere dalıyor, suskunluğa gömülüyor, işkenceyi normal kabul ediyor, ümitsizlikten tuhaf bir acılara katlanma ve sabretme gücü buluyordum.

Bu kalın duvarları bir ses şu sözlerle deliyordu; "Eski bir mahkûmun kendisinde olağanüstü bir güç toplayarak cezaevinin duvarını bir ses gibi delip geçebildiği ve sınırların ötesine kadar uçtuğu anlatılır!"

Sabrım bu saçma sözü hoş karşılıyor. Bir gün veya bir yıl sonra başka bir ses duyuldu: "Hira ile Halbe arasında yeni bir savaş çıkacak ve biz bir kez daha yeryüzüne çıkacağız."

Bana yeryüzünden söz edene kulak asmayıp kendi kendime ne zaman bu mutlu ihtiyar gibi duyularımı yitireceğimi soruyorum! Kat kat derinliklerin ardından daha da derinliklere indim, yaşama sebeplerimin kaybolduğu yerde zaman da kayboldu gitti ve tarih silindi. Saatten, günden, aydan ve yıldan habersizdim. Bilgilerin üstü örtüldü, yaşamım bir bilmece haline geldi, sınırsız ve hesapsız bir biçimde yaşlanmaya başladım. Kendimi görebileceğim bir

ayna da yoktu. Ancak arkadaşlarıma bakarak ne kadar çirkinleştiğimi ve kirlendiğimi düşünebiliyordum. Bu karanlık dünyamızda parazitlerden ve haşerelerden başka mutluluğun tadına varan yoktu. Kuşaklar, yıllar, devirler birbirinin ardından geçiyor ve bizler sonsuzluğun yüceliğini, yokluğun tadını alıyorduk. Böyle... Böyle... Böyle... Sonunda yeni biri aramıza katıldı ve haşereler gibi çevresini sardık. Garipseyerek bakıyorduk bu başka dünyadan gelen adama. Yaşına ve asık suratına rağmen sanki kendisini ilk kez görmüyor gibiydim. Bilemediğimiz bir zamandan beri ölmüş olan ihtiyarın yerine geçti. Yüzümüze bakıp ağlamaya başladı. Biri kızdı: "Ağlama be adam, gözyaşları parazitleri rahatsız ediyor" dedi.

Başka biri sordu: "Kimsin?"

"Ben Bilge Dîzenc'im" dedi, ağlamaklı bir biçimde.

Birden ebedi yitikliğimden sıyrılıp tuhaf bir sesle:

"Dîzenc... Dîzenc... Seni unutmam o kadar zor ki" diye haykırdım.

"Sen kimsin?" dedi.

Taşı gediğine koyarak, "Ben senin kurbanınım" dedim.

"Felakette eşit hale geldik" dedi, boynunu bükerek.

"Hayır, eşit değiliz" diye haykırdım.

"Dünya değişti, ordu komutanı kralı devirdi, onu öldürüp yerine kendisi geçti" dedi.

Mahkûmlarda bir canlanma oldu, bir hareketlilik baş gösterdi: "Yerin üstünde neler oluyor?"

Dîzenc, "Kralın adamları öldürüldü, benim de ömür boyu hapsime karar verildi" diye cevap verdi.

Boş düşmanlıklar yeni bir ümide dönüştü ve yeni tanrı için sloganlar atıldı. Ben ise kendi derdimle uğraşıyordum, canavarlaşmış halde sordum: "Beni hatırlamıyor musun?"

Korku içinde sordu: "Sen kimsin?"

"Ben Aruse'nin eşiyim, şimdi hatırladın mı beni" diye bağırdım.

Korku ile geri çekilip başını eskisi gibi eğdi.

"Ona ne oldu, alçak!"

Ezilip büzülerek cevap verdi: "Halbe ülkesine giden kafile ile kaçmaya çalıştık, fakat beni yakaladılar. O da Halbe'ye gitti."

"Oğulları hakkında ne biliyorsun?"

"Onları aramak için birlikte Maşrık'a gittik, fakat izlerine rastlayamadık. Uzun zaman önceydi."

Ancak, üzüntülerimi unuttuysam da giderek artan öfkemle haykırdım:

"Sen bilge falan değilsin, adi bir alçaksın, karımı çalmak için bana komplo kurmaktan çekinmedin, hak ettiğin cezanın yanında öldürülmen hafif kalır."

Muhafızın ondan uzak durmamı emreden sesi tavandaki delikten üzerime boca olunca vücudum, harcadığım gücü ve ansızın yerine gelen hayat fışkırmasını taşıyamaz hale geldi, hızla yerime döndüm. Sırtımı duvara yaslayıp ayaklarımı uzatarak, yaşamın ve tarihin akışını yeniden karşıma koyarak oturdum. Hapishanede ne kadar zaman geçirdiğimi bilmediğim için ona sormak istedim ancak kendisiyle konuşmayı sürdürmekten tiksindim. Bana baktı ve üzüntüyle, "Üzgünüm ve pişmanım" dedi.

"Senin gibi biri pişman olmaya bile layık değildir" dedim, öfkeyle.

"Ben, beni hor görmekten asla vazgeçmeyen bir kadınla yaşamakla zaten cezamı buldum" dedi ve sonra kendi kendine konuşmaya devam etti: "Yirmi yıl onun kalbinden silinmedin!"

Yirmi yıl! Vah boşa giden ömrüm. Bu cevap bana hançer gibi saplandı. Demek bu seyyah 40 yaşlarının ortasına gelmişti. Günün birinde, hiçbir amacını gerçekleştiremeden, dünya nimetlerinden nasibini alamadan ve hiçbir görevi yerine getiremeden, bu mezarda ölüp gidecekti. Bu alçağın mezarımda benimle birlikte bulunması ise bana yanlışlarımı, şanssızlığımı ve amacımdan sapmamı hatırlattığı için her şeyi ikiye katlıyordu. Diğer mahkûmlara gelince, onların ruhları yeni bir ümit ile tutuşmuştu, her an genel bir af ilan edilmesini bekliyorlardı. Nitekim bu ümit

boşa çıkmadı ve bir gün cezaevi yöneticileri gelerek müjdeyi verdi: "Yeni tanrının buyruğu üzerine devrik kralın mağdurları için genel af çıktı."

Hep birlikte sevinç çığlıkları atarak, dualar ettik. Hapishaneden çıkarken Dîzenc'den başka arkamızda kimse kalmamıştı. Karanlığa alıştığımız için Güneş ışığı rahatsız etti, öyle ki gözlerimizi ellerimizle kapatmak zorunda kaldık. Bir zaptiye beni yabancılar merkezine götürdü. Oradaki yetkili, "Hira ülkesinin ilkelerine ve kanunlarına aykırı bir zulme uğramandan dolayı üzgünüz, ülkeden ayrılan cariyen dışında paranın ve eşyalarının sana geri verilmesine karar verildi" dedi.

Hemen saçımı kazıttım ve vücudumdaki kılları tıraş ettim, sıcak suyla yıkandım, parazitleri ve haşereleri yok etmek için başımı ve vücudumu balsam merhemi ile ovdum. Ham ile aramızda korkunç bir karşılaşma umarak yıllar önce kaldığım hanın yolunu tuttum. Fakat öldüğünü ve yerine yeğeni ve damadı olan Tad adlı başka birinin geçtiğini öğrendim. Asıl karşılaşma benimle Ham arasında değil, benimle aynadaki ben arasında oldu. Yirmi yıl yerin altına gömüldükten sonra mezarından dirilip kalkan orta yaşlı Kındîl'i gördüm. Başı ve sakalı kazınmış, zayıf, solgun, gözleri çukurlaşmış, mahzun görünüşlü, ölü bakışlı, yanakları solgun orta yaşlı bir adam vardı karşımda. O anda sağlığımı ve iç dengemi biraz toparlayıncaya kadar Hira'da kalmaya karar verdim. Yeni bir şey görmek için değil, ayaklarımı alıştırmak için yürümeye başladım.

Dönüş hakkımı kullanıp ülkeme mi dönsem, yoksa seyahate, bilgi toplamaya ve varacağım sonun kapılarını çalmaya devam mı etsem diye kendi kendime sormaya, ne yapmamın doğru olacağını düşünmeye başladım. Ümitlerimin boşa çıktığı ve henüz hiçbir amacımın gerçekleşmediği durumda ülkeme dönmek hoşuma gitmedi. Yüreğim bana ülkemde hiç kimsenin beklemediği ve akıbetimi önemsemediği, bir ölü sayıldığımı söyledi. Eğer ölüm onları almamış, köklerini kurutmamış veya gurbet ve yalnızlık

tohumları serpmemişse. Hayır, asla dönmeyeceğim. Geriye dönüp bakmayacağım. Seyyah olarak başladım, bir seyyah olmayı sürdüreceğim. Kuşkusuz bu bir karar ve kaderdi, hayal ve eylemdi, başlangıç ve sondu. Halbe ülkesine, sonrasına, nihayet Cebel ülkesine kadar sürecekti. Acaba bugün artık kırk yaşlarındayken nasıl görünüyorsun, Aruse?

4
Halbe Ülkesi

Eski günlerde olduğu gibi, kervanımız ağır ve gösterişli bir şekilde hareket etti. Şafağın bize eşlik eden yarı karanlığına daldık, ancak bu kez şiire kanmak için değil, yüzüme tokat gibi inen hapishane hatıralarını ve ömrümün boşa gittiğine ilişkin yakınmaları, üzüntüleri tatmak içindi. İnsan siluetlerine bakınca yeni bir tüccar kuşağı gördüm, neşe sürüp gidiyor, mal artıyor, mevki ve gösteriş tutkusu maceracıları avlıyor, akıllı başlı kimselere de yalnızca Hira kalıyordu. Geçmişte yıkılan hayallerimi aklımdan geçirdim; Halime'yi bir anda gömerek ülkemden ayrılmıştım, Aruse'ye ağlayarak bir anda Maşrık'tan sürülmüş, mutluluğun ve gençliğin yasını tutarak bir anda Hira'ya veda etmiştim. Doğuya dikkatlice baktım; yirmi yıldır olduğu gibi, kırmızı gül suyuyla ve Güneş'in bereketiyle dalgalanıyordu. Çöl sahrası uçsuz bucaksız biçimde göründü ve yaz iyiden iyiye kendini gösterdi. Yolculuk yaklaşık bir ay kadar sürdü. Mola merkezlerinden birinde kervan sahibine el Kânî ibn Hamdîs'i sordum. "Sizlere ömür" dedi.

Şeyh Meggaga el Cubeylî'yi sordum. Fakat ne o, ne de kafiledeki başka biri adını duymuştu. Halbe'ye giriş ha-

zırlığı yapmak üzere Şâme'de kamp kurduk. Sakalım da başımdaki saçlar da çıkmış, sağlığım düzelmeye başlamıştı. Ay ışığının altında büyük suru görünceye kadar ilerlemeye devam ettik. Burada ılımlı yaz havasına uygun hafif giysisi ile bizi karşılayan gümrük yetkilisi neşeli bir sesle, "Halbe'nin, özgürlük ülkesinin başkenti Halbe'ye hoş geldiniz" dedi.

Her yerde bu lanetli sözcüğü duyduğum için ama aynı zamanda açık veya gizli bir tehdit içermeyen sözünden dolayı dehşete kapıldım.

Kervan sahibine dönüp, "Geleni tehditsiz karşılayan ilk ülke" dedim.

"Evet, özgürlük ülkesi" dedi gülerek, "ancak bir yabancı olarak güvenliğin sana bağlıdır, senin elindedir."

Beni tek başıma misafir hanına götürdüler. Yolda giderken, şehrin başlıca binaları sanki Ay ışığının altında muhteşem bir manzara oluştursun diye serpiştirilmiş gibi görünüyordu. Gecenin sonuna yaklaşmamıza karşın hâlâ meşalelerin ışığında gidip gelen tahtırevanlar, insanlar vardı. Hanın girişine gelince, kandillerin asılı olduğu bir tavanın altında gözleri kamaştıracak biçimde, genişliğine ve derinliğine düzenlenmişti. Bina, bir mühendislik harikası ve zenginlik eseri olduğunu anlatırcasına olan ihtişamı, büyüklüğü ve yüksekliğiyle göründü. Benim odam ise maviye boyanmış duvarları, yumuşak halıları, nakışlı örtüleriyle kaplanmış bronz yatağı ve ülkemde ancak sıra dışı evlerde bulunabilecek mobilyalarıyla başka bir sürpriz hazırlamıştı bana. Açıkçası burada karşıma Hira'nın uygarlığından kat kat üstün bir uygarlık çıkmıştı. Kendi kendime, acaba Aruse nerede ve nasıl yaşıyor, diye soruyordum. Hatıralara dalmadan önce mavi bir gömlek ve beyaz kısa pantolon giyinmiş orta yaşlı bir adam yanıma geldi, gülümseyerek, "Kalşem... Hanın yöneticisi" dedi.

Ben de kendimi takdim ettikten sonra kibarca sordu: "Ne arzu edersiniz?"

"Şu an uykudan önce bana hanın ücretini bildirmenden başka bir şey istemiyorum" dedim.

"Bir gece için üç dinar" dedi, yine gülümseyerek.

Bu miktar doğrusu beni dehşete düşürdü, çok yüksekti. Görünüşe göre Halbe'de her şey, fiyatlar bile özgürlükten nasibini alıyordu. Her zamanki gibi on günlük ücreti peşin ödedim.

Çok uzun zamandır şefkatinden nasiplenemediğim bir yatağa kendimi teslim ettim. Sabahleyin erkenden kalktım. Ekmek, süt, peynir, tereyağı, bal ve yumurtadan oluşan kahvaltım odama geldi. Kahvaltının miktarı ve kalitesi beni şaşırttı; daha çok yeni, ilginç bir dünyayı ziyaret ettiğim kanaatine kapıldım. Kaderin oyununun tamamlanması için Aruse'yi bulabileceğime dair heves, merak ve arzunun verdiği heyecanla odadan çıktım. Hanın girişinde Kalşem beni karşılarken, "Şehrin ilginç yerlerini gezmek için kiralayacağınız tahtırevanlar var" dedi.

Biraz düşündüm. Sonra, "Tek başıma ve rastgele dolaşmak istiyorum" dedim.

Daha ilk andan itibaren insanın, kimsenin haberi olmadan içinde eriyip gideceği büyüklükte bir şehirde bulunduğum hissine kapıldım. Hanın önünde, binalar ve dükkânlarla çevrilmiş, geniş ve yuvarlak bir meydan vardı. Bu meydanın bittiği yeri, bir ırmağın üzerinde yükselen ve iki yanı yine bina ve ağaçlarla kaplı büyük caddelere ayrılan bir köprü görülüyordu. Nereye yöneleyim? Aruse neredeydi, acaba? Rehbersiz nasıl gidebilirim? Özgürlük şehrinde beni özgürce götürmeleri için ayaklarımı kendi haline bıraktım. Her adımda gözümün takıldığı her şeyden etkileniyordum. Başı sonu belli olmayan caddeler; büyük binalar, evler ve konaklar; çeşitli malların sergilendiği kum gibi dükkânlar; işyerleri, mağazalar, eğlence yerleri; rengârenk bahçeler; tahtırevanlar; akın akın gelen kadınlar, erkekler, zenginler, Hira ve Maşrık'takilerden daha iyi düzeyde olsalar da yoksullar... Yollarda atlı polisler dikkat çekiyordu. Erkek ve kadın kıyafetleri çok çeşitliydi. Son derece güzel, o kadar da şık kıyafetler vardı. Çıplaklığa yakın bir özgürlüğün yanı sıra aşırı gösterişe, şatafata da rastlamak mümkündü. Ciddiyet, sükûnet, eğlence ve sa-

delik yan yanaydı. Varlıkları, toplumun dengeleri ve siyasi yönetimleri kendi ellerinde bulunan bir insan topluluğuyla ilk kez karşılaşıyor gibiydim.

Fakat kıyısı olmayan bu coşkun denizin içinde bir insan Aruse'yi bulmayı nasıl umabilirdi? Bunca zaman boyunca henüz bu arama işine başlamadığımı düşünerek yürüdüm, yoruldum, parklarda dinlendim. Kalşem'in önerdiği gibi bir tahtırevan tutmadığıma pişman oldum. Bu arada iki ilginç olaya rastladım. Birinci olayda, parkta polisler birtakım kişileri sorguya çekiyordu. Sonradan öğrendiğime göre bahçıvan parkın köşesinde bir kadın cesedi bulmuştu. Bu türlü olaylar her yerde meydana gelebilirdi. Beni asıl dehşete düşüren ve oldukça rahatsız eden ikinci olay ise, kadın ve erkekler tarafından yapılan bir gösteri yürüyüşüydü. Kalabalık taleplerini haykırıyor, polisler ise hiç müdahale etmeden peşlerinden gidiyorlardı. Kendi ülkemde şahit olduğum, vergilerin yüksekliğini ve hayat pahalılığını şikâyet etmek için yapılan benzer bir gösteriyi hatırladım. Bu gösteri ise, sapık cinsel ilişkilerin yasallaşmasını istiyordu. Gördüklerime, duyduklarıma inanamadım; aramızda derin bir uçurumun olduğu yabancı bir dünyada dolaştığımdan emin oldum. Acayip bir korku girdi içime. Öğleye doğru sıcaklık çok arttı. Ancak yine de Halbe'nin yazı dayanılabilirdi. Hana nasıl döneceğimi kendi kendime sorarak yürümeye devam ettim. Birdenbire bir ses duydum: "Allahu Ekber..."

Kalbim göğsümün içinde öyle bir hopladı ki, damarlarımdaki kanın ne kadar hızla akmaya başladığını fark ettim. Aman Allahım, bu bir ezan! İşte müezzin namaza çağırıyor; acaba bu Halbe İslâm ülkesi mi? Sesin geldiği yöne doğru fırladım. Nihayet bir caddenin girişinde bir cami buldum. Neredeyse çeyrek asırdan beri ne bu sesi duymuş, ne de bu manzarayı görmüştüm. Yeniden doğuyordum ve sanki Allahı ilk kez keşfediyordum. Aptes alıp camiye girdim, bir safta durdum, sevinçle, yaşlı gözlerle ve rahatlamış bir kalple namaz kılmaya başladım. Namaz bitti, insanlar ayrılmaya başladı, ancak ben yerime mıhla-

nıp kalmıştım. Nihayet camide imamdan ve benden başka kimse kalmayınca, ona koşup sarıldım. İmam, benim bu hassasiyetimi anlayışla ve güleryüzle karşıladıktan sonra mırıldandı: "Hoş geldin, yabancı."

Mihrabın yakınında oturduk. Kendimi tanıttım, o da bana kendisini, "Halbe'nin yerlilerinden Şeyh Hammâde es Sebkî" diye takdim etti. Titrek ve boğuk bir sesle: "Halbe'nin bir İslam ülkesi olduğunu bilmiyordum" dedim.

"Halbe, zaten bir İslam ülkesi değildir" dedi, soğukkanlılıkla.

Şaşkınlığımı görünce devam etti: "Halbe, özgürlük ülkesidir, burada bütün dinler vardır, Müslümanlar, Yahudiler, Hıristiyanlar, Budistler; hatta dinsizler ve putperestler bile vardır."

Şaşkınlığım iyice arttı, sordum: "Ülke bu duruma nasıl geldi, acaba?"

"Halbe aslında putperestti" diye anlattı. "Özgürlüğü herkese kendi dinine çağrı yapma fırsatını verdi. Böylece halk arasında çeşitli dinler yayıldı. Bugün ise sadece bazı vahalarda az sayıda putperest kaldı."

İlgim daha da artmıştı: "Devlet hangi dine bağlı bulunuyor?"

"Devletin dinlerle hiçbir ilgisi yoktur."

"Dinler ve mezhepler arasındaki dengeyi nasıl sağlıyor?"

"Hepsine tam bir eşitlikle yaklaşıyor" dedi.

Karşı çıkarcasına sordum: "Onlar bundan memnun oluyorlar mı?"

"Her grup kendi içerisinde kendine özgü geleneklerine bağlıdır. Birbirlerine saygı sosyal ilişkilerde egemendir ve devlet başkanı bile kendilerinden olsa hiçbir grup için bir öncelik söz konusu değildir. Yeri gelmişken şimdiki başkanımızın putperest olduğunu söyleyeyim!"

Bu açıklama karşısında kafam iyice karışırken sordum:

"Daha önce duymadığım bir özgürlük bu, sapık cinsel ilişkilerin yasallaşmasını isteyen gösteri olayını duydunuz mu?"

İmam gülümseyerek, "Onların içinde Müslümanlar da var" dedi.

"Onlar, kendi cemaatleri içinde cezalandırılacaklardır kuşkusuz."

İmam sarığını çıkardı, başını sıvazladı, sonra konuşmasını sürdürürken tekrar başına geçirdi: "Özgürlük, herkesçe kabul görmüş kutlu bir değerdir."

"Bu, İslamın sınırlarını aşan bir özgürlük" diyerek, karşı çıktım.

"Ancak özgürlük, Halbe İslamlığında aynı zamanda kutsaldır da."

İtirazımın ciddiye alınmamasının verdiği sıkıntı içinde konuştum: "Şayet Peygamberimiz bugün mezarından kalksa, kuşkusuz sizin İslâmiyetinizin bu yönünü kabul etmezdi."

Kendi kendine söylendi: "Şayet -salât ve selâm üzerine olsun- bugün mezarından kalksa da sizin İslâmiyetinizin tümünü kabul etmezse?"

Doğrusu adam haklıydı ve beni bu sorusuyla alt etmişti. İmam devam etti: "İslâm ülkelerinde çok dolaştım."

"Ben de bunun için seyahat ediyorum ey Şeyh Hammâde, belki ona yararlı bir söz söylerim diye, ülkemi uzaktan görmek istedim, onu başka ülkelerin ışığında görmek istedim" dedim.

Şeyh bu sözlerimi beğendi: "İyi yapıyorsun, Allah seni muvaffak etsin, bizim ülkemizden de birçok ibretler alacaksın."

Bir seyyahın merakı ve bilgilenme hevesiyle sordum: "İzin verirsen bu sohbetimiz görüş alışverişi yapmak için bir fırsat olsun; bu garip ülkedeki yönetim sistemi hakkında beni aydınlatabilir misin?"

Şeyh Hammâde, "Daha önce gördüklerinde rastlamadığın ve bundan sonra göreceklerinde de rastlayamayacağın eşsiz bir sistemdir" dedi.

"Cebel ülkesinde de mi yok?"

"Cebel ülkesi hakkında karşılaştırmaya girecek kadar bir şey bilmiyorum. Senin bilmen gereken şey odur ki, bizim devlet başkanımız, ilmî, ahlâkî ve siyasî niteliklerine bakılarak seçilir, on yıl süreyle ülkeyi yönetir, sonra geçici olarak yerine baş yargıç geçer ve yeni adaylar arasında seçim yapılır."

Hararetle, "Güzel bir sistem" dedim.

"Bu sistem başkalarından önce Müslümanlara yakışırdı. Ayrıca toplumun çeşitli kesimlerinden ve mesleklerden uzmanların meydana getirdiği bir konsey vardır ve başkan onların görüşlerini alarak ülkeyi yönetir."

"Bu konseyin görüşü bağlayıcı mı oluyor?"

"Anlaşmazlık olduğunda hepsi görevden alınır ve seçimler yeniden yapılır."

"Ne güzel sistem" dedim tekrar hayranlıkla.

"Tarım, endüstri ve ticareti ise halktan gücü yetenler yürütür" diye devam etti Şeyh Hammâde.

Tanık olduğum bir takım şeyleri hatırlayarak, "Dolayısıyla zenginler de var, yoksullar da" dedim.

"Boş gezenler, soyguncular ve katiller de var" diye ekledi Şeyh.

"Kusursuzluk Allaha mahsustur" diyerek gülümsedim, maksatlı bir ses tonuyla.

"Fakat biz bu yolda küçümsenmeyecek bir mesafe kat ettik" dedi, ciddiyetle.

"Keşke şeriatı uygulasanız!"

"Fakat siz onu uyguluyorsunuz!"

"Gerçek şu ki, tam uygulanmıyor" dedim, ısrarla.

"Burada asıl kaynağa bakılır ve bağlı kalınır, hem lafzına hem de ruhuna bakarak uygulanır."

"Fakat bana öyle geliyor ki, devlet yalnızca güvenlik ve savunmayı üstlenmiştir, değil mi?"

"Parklar, köprüler, müzeler gibi bireyin yapamayacağı işleri de devlet üstlenmiştir. Ayrıca yetenekli yoksullar için ücretsiz okullar ve hastaneler var, fakat bütün çalışmalar, faaliyetler bireyseldir."

Biraz düşündükten sonra sordum: "Herhalde kendinizi insanlığın en mutlusu olarak kabul ediyor olmalısınız?"

Başını sallayarak ciddi ciddi cevap verdi: "Bu, kişilere göre değişir; zenginler, yoksullar ve suçlular var oldukça kimse için tam bir güvence olduğu söylenemez. Üstelik güneyde Hira, kuzeyde Eman ülkesi ile aramızdaki sorunlardan ve anlaşmazlıklardan dolayı endişeden de uzak değiliz. Bu eşsiz uygarlık tehdit altında, bir savaş patlasa yıpranabilecek, zaferle bile sarsılabilecek durumda. Ayrıca dinsel anlaşmazlıklar da her zaman barışla sonuçlanmayabilir."

Bana seyahat programımı sordu, ben de ülkemden ayrıldığımdan beri başıma gelenleri kısaca anlattım. Başıma gelenlere gerçekten üzüldü ve bana başarı diledi.

"Sana bir tahtırevan kiralamanı tavsiye ederim, zira kentin görülecek yerleri kendi başına üstesinden gelemeyeceğin kadar çoktur. Bizim görülmeye değer başka şehirlerimiz de var. Ülkemizde Aruse'yi bulma konusuna gelince, Cebel ülkesine varmak ondan daha kolaydır" dedi.

"Bunu anlıyorum" dedim, "fakat başka bir isteğim daha var, o da Halbe'nin bilgesi ile görüşmektir."

"Ne demek istiyorsun?" diyerek biraz şaşırdı; "Maşrık'ın bilgesi var, Hira'nın da bilgesi var. Buraya gelince, bilim merkezleri bilgelerle doludur, onlardan herhangi birinin katında öğrenmeyi arzu ettiğini fazlasıyla bulursun."

Sohbetinden ve gösterdiği dostluktan ötürü kendisine teşekkür ederek, "Benim gitme zamanım geldi" deyip kalktım.

"Hayır, öğle yemeğini evimde birlikte yiyeceğiz" diyerek beni bırakmadı. Ben de Halbe'nin günlük yaşamını yakından görmek için daveti kabul ettim.

Bir çeyrek saat kadar iki tarafı akasya ağaçlarıyla kaplı sakin bir caddede birlikte yürüdük ve imamın ikinci katında oturduğu güzel bir binaya yöneldik. İmamın orta tabakadan olduğuna şüphe yoktu, ancak misafir odasının güzelliği Halbe'de yaşam standartlarının düzeyini olduğunu gösteriyordu. Benim ülkemde İslâmiyet'ten uzak sayılan

bir takım alışılmamış davranışlarla da karşılaştım. Örneğin, imamın iki oğlunun yanı sıra, karısı ve kızı da beni karşılamıştı. Öğle yemeğini aynı sofrada yedik, hatta hurma şarabı bile sunuldu. Bu yepyeni bir dünya ve yepyeni bir İslâmiyet'ti. Kadının ve kızının aramızda olmasından sıkıldım, çünkü gençlik çağıma girdiğimden beri, annem de dahil olmak üzere, bir kadınla birlikte sofraya oturmamıştım. Sıkıldım, çok utandım ve şarap kadehine elimi bile sürmedim.

"Bırakın, nasıl rahat ediyorsa öyle yapsın" dedi imam gülümseyerek.

"Görüyorum ki, Ebû Hanife'nin görüşündensin" dedim.

"Ona hiç ihtiyacımız yok çünkü bize göre İslamda içtihat durmamıştır. Biz, ortama ve geleneklere uyarak içeriz, fakat sarhoş olmayız" dedi.

Karısı ev hanımı, kızı Samiye ise büyük bir hastanede çocuk doktoruydu. İki oğlu da kendilerini öğretmenliğe hazırlıyorlardı. Annenin ve kızının serbestçe konuşmaları, beni Maşrık'taki çıplaklıktan daha çok hayrete düşürdü. İkisi de tıpkı erkekler gibi, doğal, cesur ve açık konuşuyorlardı. Samiye, bana İslâm ülkelerindeki yaşam biçimi ve kadının rolü hakkında sorular sordu. Gerçeği öğrenince de şiddetle eleştirip kadının İslâm ülkelerindeki statüsü ile Hazreti Peygamber dönemindeki statüsünü ve oynadığı rolü karşılaştırdıktan sonra görüşünü bildirdi: "İslâmiyet, göz göre göre, karşınızda soluyor."

Güzelliğinden ve tazeliğinden etkilendim, uzun zaman kadınlardan uzak kalmış olmam ve yaşımın ilerlemiş olması da rol oynamış olabilir. İmam, onlara hayatımın bir bölümünü, seyahatimi ve amacımı anlatarak, "Her şeye rağmen pes etmiş değil" dedi.

Bunun üzerine Samiye de, "Hiç kuşkusuz, takdire şayansın" dedi.

Hoşuma gitti. İkindi vakti geldi. Namazı hep birlikte imamın arkasında kıldık. Bu, daha çok düşünüp taşınmama yol açtı. Aslında ruhumun derinliklerinde yer ettikleri halde onlardan bedenimle ayrıldım. Yolda bir yere yerleş-

meye, birisini sevmeye olan özlemimin ne kadar büyüdüğünü idrak ettim. Aruse neredeydi? Cebel ülkesi neredeydi? Gençlik yerin altında ziyan oldu, ne zaman yerleşeceğim, bir aile kuracağım, çoluk çocuğa karışacağım? Ne zamana kadar, bu ikilem içinde dönüp duracağım?

Ertesi gün bir tahtırevan kiraladım. Bana kentin önemli yerlerini, eğitim merkezlerini, kaleleri, büyük imalathaneleri, müzeleri, eski mahalleri gezdirdi. Rehberim, çeşitli din mensuplarının camilerde, kiliselerde, tapınaklarda peygamberlerinin hayatlarıyla ilgili temsiller verdiklerini söyledi. Ben de Peygamberimizin -Allah'ın rahmeti ve selamı üzerine olsun- hayatını izlemek istediğimi söyledim. Beni kentin en büyük camiine götürdü. İzleyicilerin arasında oturdum. Bir grup insan camiin avlusunda temsile başladı. Hayal ettiğim kadarıyla Hazreti Peygamberi, sahabeyi ve kâfirleri gördüm. Bu, benim için çok büyük bir cüretkârlıktı, ancak kayda değer her şeyi görmeliydim. Hazreti Peygamber rolünü üstlenen kişi beni çok etkilemişti. Gerçekten de her türlü tasavvuru aşan bir şekilde etkilenmiş, hattâ onu rüyamda görmüştüm. Kendi kendime itiraf ettim: "Kuşkusuz, beni hayrete düşüren, bu insanların inancının samimi ve güvenilir olmasıdır."

İmamı ve ailesini handa yemeğe davet edip onlarla ilişkimi, muhabbetimi daha da ilerlettim. İmam, "Senin için Merhem el Halebî denilen, mevki sahibi bir bilge ile görüşme ayarlayacağım" dedi.

Benimle ilgilendiği için teşekkür ettim, hoş vakit geçirdik, kalbim sevinç ve neşeyle çarptı. Ertesi günün sabahında bilgeyi ziyarete gitmek için odamdan çıktığımda hanın girişinde bir kalabalığın toplanmış olduğunu gördüm. Anladığım kadarıyla son derece ilginç ve koyu bir sohbete dalmış vaziyetteydiler.

"Haberler, Hira komutanlarından birinin krala karşı ayaklandığını, fakat başaramayıp Halbe ülkesine kaçtığını söylüyor."

"Şimdi Halbe'de bulunduğunu mu kast ediyorsunuz?"

"Halbe vahalarından birinde ikamet ettiği söyleniyor."

"Hira Kralı onun yakalanarak kendisine teslim edilmesini istiyormuş."

"Ama bu geleneklere aykırıdır."

"Zaten isteği reddedilmiş."

"Bu mesele burada biter mi?"

"Savaş söylentileri dolaşıyor."

"Ya Eman ülkesi bu fırsatı değerlendirip Halbe ülkesine saldırırsa?"

"Asıl sorun da bu."

Endişe içime işledi. Ben, savaşların ülkeden ülkeye kovaladığı biriydim. Bilgeye gitmek istedim, fakat sanki önceden tertiplenmişçesine birçok gösteriye sahne olan hanın önündeki meydan beni yine dehşete düşürdü. Hanın girişinde beklemek zorunda kaldım. Son derece şaşkın bir şekilde olanları görüyor, konuşulanları duyuyordum. Bir grup gösterici, kaçak komutanın teslim edilmesini istiyor, bir başka grup ise teslim edecek olanın sonunun kötü olacağını söylüyordu; biri Hira'ya savaş açılmasını, bir diğeri ise ne pahasına olursa olsun barışın korunmasını istiyordu. Şaşırıp kaldım ve kendi kendime bir ülke yöneticisinin bu çelişkili görüşler karşısında ne yapabileceğini sordum. Meydan boşalıncaya kadar bekledikten sonra hızla Bilge Merhem'in evine gittim. Ama yine de randevu vaktinden bir saat sonra oraya varabilmiştim. Beni, içinde kitaplar, koltuklar ve minderler bulunan şık bir odada karşıladı. Altmış yaşlarında, hafif bir aba giymiş, ince, uzun boylu, saçları ve sakalı ak bir adamdı. Geç kalışımdan dolayı özrümü kabul etti, "Hoş geldin" dedikten sonra da sordu: "Hangisini tercih edersiniz, koltukta oturmayı mı, minderde oturmayı mı?"

"Minder daha hoşuma gider" dedim, gülümseyerek.

"Araplar böyledir, sizleri tanırım, ülkenizi ziyaret ettim, kitaplarınızı okudum" dedi, gülerek.

"Ben ülkemin bilginlerinden veya filozoflarından değilim, ama öğrenmeyi severim, zaten onun için bu seyahate çıktım" dedim, sıkılarak.

Cesaret verici bir sükûnetle sordu:

"Anlıyorum, peki bu seyahatten maksadınız nedir?"

Biraz düşündükten sonra cevap verdim: "Cebel ülkesini ziyaret etmek."

"Orayı ziyaret eden veya hakkında bir şeyler yazan hiç kimseyi tanımadım."

"Bir gün orayı ziyaret etmeyi düşünmediniz mi?"

"Kim aklına inanırsa, onu her şeyden korur" dedi gülerek.

"Cebel ülkesi son hedefim değil, ancak oradan ülkeme birtakım faydalı şeylerle dönmek istiyorum" dedim.

"Sana başarılar dilerim."

"Gerçek şu ki, ben konuşmaya değil, dinlemeye geldim" dedim, özür beyan ederek.

"Kafanı kurcalayan bir sorun var mı?"

"Her toplumun hayatı, genelde temel bir düşünceye dayanır" dedim, özenle.

Oturuşunu değiştirirken, "Bu yüzden sizin gibi bilim severler, bize hayatınızı nasıl kurdunuz, diye soruyorlar" dedi.

"Sizin hayatınız da bu soruyu sormaya değer."

"En basit cevap şu; hayatımızı kendimiz kurduk" diye başladı ve kendisini dikkatle dinlediğimi görünce devam etti: "Bunda Tanrının hiçbir payı yok, bizim ilk düşünenimiz yaşamın amacının özgürlükten ibaret olduğuna inanmış, özgürlüğe davet de o inançtan kaynaklanmış ve kuşaktan kuşağa böyle devam etmiş."

Gülümsedi, bense sözleri kafamda yer edinceye kadar sustum.

"Böylece her özgürlüğün iyi, her bağımlılığın kötü sayıldığı bir yönetim sistemi kurup baskıcılıktan kurtulduk, yoksulluktan kurtulmak için çalışmayı kutsal kabul ettik, cehaletten kurtulmak için bilime önem verdik, böyle... böyle... Kuşkusuz bu, sonu gelmeyen uzun bir yoldur."

Anlattıklarını kavramaya, çalışırken devam etti: "Özgürlük yolu kolay bir yol değildi, biz onun diyetini ter ve kan olarak ödedik. Hurafe ve baskının tutsaklarıydık, bazıları önderlik etti, boyunları vuruldu, ayaklanmalar oldu, iç savaşlar çıktı, sonunda özgürlük ve bilim galip geldi."

Şaşkınlığımı gizlemeden başımı eğdim, o ise Maşrık ve Hira ülkelerinin yönetim sistemlerini eleştirip, onlarla alay etmeye, hattâ henüz ziyaret etmediğim Eman ülkesinin yönetim biçimini de alaya almaya başladı. Hoş İslam diyarı da keskin dilinden kurtulamadı ya. Görünen o ki, benim yüzümde bir değişme görünce sustu. Sonra da özür diler bir ses tonuyla:

"Sizler özgürlüğe, görüşlerin özgürce ifade edilmesine alışık değilsiniz, öyle mi?"

"Belli sınırlar içinde" dedim, usulca.

"Affedersiniz, ama her şeyi yeniden gözden geçirmelisiniz."

Savunmaya çekildim: "Sizin ülkeniz de yoksullardan ve yolsuzluklardan arınmış değil."

"Özgürlük, güçlülerin taşıyabileceği bir sorumluluktur. Halbe'de yaşayan herkes bu sorumluluğu taşımaya ehil değildir elbette, aramızda güçsüzlere yer yok" dedi, hararetle.

Bu noktada sormak ihtiyacı duydum: "Peki, merhamet de özgürlük gibi değerli değil midir?"

"Bu, dindar kişilerin dillerine doladığı bir şeydir, zaten güçsüzleri öyle kalmaya teşvik edenler de onlardır. Bana gelince, merhamet ve adalet gibi kelimelere bir anlam bulamıyorum. Önce kimin merhameti ve kimin adaleti hak ettiği üzerinde anlaşmalıyız!"

"Ben bu hususta sonuna kadar size muhalifim."

"Bunu biliyorum."

"Savaştan hoşlanıyor olmalısınız?"

Kesin bir ifadeyle devam etti: "Daha çok özgürlük sözü verildiği takdirde bizim Hira'ya ve Eman'a galip gelmemizin, bu iki ülke halkının mutluluğu için en iyi güvence olduğundan hiç kuşku duymuyorum."

"Bu vesileyle ben İslâm'da cihat ilkesini savunduğumu söyleyebilirim."

Ancak bu ilkeyi düşmanca yorumlamaya başladı. Görüşlerini düzeltmeye kalkıştımsa da alay eder gibi elini sal-

layıp devam etti: "Sizin büyük bir ilkeniz var, ama onu dile getirmek için yeterli cesarete sahip değilsiniz."

-"Hangi dine mensupsunuz, Bilge Merhem?"

Gülümseyerek cevap verdi: "Akıl Tanrısının ve özgürlük elçisinin dinine."

"Bütün bilgeler de sizin gibi mi?"

"Keşke bunu söyleyebilsem" dedi, gülerek.

Bana iki kitap getirdi. Birincisi Halbe'nin Anayasası, ikincisi ise kendi eserlerinden biriydi, adı da "İmkânsıza Girişmek"ti.

"Bu iki kitabı okuyun, Halbe'yi her yönüyle tanırsınız" dedi.

Gösterdiği asalet ve konukseverliğinden dolayı kendisine teşekkür edip ayrıldım. Öğle yemeğini handa yedim, bütün ağızlarda savaş sözü dolaşıyordu. İkindide camiye gidip namazı Şeyh Hâmid es Sebkî'nin arkasında kıldım. Sohbet etmeye davet edince de memnuniyetle kabul ettim. Birden gülümseyerek sordu: "Aruse'yi buldun mu?"

Son derece ciddi bir tavırla cevap verdim: "Aruse'ye takılıp kalmak hiçbir anlamı olmayan bir kuruntu!"

"İşte bu doğrunun ta kendisi" diyerek onayladı.

Kısa bir suskunluktan sonra sordu: "İlk kervanla yola devam edecek misiniz?"

Biraz rahatsızlık duyarak cevap verdim: "Hayır, biraz daha kalmak istiyorum."

"İyi bir karar, gelişen olaylarla da uyuşuyor. Zira Hira Kralı, kaçak komutanın teslim edilmesini reddetmemize tepki olarak, Hira ile Halbe arasında gidiş gelişleri yasakladı."

Korkup, endişelendiğimi gören Şeyh devam etti: "Büyük toprak sahipleri, fabrikatörler ve işadamları öfkelenip savaş ilan edilmesini istiyor, başkanla önemli bir toplantı yaptılar."

Endişe ile sordum: "Eman ülkesinin durumu nasıl olur?"

Şeyh gülümseyerek cevap verdi: "Halbe halkından biri haline geldiniz âdeta! Halbe ile Eman arasındaki anlaş-

mazlık, onlarla aramızda uzanan sahradaki bazı su kaynaklarının mülkiyetinden, kimin malı olacağı meselesinden kaynaklanıyor. Bu anlaşmazlık, haksızlığa uğradığı düşünülmesin diye, Eman lehine düzeltilecektir."

Telaşla konuştum: "Ben bir yabancıyım ve çevremde uçuşan savaş tehditlerinden tabii ki huzursuz oluyorum."

"Yapacağınız en doğru iş, Halbe'de kalmanızdır. Eğer uzun süre kalırsanız, zaten kârlı bir iş yapmanızı kolaylaştıracak kadar sermayeniz de var."

Eman yönüne giden son bir kervan olmasına rağmen gitmedim. Halbe, temiz havası ve halkından birine karşı beslediğim bir emel yüzünden beni kendine bağlamıştı. Zamanımı geziler ve Şeyh Hâmid es Sebkî'nin ailesi arasında paylaştırdım. Aruse'ye gelince, o gecenin yıldızlarıyla birlikte dönüyordu. Günlük yaşam savaş tartışmalarına gömülmüş, halkın bir kesimi, Eman ülkesinin, uğruna bir damla bile kan dökmeden elde ettiği avantajlardan dolayı gücenmişti. Hanın yöneticisi bile şikâyet ediyordu: "Su kaynaklarında taviz vermemize karşın Eman ülkesi bize kalleşlik etti."

Sinirler çok gerildi, öyle ki bu hava bana da geçti ve çevremdeki insanların duyduğu kaygıyı ben de paylaşmaya başladım. Gezip dolaştığım veya es Sebkî ailesiyle birlikte olduğum vakitlerin dışında handa yalnızlık içinde geçirdiğim saatler beni korkutuyor, hatta bazen paniğe sürüklüyordu. Sinirlerim o kadar bozulmuştu ki, yiyecek ve kalacak yer arayışına girdim. Halbe, savaş ilan edip ordusunu Hira'ya gönderince işler daha kötü hale geldi tabii ve bu kızıl kıyamette sığınacak bir yer aramaya başladım. İnsanlar savaşı tartışıyor, iki ülkenin silah ve asker sayısını karşılaştırıyordu. Ben ise bütün gücümle yiyecek ve barınak sağlamaya uğraşıyordum. Bunun dışında her şeyi unutmuştum. Adeta bir yarışta veya kovalamacada gibiydim. Bu arada aile ortamı, bana gönülden bağlı olan Samiye'nin sadakati, bu seyyahı takdir etmesi ve bitmek tükenmek bilmeyen üzüntülerini paylaşması, beni cesaretlendiriyordu. Kendi kendime: "O, mükemmel bir kız; benim için on-

suz bir hayat olamaz" dedim ve sonunda bütün cesaretimi toplayıp bir gün kararımı imama bildirdim:

"İşlerimi Allaha havale ettim ve evlenmeye karar verdim."

"Aruse'yi buldun mu?" diye sordu.

Sıkılarak cevap verdim: "Ne olursa olsun, Aruse defteri artık kapandı."

"Evlenmek için birini seçtin mi öyleyse?"

Usulca cevap verdim:"Benim istediğim, sizde!"

Cesaretlendirici bir biçimde gülümsedi ve sordu: "Bir seyyah gibi mi, yoksa bu ülkeden biri gibi mi evleneceksin?"

"Bu seyahat hayalinin yok olacağını sanmam" dedim, samimiyetle.

"Her şey onun isteğine bağlı, neden bizzat kendisiyle konuşmuyorsun?" dedi.

"Benim adıma sizin konuşmanız daha iyi olur" diye rica ettim.

"Peki, öyle olsun, durumunu anlıyorum" dedi, müşfikçe.

Ertesi gün onayı aldım. Merakla beklediğim cevabı vermişlerdi. Aynı caddede bir daire tuttum. Evin döşeme işinde bana yardımcı oldular. Nikâh, savaş koşullarına uygun olarak sade bir biçimde oldu. Evlilik ortamında bir araya geldik, içim ferahladı ve kendimi toparladım. Savaş haberleri ümit verici idi ancak yine de birçok insanın gönlü buruktu. Fiyatlar inanılmaz derecede yükselmişti. Bunun üzerine Şeyh Hâmid es Sebkî bana, hediyelik eşya ve kıyafetler satan bir dükkâna ortak olmamı önerdi, memnuniyetle kabul ettim. Ortaklarım Hıristiyan iki kardeşti. İşyerleri hanın bulunduğu bulvardaydı. Şartlar, gün boyunca onlarla birlikte dükkânda kalmamı gerektiriyordu. Hayatımda ilk kez canla başla çalışıyordum. Samiye de gününü hastanede geçiriyordu. "Sürekli kalacağın yer artık Halbe olmalı, buraya yerleşmelisin, istersen seyahatini tamamla ama buraya dön" demişti, Samiye.

"Ülkeme dönüp, planladığım gibi, hatıralarımı kaleme almayı düşünüyorum, burada yerleşmekte de bir sakınca yok" dedim, açık sözlülükle.

"Bu durumda ülkene gidiş dönüşünde sana eşlik ederim. Sürekli yerleşmeye gelince, Halbe gibi uygar bir yer bulamayız" dedi.

Biraz duraksamadan sonra sordum: "Bana öyle geliyor ki, yeni işim bize iyi bir kazanç sağlayacak. Bu durumda hastanedeki işinden istifa etmeyi düşünmez misin?"

Tatlı bir kahkaha atarak cevap verdi: "Bizim ülkemizde kadınların da erkekler gibi çalışması kutsaldır. Bundan böyle Halbeli bir erkek gibi düşünmelisin."

Karnını sevgiyle süzdükten sonra, "Hiç kuşkusuz anne olmaya hazırlanıyorsun, değil mi?" dedim

"İşte durumum belli, ortada" dedi, neşe ile.

Yaz son demlerini geçirirken hamilelik gözle görülür hale geldi. Nem yüklü sonbahar rüzgârları ve bulutların gölgeleri gelip çattı. Her geçen gün sevgili eşimin dünyasına ait bir yenilik keşfediyordum. Mütevazı fakat kendinden emin, tartışmaya düşkün, inançlı, samimi bir kadındı. Kalbim ona sıkıca bağlanmıştı. Belki de bu seyahatimde gördüğüm en tuhaf şey, Halbe'nin içi ile dışının birbiriyle çelişen Müslümanlığıydı.

"Bizim Müslümanlığımızla sizin Müslümanlığınızın arasındaki fark, bizim Müslümanlığımızın içtihat kapısını kapatmamış olmasıdır. İçtihatsız Müslümanlık ise akılsız Müslümanlık demektir" dedi Samiye.

Bu sözleri, bana, eski hocamın derslerini hatırlattı. Ancak ben, ondaki dişiliğe ve tatlı diline, huyuna tutkundum. Başkasına aldırmadan, doyumsuzca bu tatlılığın peşine düştüm. Kişiliği, bu olgun dişiliğin içinde erimeyecek ölçüde samimi ve güçlüydü. Kendimi pırıl pırıl bir zekâ, aydın bir kafa ve sıra dışı bir kadın doktorla yüz yüze bulmuştum. Birçok konuda benden daha üstün olduğu kanaatine vardım. Bu, hoşuma gitmiyordu. Ben ki, kadını yalnızca erkeğin bir malı gibi görüyordum. Giderek ona düşkünlüğüm kimi çekincelerle ve korkuyla karıştı. Ancak gerçekler de beni bu yeniliğe ayak uydurmaya zorluyordu. Henüz yolun yarısındaydım ve elime geçen bu mutluluğu kaybetmek istemiyordum.

"Onun kendini bana böyle cömertçe vermesi gizemli bir şey, kuşkusuz. Ben gerçekten çok şanslıyım" diyordum, kendi kendime.

Gizli endişemi çaktırmamak için bir defasında, "Sen, kuşkusuz, değer biçilemez bir hazinesin, Samiye" dedim.

Açıkça söyledi hislerini: "Gerçek ve iyilik uğrunda emin adımlarla yürüyen bu seyyahın düşüncesi beni büyülüyor, Kındîl!"

Ancak bu sözler uyuyan planımı hatırlattı bana. Rahatlıktan ve tatlı uykumdan uyandırdı beni. Aşktan, baba olmaktan ve medeniyetten... Beni, gerçeği görmezlikten gelen beni adeta kışkırtmıştı ve "Cebel ülkesi hakkında ilk yazan ben olacağım" demeye başladım yeniden.

"Belki de orayı düşten daha uzak bulursun" dedi, gülerek.

"O düşü ilk dağıtan ben olurum, o halde" diye cevap verdim.

Sonbahar geçti, kış geldi. Soğuğu, benim ülkemin soğuğundan daha şiddetli değildi, ancak yağmurları öylesine boldu ki, güneşini nadiren görebilirdin. Rüzgârı şiddetli esip kükrüyor, gök gürültüsü insanın içine işliyordu. İnsanlar, bitmek bilmeyen savaştan söz ediyor, ben de samimiyetle duygularına ortak oluyordum. Özgürlüğün Tanrı Kral'a karşı zafer kazanmasını ve beklenen çocuğumun özgürlük ve güvenlik ortamında dünyaya gelmesini diliyordum. Bir akşam Samiye işinden dönerken uğradı ve hamileliğinin soldurduğu parlaklığını dirilten bir sevinçle haykırdı: "Müjde, zafer bizim!"

Mantosunu çıkarırken durumu özetledi: "Hira ordusu teslim oldu, Tanrı Kral intihar etti, Hira ve Maşrık, Halbe'ye katıldı, halkları da özgürlüğüne kavuştu."

Gönlüme sevinç doldu, ancak geçmişteki deneyimlerimden kaynaklanan bazı endişeler bana şu soruyu sorduruyordu: "Bu yenilginin bedelini herhangi bir yolla ödeyecekler mi?"

Samiye heyecanla açıkladı: "Anayasa ilkeleri açıktır. Artık özgürlüğün önünde Eman ülkesinden başka bir engel kalmadı."

Ben de masumane görüşümü bildirdim: "Savaş, ne olursa olsun, henüz sizi terk etmedi, uzun bir savaşa katlanmak zorundasınız."

"Bu bir gerçek" dedi hiddetle," ancak o da özgürlüğün önünde bir engel."

Muzaffer ordunun dönüş günü muhteşemdi. Halbe halkı, havanın soğuk olmasına ve sağanak yağmura rağmen, kadınıyla, erkeğiyle orduyu karşılamaya çıkmış, her tarafı çiçeklerle donatmıştı. Kutlamalar tam bir hafta devam etti. Çok geçmeden ev ile hanın meydanındaki işyerim arasında gidip gelirken bu sevinç ve coşkuya aykırı olan ama aynı zamanda korkusuzca gelişen bir olaya tanık oldum. Ölü ve yaralıların sayısının çok olduğuna ilişkin birtakım sloganlar atılıyordu. Ayrıca dağıtılan bir bildiride devlet, Maşrık ve Hira halkını özgürlüğe kavuşturmak için değil, büyük toprak ve fabrika sahiplerinin çıkarlarını korumak için halkın çocuklarını kurban vermekle suçlanıyor, bu savaşın "ilkeler savaşı" değil "çıkarlar savaşı" olduğu öne sürülüyordu. Bu arada önceki bildiri sahiplerini özgürlük düşmanı ve Eman'ın yandaşı olmakla suçlayan başka bir bildiri de geçti elime.

Bu arada Eman ülkesini hedef alan ve su kaynakları konusunda onların lehine yapılan antlaşmayı protesto eden gürültülü gösteriler de yapıldı. Devlet başkanı, uzmanlar konseyini topladı, su kaynakları antlaşmasının bozulduğuna ve suların, eskiden olduğu gibi, Halbe ile Eman arasında ortak mülkiyet sayıldığına dair bir karar çıkardı. İnsanlar yine, Halbe ile Eman arasında yeni bir savaş ihtimalinden söz etmeye başladılar.

Şeyh es Sebkî ve ailesi, öğle yemeğine bize gelmişlerdi. Oturmuş sohbet ederken Şeyhi iğnelemek için, "Kesin bir zaferin sonucu böyle bir çalkantı olursa, bir hezimetin sonucu ne olur?" dedim.

"İşte bu, özgürlüğün karakteridir" dedi, gülümseyerek.

"Hayır, bu bana anarşiyi hatırlatıyor" dedim, üstüne basa basa.

"Özgürlüğe alışmamış biri için orası öyle" dedi, gülerek.

"Sizi mutlu bir halk sanmıştım, meğerse sizler gizli anlaşmazlıkların parçaladığı birtakım topluluklarmışsınız" dedim, sitemle.

"Daha çok özgürlükten başka çare yok" dedi ısrarla.

"Su kaynakları antlaşmasının bozulmasını ahlâki açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?" diye sorduğumda ciddileşti:

"Dün Bilge Merhem el Halebi'yi ziyarete gitmiştim. Bana, insanlığın özgürlüğe kavuşturulmasının bu bağnazlıklardan daha önemli olduğunu söyledi."

"Boş sözler, bunlar! Ahlâkî bir değer kabul etmek gerekir. Yoksa dünya yabani bir ormana döner" diye haykırdım.

Samiye, gülerek, "Fakat zaten bir ormandı ve orman olarak kalacak!" dedi.

Şeyh de bana etkili bir saldırı yaptı: "Kındil, İslâm ülkesi olan kendi vatanına bak, ne görüyorsun orada? Keyfine göre yöneten bir despot hükümdar pekâlâ nerede bu ahlâkî değer? Dini onun hizmetine sunan din adamları, nerede ahlâkî değer? Yalnızca yiyeceği lokmayı düşünen bir halk, nerede ahlâkî değer?"

Boğazıma bir endişe takıldı kaldı ve sustum. Tekrar seyahat aklıma gelince sormadan edemedim: "Yakında savaş çıkar mı?"

Samiye görüşünü bildirdi: "İki taraftan biri, kendisini daha güçlü hissetmedikçe ya da ümitsizliğe kapılmadıkça savaş çıkmaz."

Kayınvalidem sorumun nedenini sezmişti: "Seyahati düşünüyor olmalısın?"

"Önce Samiye'nin durumundan emin olmalıyım" dedim, gülümseyerek.

Samiye, ilk çocuğumuzu kış sonlarında dünyaya getirdi. Yolculuk hazırlığı yapmak yerine ev ile işyeri arasındaki rahat yaşama teslim oldum. Halbe'de aşka, para kazanmaya, babalık görevini yerine getirmeye, vefakârlığa; gökyüzüne ve güzelliğinin sonu olmayan o muhteşem bahçelere gömüldüm kaldım. Bu durumun devam etmesinden

daha güzel bir şey hayal edemiyordum. Zaman akıp gitti ve ben, Mustafa, Hamid ve Hişam adında üç çocuk babası oldum. Buna rağmen yenilgiyi kabullenmiyor ve utana sıkıla kendi kendime konuşuyordum:

"Ah, vatanım! Ah, Cebel ülkesi!"

Aruse'yi karşımda bulduğumda hediyelik eşya dükkânında hesap defterine bir takım rakamlar yazmaktaydım. Gördüğüm ne bir düş ne de bir hayaldi. Kısa bir etek ve saygın tabaka kadınlarının yaz mevsiminde giydikleri incilerle işlenmiş ipek bluzu içinde süzülen Aruse idi. Artık ne genç ne de çıplaktı ama hâlâ o ağırbaşlı güzellik tacını taşımaktaydı. Adeta bir mucize gibiydi. Göğsüne mercan bir kolye takmıştı. Ben şaşkın şaşkın onu inceliyordum. Bana doğru bakınca, büyüyen gözleri yüzümde takılı kaldı ve kendinden geçti. Ben de kendimden geçmiştim. Seslendim: "Aruse!"

"Kındil!"

Şaşkınlığımızdan uyanıp gerçeğe dönünceye kadar birbirimizi süzdük. Kalkıp yanına gittim ve ortağımın şaşkınlığından habersiz görünerek tokalaştık. Sordum: "Nasılsın?"

"Sorun yok, iyiyim, her şey iyi."

"Burada, Halbe'de mi kalıyorsun?"

"Hira'dan ayrılalı beri!"

Biraz tereddüt ettikten sonra sordum:

"Yalnız mısın?"

"Budist bir adamla evliyim, ya sen?"

"Evliyim ve babayım."

"Benim çocuğum olmadı."

"Mutlu olmanı dilerim."

"Kocam erdemli, dindar biri, ben de onun dinine girdim."

" Ne zaman evlendin?"

"İki yıl oldu."

"Seni bulmaktan ümidimi kesmiştim."

"Tabii, çok büyük bir şehir."

"Evlenmeden önceki yaşamın nasıldı?"

İçini çekerek elini salladı: "Sıkıntı ve azap doluydu."

"Ne şanssızlık" diye mırıldandım.

"Sonu güzel oldu. Yakında Eman ülkesine ve oradan da Cebel ülkesine bir seyahat yapacağız, sonra da Hindistan'a gideceğiz" dedi.

"Her yerde Allahın yardımı ve bereketi seninle olsun" dedim, samimiyetle.

Elini uzattı, tokalaştık, satın aldığı eşyaları alıp vedalaşarak gitti. Ortağımın karşısında durumu açıklamak zorunda hissettim kendimi. Her şeyin bittiğine tekrar kendimi inandırarak ve duygularımı saklayarak işime devam ettim. Bu karşılaşmayı Samiye'ye basit ve önemsemez bir havada anlattım. Öte yandan yüreğimi hâlâ yakan sevgiden dolayı suçluluk duygusundan da kurtulamıyordum. Çok etkilenmiş, sarsılmış ve yıkılan duygu duvarlarımdan üzüntü ve özlem fışkırmıştı. Geçmişe ait bütün duygularım fena depreşmişti. Öyle ki, eski aşkın küllerinden yeniden alevlenme ihtimalini de uzak görmüyordum. Ancak gerçekler bu tür yeni rüzgârların fazlaca esmesine izin vermeyecek kadar güçlü ve ağırdı. Yine de seyahat konusundaki gizli arzum yeniden uyandı ve bir an önce harekete geçmem için zorlamaya başladı. Ne ki, hemen harekete geçmekten korkuyordum, birtakım endişelerim vardı ve sonuçta bu seyahati çok fazla ertelemeyip önümüzdeki bir yıl içinde ailemin onayını alabilmek için uygun bir zemin aramaya karar verdim.

Sonunda öyle bir zemin bulup açıldığımda sevgili eşim beni anlayışla karşılayıp izin verdi. Dönüşüme kadar dükkânda yerime bakmak üzere imamı vekil tayin ettim ve seyahatimi iyi koşullarda yapabilecek kadar bir parayı da yanıma aldım. Seyahatin ardından Halbe'ye dönüp karımı ve çocuklarımı da alarak İslâm ülkesine gideceğime ve orada seyahatnamemi yazıp yakınlarımdan hayatta kalanları da gördükten sonra tekrar Halbe'ye döneceğime söz verdim.

Samiye, Mustafa, Hamid ve Haşim ile iyice hasret giderdikten sonra karnında yeni bir hayat taşımaya başlayan karımdan ayrıldım.

5
Eman Ülkesi

KERVANIMIZ YAZ BAŞINDA şafağın karanlıklarını yararak hareket etti. Şeyh es Sebkî, Eman ülkesinin havasıyla ilgili olarak, "Kışı öldürücü, sonbaharı çok soğuk, baharı dayanılmazdır. Oraya yazın gitmelisin" demişti.

Kafile, bana eski günleri hatırlatmıştı, ancak artık kaderinden kaçamayan orta yaşlı biri olmuştum. Güneş yavaş yavaş yükselip tepeleri aydınlatmaya başladığında etrafı vadilerle çevrili, dört bir yanı yemyeşil ama yalnızlıkları insanı ürperten dikenli bitkilerle dolu büyük bir çöl çıkardı önümüze. Sonra haftalarca süren yolculuğun ardından su kuyularının olduğu vahaya vardık. Kuyular gerçekten çoktu ancak Halbe ve Eman gibi iki büyük ülkenin arasındaki barışa bir tehdit olduklarını bildiğimizden aynı zamanda tedirginlik yaratıyorlardı. Yolculuk, yavaş yavaş yükselmeye başlayan bir arazide devam etti. Nihayet Kartal Tepesi'nde kamp kurduk. Kervan sahibi, "Eman ülkesinin sınırlarına şafak vakti varabilmek için gece yarısında hareket edeceğiz" dedi.

Güzel bir havada yolculuğa devam ettik, nihayet büyük sur göründü. Meşalelerin ışığı altında ana kapının önünde

durduk. Meşale taşıyanların arasından bir adam öne çıktı ve kaba, sert bir sesle bağırdı:

"Eman ülkesinin başkenti Eman'a hoş geldiniz! Adalet ülkesine hoş geldiniz!"

Bir an sustu ve sonra devam etti: "Tüccarlar bir rehberle birlikte ticaret merkezine, seyyahlar ise seyahat merkezine gidecekler."

Maşrık, Hira ve Halbe'de yaptığım gibi, doğrudan hana gitmeyip, rehberi izleyerek sağlam ve temiz görünen, silahlı muhafızlarca korunan bir binaya gittim. Beni meşalelerle aydınlatılan bir odaya aldılar. Masanın başında bir memur, iki yanında da heykeli andıran iki muhafız vardı. Karşısında durdum. Bana adımı, yaşımı, üzerimde ne kadar para bulunduğunu, seyahatimin süresini ve amacını sordu. Ben de doğru yanıtlar verdim. Memur, "Sen Halbe'yi iş ve evlilik dolayısıyla yerleştiğin yer olarak kabul ettiğin için ben de seni Halbe halkından biri olarak kabul ediyorum" dedi.

Buna itiraz etmedim, devam etti: "Sana on günlük kalış izni vereceğiz, bu süre insanın istediği şeyi yapması için yeterlidir."

"Burada kalmak hoşuma gider de kalışımı uzatmak istersem?"

"O durumda bir dilekçeyle başvurursun, inceleriz, kabulüne veya reddine karar veririz."

Memnun olarak ama aynı zamanda endişemi gizleyerek boynumu büktüm. Tekrar söze başladı: "Sana sürekli bir refakatçi tayin edeceğiz."

"Bunu kabul veya reddetme hakkım var mı?"

"Hayır, bu yabancıların yararı için uyulması gereken bir kuraldır."

Ellerini birbirine vurdu, odaya altmış yaşlarında, kendisi gibi cüppemsi kısa bir ceket, dizlerine kadar inen bir önlük, ayağında sandalet ve başında pamuk veya ketenden yapılmış ve miğferi andıran bir takkeyle kısa boylu bir adam girdi. Memur, başını bir bana, bir ona çevirerek

birbirimizi tanıttı: "Kindîl Muhammed el Unnâbî... Fulûke, rehberin, seyahat merkezinden..."

Binadan çıktık. Fulûke beni, gölgem gibi, suskun bir şekilde takip ediyordu. Macera ve özgürlük ruhu beni terk etmişti. Fulûke geniş bir adım atıp bana yetişti, ikimiz de yıldızların ve güvenlik görevlilerinin meşalelerinin getirdiği ışık eşliğinde karanlığa daldık.

"Hanın yolundayız" dedi, adeta hiddetle.

Kare biçimde bir alandan, meşalelerin aydınlığında, Halbe'deki handan daha küçük olmayan, hatta daha ihtişamlı görünen bir binaya yaklaştık. Odaya gelince, daha küçük ve daha sade idi, ancak konfor bakımından Halbe'dekini aratmıyordu ve çok temizdi. Ancak odada yan yana iki yatağın bulunması dikkatimi çekti ve endişeyle sordum: "Bu ikinci yatak ne anlama geliyor?"

"O da benim yatağım" dedi, Fulûke, sakin bir şekilde.

Saklamaya özen göstermediğim bir yadırgamayla sordum: "Ne yani, sen de benimle aynı odada mı kalacaksın?"

"Tabii, bir oda yeterliyken, iki odayı işgal etmenin ne anlamı var?"

"Odada tek başıma kalmak daha iyi olurdu" dedim.

Soğukkanlılığını bozmadan durumu açıkladı: "Bu, ülkemizde uyulması gereken bir kuraldır."

"O halde, tuvaletten başka bir yerde özgür kalamayacağım" dedim, hayıflanarak.

"O bile yok" dedi, aynı soğukkanlılıkla.

"Saçmalamaya gerek yok" diye tepki gösterdim, "en iyisi bu geziyi iptal etmem" diye söylenerek.

"On gün geçmeden bir kervan bulamazsın" dedi.

Elbiselerini değiştirip yatak kıyafetlerini giymeye koyuldu, yatağına doğru giderken şöyle diyordu: "Burada her şey yeni ve alışılmamıştır, sen artık eski alışkanlıklarından kurtulsan iyi edersin."

Hayal kırıklığına uğramıştım, elbiselerimi değiştirip, yatağa uzandım. Bu beklenmedik durum yüzünden sinirlerim iyice bozulmuştu, bitkinliğime yenilinceye kadar uykum kaçtı.

Sabahleyin sıkıntı yine başladı ancak artık olaylara hoşgörü ile yaklaşmaya çalışıyordum. Fulûke beni yemek salonuna götürdü. Küçük bir masaya oturduk. Süt, çörek, yumurta ve meyveden oluşan bir kahvaltı yaptık. Kahvaltı güzel ve yeterliydi. Elimi bile sürmediğim küçük bir kadeh şarap dışında hepsini yiyip bitirdim.

"Her öğünle birlikte şarap da sunulur, bunu içmek zorunludur" dedi, Fulûke.

"Benim ona ihtiyacım yok" dedim, ısrarla.

Her zamanki soğukkanlılığıyla, "Müslümanlardan şarap içen çok kişi tanıdım" dedi.

Gülümsedim ve aldırmadım.

Sordu: "Şarap içmenin veya içmemenin gerçekten senin tanrını ilgilendirdiğine inanıyor musun?"

"Özür dilerim" dedi, nazikçe, yüzümün değiştiğini görünce.

İlk gezintimizi yapmak üzere birlikte çıktık. Etrafa iyice bir göz attım, bakışlarım korkuya benzer bir şekilde geri döndü. Issızlık korkutmuştu beni. Bulvar ve ondan ayrılan caddelerin tümü bomboştu, etrafta hiç insan yoktu. Bomboş, terkedilmiş, ölü bir şehirle karşı karşıyaydım. Şehir son derece temiz ve bakımlıydı; güzel düzenlenmiş, binaları gösterişli, ağaçları boy atmıştı. Fakat hiçbir hayat belirtisi yoktu. İyice rahatsız olmuştum, rehberime sordum:

"İnsanlar nerede?"

Kışkırtıcı soğukkanlılığıyla cevap verdi: "Onlar, işlerinin başındalar; kadınlar da, erkekler de."

"Çalışmayan kadın hiç mi yok? Hiç boşta gezen yok mu?"

"Herkes çalışıyor, boşta gezen yoktur, çalışmayan bir kadın bile yoktur. Yaşlılara ve çocuklara gelince, birazdan onları bahçelerinde göreceksin."

"Halbe'de de iş hayatı yoğun, ancak caddeleri sürekli insanlarla dolu."

Cevap için biraz düşündü: "Bizim sistemimizin benzeri yoktur. Her birey bir iş için yetiştirilir ve sonra da o işte çalışır. Herkes yaptığı işe uygun ücret alır. Zenginleri ve

yoksulları tanımayan yegâne ülkedir. Burada öyle bir adalet vardır ki, başka hiçbir ülke onun küçük bir parçasını bile gerçekleştiremez."

Biz boş bir caddeden ötekine geçerken binaları göstererek konuşuyordu:

"Baksana, hepsi de birbirine benzeyen görkemli binalar, burada ne saraylar ne de konaklar, ne büyük evler ne de kulübeler vardır. Ücretler arasındaki fark çok azdır. Yaptığı işin ayrıcalıklı kıldığı kimseler dışında herkes eşittir. En düşük ücret, saygın insanın ihtiyacı olan barınak, gıda, giyecek, eğitim, kültür ve eğlence gibi harcamalarına yetecek kadardır."

İnanmak zordu, yine de onaylar gibi göründüm. Caddelerin manzarası hoşuma gitti. Mimari bakımdan Halbe'den geri kalmıyordu. Fulûke beni, geniş bir nehrin üstüne kurulmuş büyük bir köprünün üstünden geçilerek ulaşılan, uçsuz bucaksız bir parka götürdü. O kadar büyük, o kadar çeşitli ağaçları ve çiçekleri olan bir park şimdiye kadar görmemiştim.

Fulûke, "Burası aktif çalışma dönemini geride bırakmış, yaşı ilerlemiş olanların bahçesidir" dedi.

Kadın ve erkek yaşlıların gezintisi için bir parkur, hafif sporlar için oyun alanları, akşam sohbeti ve müzik için ayrılmış yerler olduğunu gördüm.

"Her şehirde benzer bir park vardır" dedi rehberim.

Bunu neşe içinde ve gurur duyarak söyledi. Kendi kendime, "Bu daha önce benzerini görmediğim güzel bir sistem ve insanca bir uygulama" dedim. Yaşlıların en azından sekseni geçkin kişilerden oluştuğu dikkatimi çekti. Bu kanaatimi Fulûke'den saklamadım.

"Bizde, lüksten kaçınma ve mesai saatleri içerisinde belli zamanlarda sporla uğraşmak şarttır. Ayrıca beslenmemiz de daha çok temel gıda maddelerine dayanır ve sağlıklıdır" diye durumu açıklamaya çalıştı.

Parkta gördüğüm en tuhaf şeylerden biri de balaylarını geçiren seksenlik bir gelinle, yine seksenlik bir damattı. İkisi de suni bir gölün kıyısında ayaklarını, gölün

üstünde yükselen ağaçların yapraklarından yansıyan yeşile bürünmüş sulara sarkıtmış, oturuyorlardı. Bu insanlardan ve ortamdan hoşlanmıştım, parkta uzun bir süre kaldım. Nihayet Fulûke, "Artık çocuk parkını görmemizin vakti geldi" dedi.

Çocuk parkı ile yaşlılar parkının arasını, küçük bir şehir yapmaya yetecek kadar geniş bir meydan ayırıyordu. Yaklaşırken çocukların sesleri kulağımıza geldi. Bağımsız bir ülke misali uçsuz bucaksız, çocuk ve bebeklerden oluşan sakinleri ile dopdolu; içinde sayısız oyun alanları, öğretim ve eğitim bölümleri, erkek ve kadın eğitmenler, öğretmenler bulunan bir yerdi. Rehberime sordum:

"Burası oyun için mi, yoksa eğitim için mi?"

"Her ikisi için de. Biz burada çeşitli yetenekleri keşfederiz. Herkes, yeteneğine göre, kendisi için belirlenen mesleğe yönlendirilir. Bu hususta erkek ve kadın eğiticiler kendi işleriyle uğraşan anne ve babalara vekâlet eder."

"Fakat anne ve babanın şefkatinin yerini tutacak hiçbir şey yoktur" diyecek oldum safça.

Fulûke sakin bir edayla, "Artık bu tür hikmetli sözlerin ve özdeyişlerin hiçbir anlamı kalmamıştır Eman ülkesinde" diye cevap verdi.

Öğleden önceki zamanımızda yeni ziyaretler için vakit kalmamışt. Kebap, karnabahar, ekmek ve elmadan oluşan öğle yemeğini handa yedik. Güneş batmadan biraz önce büyük bir meydana geldik. Büyük bir kavak ağacının altında durduğumuzda Fulûke şöyle dedi: "Artık Eman ülkesinin halkını görmenin zamanı geldi."

Meydana açılan dört büyük cadde vardı. Güneşin ufuk çizgisine inmesiyle birlikte, adeta bir diriliş anıymış gibi, insanların yüzleri göründü ve her caddeden kadınlar, erkekler akmaya başladı. Bir askeri birlik gibi herkesin üzerinde sade kıyafetler vardı. Bu kadar kalabalığa rağmen bir fısıltıdan daha fazla ses çıkarmadan, ciddi ve sıkıntılı yüzlerle, hızlı adımlarla ve düzenli bir biçimde ilerliyorlardı. Herkes kendi hedefine doğru yürüyordu. Gelenler için caddenin bir tarafı, gidenler için de diğer tarafı ayrılmıştı.

Ne belirgin bir hüzün vardı, ne de neşe. Eşitliğin, düzenin ve ciddiyetin bu somut biçimi, beni endişe ve hayrete düşürdüğü kadar hoşuma da gitmişti. Kalabalık doruk noktasına ulaştı, sonra yavaş yavaş azalmaya başladı. Nihayet karanlığın bastırması ile birlikte her tarafa ıssızlık çöktü.

Fulûke'ye sordum: "Nereye gittiler?"

"Evlerine."

"Sonra, gece tekrar çıkıyorlar mı?"

"Hayır, artık sabaha kadar evlerinde kalıyorlar. Eğlence yerlerine gelince, oralarda hayat hafta sonu tatilinin gecesinde canlanır."

Endişe ile sordum: "Bu, gecelerimizi handa geçireceğimiz anlamına mı geliyor?"

Umursamadan cevapladı: "Yabancılar hanında, içinde istediğin içeceği, dansı ve müziği bulabileceğin bir eğlence yeri var."

Gecemizi orada geçirdik. Tuhaf bir dans izledim, yeni bir müzik dinledim, bazı büyü oyunları gördüm; fakat temelde Halbe'de gördüklerimden ve dinlediklerimden farklı değildi.

Ertesi gün, fabrikaları, işyerlerini, öğretim ve tıp merkezlerini ziyaret ettik. İşin gerçeği, onlar da gösteriş, düzen ve tertipçe Halbe'deki benzerlerinden geri kalmıyordu. Takdirimi kazanıp İslâm âleminin uygarlık ve üretimdeki üstünlüğü konusundaki sağlam kanaatimi sarstı. Ne var ki, suratların asıklığından, üstlerine çökmüş olan ciddiyet ve soğukluktan memnun kalmamıştım. Aslında rehberim Fulûke'yi ne onsuz yapılabilen ne de kendisinden hoşlanılan bir kişi yapan özellikler de yine bunlardı.

Duvarları işlemelerle ve resimlerle süslenmiş bir kaleyi ziyaret ettik.

"Despot hükümdarın yenilgisi ve halkın zaferi ile sonuçlanan son savaş bu kalede yapıldı" dedi Fulûke.

Beni büyük bir binaya götürdü, söylenerek: "İşte sana tarihi mahkeme. Burada yargılandı halk düşmanları ve idamlarına karar verildi."

Halk düşmanları sözünden ne kast ettiğini sorduğumda, "Toprak sahipleri, fabrikatörler ve egemen güçler!" diye açıkladı. "Devlet, uzun süren zorlu bir iç savaştan sonra zafere ulaştı."

Hocam Şeyh Megaga el Cubeylî'nin, Eman ülkesinde patlak veren bir iç savaş yüzünden seyahatini tamamlayamadığına ilişkin anlattıklarını, ayrıca Halbe'nin özgürlük yolundaki kanlı tarihini hatırladım. Acaba ülkemizde, İslâm tarihi bundan daha mı az kanlı ve acılı geçmişti? İnsanlık ne istiyordu? İnsanlık için biricik düş bu muydu? Yoksa ülkeler ve halklar kadar düş mü vardı? Cebel ülkesi gerçekten kusursuz muydu?

Fulûke sordu: "Bu geceyi de dünkü gibi eğlence yerinde mi geçireceksin?"

İsteksizliğimi suskunlukla ifade edince ertesi gün için bilgi verdi:

"Ülke, yarın zafer bayramını kutlayacak. Görülmeye değer bir gündür!"

Akşam yemeğini yedik, sonra yazın hoş meltem rüzgârıyla serinlemek üzere hanın girişinde oturduk. Fulûke'ye durumumu açıkladım: "Gördüğünüz gibi, ben bir seyyahım. Benim ülkemde seyyahların seyahat notlarını kaleme alması bir gelenektir. Bu bakımdan, gözlemle elde edilmesi mümkün olmayan bir hayli bilgi lazım bana."

Beni sessizce dinliyordu. Sordum: "Ülkenizin bilgelerinden biri ile görüşmek isterim, bu isteğimi gerçekleştirebilir misiniz?"

"Eman ülkesinin bilgeleri kendi işleriyle meşgûldür, ama ben sana istediğin bilgileri verebilirim" dedi.

Denemeye karar vererek sorularıma başladım: "Siyasi sisteminizi öğrenmek istiyorum. Nasıl yönetiliyorsunuz?"

İstifini bozmadan cevap verdi:

"Bizim seçilmiş bir başkanımız vardır. Onu, bilim insanları, endüstri, tarım, savaş ve güvenlik uzmanları gibi, bütün ülkenin seçkinlerince oluşturulan bir devrim konseyi seçer. Seçildikten sonra ömür boyu bu mevkide kalır. Fakat görevini kötüye kullanırsa görevden alırlar."

Bu, bana İslâm âlemindeki halifelik sistemini hatırlattı, ne var ki, kanlı tarihimizin trajedilerini de hatırlatmıştı.

"Başkanın yetkisi nedir?"

"Ordu, güvenlik, tarım, endüstri, bilim ve sanat üzerinde tek egemen olan odur. Çünkü bize göre devlet her şeyin sahibidir. Halklar ise çalışmakla görevlidir. Herkes kendi alanında çalışır. Bu konuda çöpçü ile başkan arasında hiçbir fark yoktur."

"Başkana hiç kimse yardım etmez mi?"

"Danışmanları ve seçtiği konsey. Ancak o, son sözü söyleme yetkisine sahiptir. Bu bakımdan bizler, anarşi ve belirsizlikten endişe duymayız."

Biraz tereddüt ettikten sonra sordum: "Fakat görevini kötüye kullandığı zaman sorgulanamayacak kadar güçlü değil mi?"

İlk kez soğukkanlılığını bırakıp öfke ile konuştu: "Burada kanun kutsaldır!"

Sonra yine soğukkanlılığına dönüp konuşmasına devam etti:

"Tabiata baksana, temeli kanun ve düzendir, özgürlük değil."

"Ancak, insan, kâinata rağmen sürekli olarak özgürlük basamaklarını çıkmaktadır."

"Bu, hırsın ve kuruntunun sesi... Biz, insan vicdanının sadece adaletle tatmin olabildiğini gördük ve bu yüzden sistemin temelini adaletle attık, özgürlüğü de denetim altına aldık."

"Sizin dininizin emrettiği bu mudur?"

"Bizler, insanın yaratıcısı ve ihtiyaçlarının barındırıcısı olarak kabul ettiğimiz toprağa taparız."

"Toprak ha?"

"O bize bir şey söylemedi, ancak başka hiçbir şeye ihtiyaç bırakmayan aklı yarattı bizim için."

Sonra, azametle devam etti: "Bizim ülkemiz, hırs ve hurafelere asla rastlayamayacağın tek ülkedir!"

İçimden Allahtan af diledim, uzun uzun. İnsan Maşrık ülkesinin putperestliği için bir bahane bulabilirdi. Hira ülkesi de onun gibiydi. Ancak Eman ülkesi, bu gelişmiş uygarlığıyla nasıl toprağa tapabilirdi? Nasıl olur da kendi içlerinden bir adamı tahta çıkarıp onu "Tanrı Kral" konumuna getirebilirdi. Burası tuhaf bir ülkeydi. Beni son derece irkilttiği gibi şaşırtmıştı da. Ne var ki, ülkemde İslâmiyet'in düştüğü durum daha çok zoruma gitti. Çünkü despotlukta Eman yöneticisinden geri kalmıyor, sapkınlıklarını açıkça sürdürüyordu; bizzat dinin kendisi hurafe ve sapkınlıklarla katlediliyordu. Halk cehalet, yoksulluk ve hastalıktan perişandı.

O gece rahatsız bir uykuya dalarken kâbuslar gördüm. Bayram günü geldi. Bu bir tatil günü olduğundan, başkent gün boyunca sıcak ve canlı bir görünümdeydi. Fulûke beni saray meydanına götürdü. Saray gerçekten de muhteşem bir kale, eşsiz bir mimari harikasıydı. Önünde milyonlarca insanın sığabileceği devasa bir meydan uzanıyordu. Ortada bir yerde durduk. İnsanlar gelip daire şeklinde bir düzen içinde durmaya başladılar. Yüzlerine bakınca çok meraklandım; aynı elbiseler, renkler ve modeller içindeki halleri neydi öyle! Yakıcı bir güneşin yakmadığı bir ten, hem güçlü hem ince boylar, başka zaman sürekli somurtmalarına karşın bayramı kutlamaktan dolayı gülümsemeyle parlayan yüzler... Halbe'deki yüzler, insanlar daha güzeldi kuşkusuz. Ancak buradaki eşitlik şaşkınlığa yol açıyordu. Bu bakımdan gözlerde derin bir sükûnet ve sönüklük içeren bir belirsizlik vardı.

Törenin başladığını bildirmek için bir boru çalındı.

İnsanların oluşturduğu dairenin saraya karşı olan en uç noktasından hareket eden bir grup genç kız dörtlü bir sıra oluşturup saraya doğru ilerlerken ellerinde bir çelenk taşıyorlardı. Büyük giriş kapısının önünde karşılıklı olarak dizilmiş iki sıra askerin arasında durdular. Kalabalık, etkileyici bir tarzda güzel bir marş söylemeye başladı. Ses, bu kalabalığı bir anda tek bir ruhta toplayarak, ortak hatıraları canlandırarak ahenkli bir biçimde yükseldi ve iki

dakika süren keskin bir alkışla sona erdi. Fulûke bana dirseği ile dokunarak kulağıma fısıldadı:

"Başkan geliyor."

Saraya doğru baktım, avlusunun iç taraflarından bir grup insanın gelmekte olduğunu gördüm. Grup ilerledikçe yüzler belirginleşiyordu. Başkan ilerliyor, önde gelen devlet adamlarından bir grup da kendisini izliyordu. Başkan, kalabalığı selamlamak üzere dairenin hizasına kadar yürümeye devam etti. Önümden geçtiği sırada, aramızda sadece birkaç karışlık mesafe kalmıştı. Orta boylu, oldukça tıknaz ve bakımlı biriydi. Maiyeti de tıknazlıkta ondan geri kalmıyordu. Bu durum dikkatimi çekti ve kesin olarak kanaat getirdim ki, başkan ve adamları, halktan ayrı ve özel bir beslenme düzenine sahiptiler. Bu hususta Fulûke ile aramızda geçebilecek tartışmayı hayal ettim. Bana, bireylerin üstlendiği görev ve sorumluluklara bağlı olarak yararlandıkları bazı ayrıcalıklar olabileceğini, seçilmiş başkan ve yardımcılarının da üst düzeyde kamu görevlileri olduğu için bu ayrıcalıklardan yararlanabileceğini; bu ayrıcalıkların, kısıtlı alanlarda olup gerçek sınıf farklarının oluşmasına izin vermediğini ve bunun, zulüm ve anarşinin egemen olduğu başka toplumlardaki aile, kabile ve sınıf ayrıcalıkları ile hiçbir ilgisi olmayan bir takım makul sebeplere dayandığını uzun uzun anlatacaktı. Gerçek şu ki, ben bu konuda Eman ülkesinde hakim olan adalete aykırı bir şey bulamadığım gibi, başta İslâm âlemi olmak üzere, başka ülkelerdeki insanlara yapılan muamelelerdeki son derece zalimce uygulamalara benzer bir yönünü de görmemiştim. Olaylara mümkün olduğunca tarafsız bakmaya çalışıyordum. Evet, Halbe ülkesinin bir amacı vardı ve bunu tamamen gerçekleştirmişti. Yine Eman ülkesinin de bir amacı vardı ve o da bunu gerçekleştirmişti. Oysa İslâm âlemi bir amaç ilan edip yüzsüzce, hayasızca ve sorumsuzca başka bir şey gerçekleştiriyordu. Böyle durumlarda hep aynı soru aklıma düşüyordu: acaba Cebel ülkesi gerçekten kusursuz muydu?

Başkan sarayın önündeki bir platforma doğru ilerleyip, üzerine çıktı. Halkına, devrimin tarihini, zaferin önemini

ve ülkenin geçirdiği çeşitli evreleri hatırlatarak konuşmaya başladı. Başkan ile halk arasındaki duygu alışverişine yoğunlaştım. Birbirlerine bağlılıkları, bir idealde birleşmeleri ve aynı görüşü benimsedikleri hususunda şüphem kalmamıştı. Bunlar, ne ezilmiş, yenilgiye uğramış, ne de bilincini ve vicdanını kaybetmiş bir halktı. Ama belki de önemli bir eksikleri vardı; mutlulukları kusurlu, gölgeliydi. Ancak ne olursa olsun, birbirlerine bağlıydılar ve ortak bir amaçları olduğu da kesindi.

Başkan konuşmasını bitirince mızraklı bir süvari birliği meydana doğru ilerledi. Mızraklarının ucunda gövdelerinden ayrılmış insan başları olduğunu görünce dehşete düştüm. Fulûke'ye doğru baktım, öfkeyle durumu açıkladı: "İsyan eden hainler!"

Konuşmaya zaman kalmadı. Halk, marş söyleyerek dağılmaya başladı ve tören de bu gürültü patırtı arasında sona erdi.

Yemek için yine hana döndük. Fulûke izlenimlerimi merak ediyordu: "Kesilmiş başların görüntüsü seni rahatsız etti, değil mi? Bu kaçınılmaz bir zorunluluktur. Sistemimiz, bizden, hiç kimsenin kendisini ilgilendirmeyen bir konuya burnunu sokmamasını ve herkesin kendi işine yoğunlaşmasını istemektedir. Örneğin, mühendisin tıp konusunda ileri geri konuşmasına, işçinin çiftçinin işlerine karışmasına izin verilmez; hiç kimsenin iç ve dış siyasetle ilgilenmesine gerek yoktur. Her kim buna aykırı davranırsa, cezası gördüğün gibidir!"

Bu ülkede bireysel özgürlüğün cezasının idam olduğunu anladım. Aslında ciddi bir endişeye kapılmıştım ve Fulûke'ye de bağnazca savunduğu bu inancından dolayı öfkelenmiştim.

Geceyi insanların tıka basa doldurduğu bir sirkte geçirdik. Eğlendiren ve neşelendiren türlü oyunlar, şarkılar, danslar izledik; kebap ve meyvelerden oluşan akşam yemeğini yedik. Fulûke içki içti ve bana da teklif etti ancak ben kabul etmeyince kızdı, yine de dikkatli ve ölçülü davranmayı başardı. Gece yarısında sirkten ayrıldık ve sar-

hoşlarla birlikte Ay ışığının altında daha da güzel görünen bakımlı caddelerde dolaştık.

"Ne güzel eğlenceniz var!" dedim, bir sohbet başlatmak için.

Ya bayram dolayısıyla veya içkinin etkisiyle ilk kez gülümseyerek, "Sizin de ciddiyetiniz ne güzel!" diye cevap verdi.

Gülümsediğimi gördü fakat bundan hoşnut olmamıştı:

"İlk ülkendeki hayatın mı, yoksa ikinci ülkendeki hayatın mı Eman ülkesindekinden daha iyi?"

Acı acı konuştum: "Bırak birinci ülkemi, onlar dinlerine ihanet ettiler."

"Bir sistem, kendisini gerçekleştirecek araçlara sahip değilse, kalıcı olması asla düşünülemez" dedi sertçe.

"Kuşkusuz, biz henüz ümidimizi yitirmedik."

"O halde, bu seyahatiniz neden Cebel ülkesineydi?"

İsteksizce, "Bilgi ışıktır" dedim.

Alay ederek cevap verdi: "Hiçliğe yapılan lüzumsuz bir seyahatten başka bir şey değil yaptığınız."

Günler sıkıcı bir biçimde birbirini izledi. İnsanlar, Halbe ile Eman arasında bir çatışmadan ürkerek ve karamsar bir şekilde konuşuyorlardı. Bunun arkasında ne olduğunu Fulûke'den sorduğumda şöyle dedi: "Hira ile savaşlarında bizim su kaynaklarındaki hakkımızı kabul ettiler fakat zaferi kazandıktan sonra bütün adilik ve alçaklıklarıyla bunu reddettiler. Bugün ise, işgal ettikleri Maşrık ve Hira'dan bir ordu kurdukları söyleniyor. Bu da savaş demektir."

Beni yine bir endişe kapladı ve sordum: "Gerçekten savaş olur mu?"

Soğukkanlılıkla cevap verdi: "Biz hazırız."

Aklım, Samiye ve çocuklara gitti, Aruse ve çocukları da hatırladım. Bu on günün bitmesini sıkıntı içinde bekledim. Nihayet herhangi bir olay çıkmadan günler geçti; kalbim yatıştı ve yolculuk için hazırlıklara başladım. Bu sırada, bir yıl önce Eman'ı ziyaret eden Budist seyyahla karısı Aruse'yi sormak aklıma geldi. Eğer burada geçirdi-

ğim günlerin sonunda seyahat merkezine gidersek onların hakkında bilgi alabilecektim. Nitekim merkeze gittiğimde defterlere baktılar ve bana bilgi verdiler:

"Bu çift Eman ülkesinde on gün kalmış, sonra Gurub ülkesine giden bir kafile ile yola çıkmışlar; ancak koca yolda vefat etmiş ve sahraya gömülmüş, karısı ise Gurub'a doğru yoluna devam etmiş."

Bu haberle sarsıldım, Aruse'nin yerini, durumunu, kendisini Gurub ülkesinde bulup bulamayacağımı sordum. Cebel ülkesine gitmiş veya Maşrık'a dönmüş olabilir miydi?

Şafakla birlikte kervanın yola çıkacağı yerdeydim. Fulûke ile tokalaşırken, "Refakatinden ve bana verdiğin yararlı bilgilerden dolayı teşekkür ederim" dedim.

Fulûke, suskundu, beni bir kenara çekerek kulağıma fısıldadı:

"Halbe ile Eman arasında savaş başladı."

O kadar üzüldüm ve telaşlandım ki savaşı başlatanı bile soramadım.

Samiye'nin ve çocukların, hatta doğmak üzere olan çocuğun hatıraları üstüme çöktü.

6
Gurub Ülkesi

BEN, DUYDUĞUM ENDİŞEDEN BURUKLAŞMIŞ bir kalple ufka bakarken, kafile şafağın karanlıklarının içine gömüldü. Bir defa bile gönül rahatlığıyla yola çıkmak nasip olmamıştı, aksine her defasında çeşitli endişeler, kaygılar içinde olmuştum. Karamsar ruhum Samiye, Mustafa, Hamid ve Hişam'a esenlik dileyerek, iki güçlü devlet arasındaki bu kanlı mücadelenin sonucunun ne olacağını kendi kendine sorarak, hep Halbe dolaylarında dolaşıyordu. Başımı gökyüzü bahçesine kaldırıp, "Ey bu dünyanın ve öbür dünyanın sahibi, bize yardım et!" diye mırıldandım. Yeryüzü Rabb'imin nuru ile aydınlanınca uçsuz bucaksız, dümdüz bir çöl ve bir yaz sıcağı ortaya çıktı. Çevrede hoplayıp zıplayan ceylanlar vardı ve zaten buraya da "Ceylanlar Çölü" adı verilmişti. Yolculuk bir ay sürdü, katlandığımız onca sıkıntı ve cefanın sonunda elde ettiğimiz bir güzellik, bir ödülümüz de olmadı. Gecenin bir bölümünde bir ses, Gurub ülkesinin sınırlarına vardığımızı müjdeledi. Ay yarım, hava açıktı; fakat ne bir sur gördüm, ne de gümrük görevlisi. Kervan sahibi gülerek seslendi, "Burası, muhafızı

olmayan bir ülkedir." Kur'andaki Hicr sûresini hatırlatan bir tarzda konuştu: "Güvenle ve barış içinde girebilirsiniz."

"Yabancılar hanının yolunu nasıl bulabiliriz?" diye sordum.

Gülmeye devam ederek, "Günün aydınlığı sana aradığını bulman için yardımcı olacaktır" dedi.

Güneş doğuncaya kadar merakla bekledim. Belki de şimdiye kadar gördüğüm en güzel şafaktı. Hafif bir rüzgâr ve hoş bir koku ile bezenmiş, bunaltmayan bir aydınlık oluştu. Önümde sınırsız bir orman uzanıyordu fakat gözüm, herhangi bir binaya, bir kulübeye, bir eve veya bir saraya ilişmemişti; ayrıca bir insan da görmemiştim. Çözmem için yeni bir bilmeceydi bu; peki, eşyalarımı ne yapacaktım? Kervan sahibine danıştım. "Eşyalarını oraya koy, korkma; güvenle git, güvenle dön" dedi.

Kuyuya yakın bir yer seçtim ve onu bir işaret yaptım kendime. Çantaları koydum, paraları da elbiselerimin altına bağladığım kemerime yerleştirdim. Çevreyi incelemek üzere dolaşmaya başladım. Kuyuların ve gölcüklerin olduğu, hurma ve diğer meyve ağaçları serpiştirilmiş, yeşillikler içinde yürüyordum. İlkin burasının insandan yoksun olduğunu düşündüm. Nihayet bir hurma ağacının altında bağdaş kurmuş bir adam gördüm. Saçları beyaz, sakalı uzamış, suskun, uyuklayan veya kendinden geçmiş, yanında başka kimse bulunmayan orta yaşlı biriydi. Bir hazine bulmuşçasına sevinerek yanına yaklaştım ve selam verdim: "Selamünaleyküm, kardeşim."

Ancak beni duyduğuna ilişkin bir tepki vermedi; selamımı yinelerken, "Ben bir seyyahım ve yolumu aydınlatacak bir söze ihtiyacım var" dedim.

Adamdan yine hiç ses çıkmadı, kendi dünyasında dolaşmaya devam ediyordu. "Benimle konuşmak istemiyor musun?" diye sordum.

Yine tepki vermedi, sanki ben orada değildim. Ümidimi kestim ve oradan ayrılıp yürümeye devam ettim. İlerledikçe benzer durumda erkeklere ve kadınlara rastlıyordum. Her defasında konuşmaya kalkışıyor fakat sonuç alamı-

yor, görmezlikten geliniyordum. Sonunda burasının sağır, dilsiz ve körlerin yaşadığı bir yer olduğunu düşünmeye başladım. Çevremdeki güzelliğe şöyle alıcı bir gözle bakınca, "İnsansız bir cennet" diye mırıldandım. Yere düşen meyvelerden doyuncaya kadar yedim, sonra eşyalarımın yanına döndüğümde tüccarların çuvallarını sorgusuz sualsiz meyvelerle doldurduklarını gördüm. Kervan sahibi beni görünce gülerek sordu: "Onlardan herhangi biriyle konuşabildin mi?"

Başımı olumsuz anlamda salladım.

"Burası kendinden geçmiş, vecd halindeki insanların cennetidir, kimseye zararları yoktur, yararları ise çoktur" dedi.

Merakla sordum: "Onlar hakkında ne biliyorsun?"

Umursamadan cevap verdi: "Şu ormanda yaşlı biri var, o senin merak ettiğin şeyleri aydınlatır."

İçimdeki seyyahı canlandırmıştı. "Burada yaz ne kadar güzel!" dediğimde ise ilginç bir cevap aldım: "Burada bütün mevsimler böyledir!"

Güneşin doğuşuyla birlikte dinç bir şekilde uyandım, kendimi çok iyi hissediyordum. Bir tüccar, "Savaş sona erinceye ve kapılar kervanlar için yeniden açılıncaya kadar Eman ile Gurub arasında gidip geleceğiz" diyordu.

Ormanın derinliklerine daldım, kulağıma koro halinde söylenen bir şarkı sesi gelinceye kadar durmadan saatlerce yürüdüm. Sesin geldiği yöne doğru gittiğimde bir ağacın gölgesi altında yaşlı bir adam ve önünde, hilal biçiminde yerde oturmakta olan kadınlı erkekli bir grup gördüm. Yaşlı adam onlara bir şarkı öğretiyor, onlar da coşkuyla söyleneni tekrarlıyordu. Yaklaşmaya başladım, sonunda ben de arkalarına çömelip, oturdum. Edep yerini örten bir bez parçası dışında çırılçıplak olan yaşlı adamın parlak yüzüne ve çekici gözlerine sanki bir ışık halesi inmişti. Şarkıyı ya da dersi bitirdi ve erkekler de kadınlar da kalkıp sessizce dağıldılar. Aruse kadınların arasında yoktu. Onu dün de bulamamıştım, ancak sanki kokusu meyve kokularına, yeşil bitkilere karışmıştı. İhtiyardan ve benden baş-

ka kimse kalmamıştı. Karşısında oturmaya devam edince bir süre sonra parlak gözleriyle bana baktı ve var olduğumu hissettim. Dün beni ormanda boğan o tuhaflık gitmiş, ben de artık Gurub ülkesine geçmiştim. Yani seyahatim boşa çıkmamıştı. Selamlamak için elimi kaldırırken, "Sen benim aradığım kişisin" dedim.

Yüzümü inceleyerek sordu: "Yeni mi geldin?"

"Evet."

"Ne istiyorsun?"

"Ülkeden ülkeye bilgi peşinde koşan bir seyyahım."

Bir an gözlerini yumdu, sonra açtı ve konuştu:

"Bilgi uğruna ülkeni terk ettin, fakat birkaç defa amacından saptın ve değerli bir zamanı karanlıklar içinde harcadın. Kalbin arkanda bıraktığın bir kadınla, çok aradığın bir kadın arasında paylaşılmış."

Gerçekten irkildim. Korkulu gözlerle onu süzerken sordum: "Gaipten nasıl böyle haber verebiliyorsun?"

"Burada bunu yaparlar, hatta daha fazlasını da" dedi mütevazı bir şekilde.

"Siz bu ülkenin yöneticisi misiniz?"

"Bu ülkenin yöneticisi yoktur."

İyice meraklanmıştım: "Bana biraz daha bilgi verir misiniz?"

"Her şey zamana bırakılmıştır."

"Niçin verdiğim selamları almıyor, söylediklerimi duymuyorlar?"

Sakin bir şekilde konuştu: "Onlar kendilerini gerçeğe ve insanlığa adamıştır, vakfetmiştir."

"Kaybolmuş, bu dünyada değilmiş gibi görünüyorlar?"

"Kötü talihin ıstırabı karşısındaki sabır suskunluğu güzel bir sohbetin kapısını açabilir."

Söyledikleri üzerinde biraz düşündüm, sonra sordum: "Peki, bütün bunların amacı nedir?"

"Hepsi, baştan çıkarıcı arzulardan arınıp Cebel ülkesine gitmek için kendilerini hazırlamaya çalışan göçmenlerdir."

Bu açıklama hoşuma gitmişti; "O halde son yolculuğumda kendime bazı arkadaşlar bulabileceğim" dedim sevinçle.

Yüzünde bir gülümseme belirdi: "Senin de onlar gibi kendini hazırlaman gerekir."

"Bu ne kadar zaman alır?"

"Herkese göre değişir, bazen güç yetmez ve o kişiye Gurub ülkesinde kalması öğütlenir."

Göğsüm sıkıştı: "Gitmekte ısrar ederse?"

"Orada konuşamayan bir hayvan muamelesi görmesinden korkulur."

Doğrusu korkuya kapıldım, merakla sordum: "Onları yolculuğa nasıl hazırlıyorsunuz?"

Gayet açık bir şekilde konuştu: "Her şey kendilerine bağlı. Ben onları yola hazırlamak için müzikle eğitiyorum; fakat kendi özlerinde saklı olan güçleri ortaya çıkarmaları gerekir."

Hayretler içindeydim: "Daha önce böyle bir söz duymadım" dedim.

"Her yeni söz böyledir" dedi.

Yalvarırcasına sordum: "Özümde saklı olan güçleri ortaya çıkarmam ne anlam ifade ediyor?"

"Her insanın özünde saklanmış bir takım hazineler vardır ve herkesin, özellikle Cebel ülkesini ziyaret etmek isteyenlerin onları ortaya çıkarması gerekir."

"Bununla Cebel ülkesi arasındaki ilişki nedir, pek anlayamadım?"

Bir süre sustuktan sonra devam etti: "Orada ne akıllarına, ne duyularına, ne gözlerine, ne kulaklarına dayanabilirler, ancak bu hazinelerine dayanarak hayatlarını sürdürürler."

Kafam iyice karışmıştı, "Peki, bu hazinelerle ilgili bana bir fikir veremez misiniz?" diye rica ettim.

"Acele etme" dedi.

"Peki, bunu başardığımı ne zaman anlayabilirim?" diye sordum.

"Kanatların olmadan uçabildiğin zaman!" derken gayet sakin ve ciddiydi.

Yaşlı adamı dikkatle süzdüm, sonra ciddiyetinden ve samimiyetinden etkilenerek, "Benimle mecazlı konuşuyor olmalısınız" dedim.

"Hayır, aksine, abartmadan gerçeğin ta kendisini söylüyorum. Orası bu güçlerle ayakta duruyor ve onların sayesinde kusursuzluğa ulaşmıştır."

"Benim samimi olduğumu göreceksiniz" dedim kararlılıkla.

"Öyleyse ödülün de Cebel ülkesinde kalmak olacaktır" dedi.

Cevap vermekte acele ettim: "Bu, sadece bir ziyaret, ondan sonra ülkeme döneceğim."

Ama o kendinden emin konuştu: "Orada bu dünyayı da, dünyadakileri de unutacaksın."

"Fakat ülkemin bana ihtiyacı var."

Hayretle sordu: "Öyleyse ülkeni neden terk ettin?"

"Ülkemin kurtuluşunu sağlayacak bilgiyle dönmek üzere bu seyahate çıktım."

Yaşlı adam biraz alınmış, gücenmiş gibi konuştu: "Sen firarisin, bu seyahati sorumluluklarından, görevlerinden kaçmak için bahane etmişsin. Buraya gelen herkes, ancak kendi görevini yerine getirdikten sonra gelmiştir. Aralarında, ömrünün baharını bir kadın uğruna değil, inandıkları uğruna hapiste harcayanlar vardır."

Telaşla haykırdım: "Ben, her yanı saran bir vahşetin, azgınlığın ortasında tek başıma kalmıştım."

"Bu, zayıf bir adamın bahanesi!"

"Geçmişte olan olmuş, azmimi kırmayın, hayatımın heba olmasına izin vermeyin" diye yalvardım.

Suskunluğa sığındı; bu durumu onaylama sayıp cesaret bularak devam ettim: "Benim ne kadar azimli ve istekli olduğumu göreceksiniz."

Başımı saygıyla eğerek kalktım. Aklıma bir şey geldi ama açıklamaktan korktum. Birden yaşlı adam konuş-

maya başladı: "Zamanın Aruse'ye neler ettiğini öğrenmek ister misin?"

Tıpkı geçmişimin karanlıklarından bana seslendiğinde, gaipten haberler verdiğinde olduğu gibi şaşırdım kaldım. Kendi kendime, "Acaba Cebel ülkesinde böyle mi anlaşıyorlar?" dedim.

"Aruse Cebel ülkesine geçti" dedi.

"Demek özündeki hazineleri ortaya çıkarmakta başaralı oldu, ha?"

Gülümsedi: "Hayatında gördüğü, yaşadığı acılar sayesinde."

Gitmeye davrandığımda sordu: "Beline sararak sakladığın paralar ne işe yarayacak?"

Kervanın konakladığı yere dönünce paraları çantaların birine koydum. Kervan sahibi, "Yarın şafakla yola çıkıyoruz" dedi.

"Ben kalıyorum" dedim, umursamadan.

Şafağın sökmesinin ardından yaşlı adamın yolunu tutan ilk kişi bendim. Bazı yeni gelenler olmuştu. Edep yerini örten birer parça bez dışında çırılçıplaktık ve hilal şeklinde oturduk. Yaşlı adam şöyle dedi:

"Bir amaç için uğraşmak, çalışmak iyidir, ancak sonucu önemsemeyin, ne elde ettiğinize aldırmayın."

Biraz sustu sonra devam etti: "İlk basamak kendinizi tam olarak adayabilmek, vakfetme gücüne sahip olmaktır."

Ellerini çırptı: "Tam olarak kendisini adayan insan kendi özüne inebilir."

Sonra bir şarkı söylemeye başladı; o söylüyor, biz tekrar ediyorduk. Bu şarkı beni başka bir dünyaya götürmüştü. Her parçanın bitiminde sanki içimden bir güç fışkırıyordu.

Bir hurma ağacının altındaki yerime dönüp kendimle baş başa kaldım. Aslında kendi kendimle bir mücadeleye girişmiştim. Geçmişteki hayatıma ait görüntüler, hatıralar önümden geçerken onlarla çetin bir savaşa tutuştum. Onlar bana sevgi ve bağlılıkla saldırıyor, ben de öfke ve acıyla karşı koyuyordum. Böyle böyle günlerim çileyle, azimli bir

mücadeleyle ve umutla akıp gidiyordu. Her dersin başlangıcında, şarkıdan ve tekrardan önce, yaşlı adam bize bir amaç için çalışmayı ancak sonucunu ve ödülünü önemsememeyi öğütlüyor ve şöyle diyordu: "Böylece sizinle varlığın ruhu arasındaki sevgi bağı, şefkat ilişkisi sağlamlaşır."

Ardından da kendimizden vazgeçmeyi ve adanmayı öğütleyerek, "Kuşkusuz odur gizli hazinelerin kapısını açan" diyordu.

"Orada, Cebel ülkesinde" diyordu büyük bir inançla, "akıl ve gizli güçler sayesinde gerçekleri keşfediyorlar, toprağı ekiyorlar, fabrikaları inşa ediyorlar; adaleti, özgürlüğü ve tam bir arınmayı gerçekleştiriyorlar."

Her defasında kendimle baş başa kalmak üzere yalnızlığıma dönüyor, ülkemi dürüst insanların yaşayacağı düzgün bir toplum olarak yeniden inşa etmek için bütün bozukluklara, çarpıklıklara karşı gizli güçlerime dayanarak mücadele edeceğim günleri düşlüyordum.

Günler geçip gidiyordu, zamanı unutmuştum; kaç gün, kaç hafta veya ay geçtiğini bilmiyordum. Kendime olan güvenim artmış, karanlıklar içerisinde ilham şimşekleri çakmaya başlamıştı. Bir gün şafaktan önce, alışık olduğum zamandan daha erken uyandım. Hemen yaşlı adamın yanına gittim. Yıldızların saçtığı ışıklar altında oturuyordu. Yanında yerimi aldım; "İşte geldim, buradayım" dedim.

"Ne oldu, ne geldi sana?" diye sordu.

"Senden bir çağrı ulaştı."

"Bu, başarı için ilk adımdır, yağmurun başlangıcındaki ilk damlalar gibi..."

Suskunluğa bürünüp diğerlerinin gelmesini beklemeye koyulduk, nihayet hilalimiz tamamlandı. Yaşlı adamın yüzü güneşin aydınlığında asık görünüyordu. Her zamanki gibi, şarkı söylemeye başladı, bizler de tekrarladık fakat neşenin, sevincin tadını alamamıştık. Kendisinden ayrılmamızdan önce uyardı: "Felaket geliyor, onu kendinize yaraşır yüreklilikle karşılayın."

Soran gözlerimizi görmezlikten gelerek başka bir söz etmedi ve gitti.

Ertesi sabah gün aydınlanmadan şiddetli bir gürültü ve at kişnemeleriyle uyandık. Meşaleler, yıldızlar misali yayılmıştı; atlı ve piyade kocaman bir ordu önceden bir uyarı yapmadan Gurub ülkesini kuşatmıştı. Hepimiz yaşlı adamın yanına koşuştuk, yine etrafında sakin ve suskun bir şekilde oturduk. Güneş doğuncaya kadar şarkı söylemeye devam ettik. Bu sırada bir komutan askerleriyle birlikte yanımıza geldi. İlk bakışta Eman ülkesinin ordusundan olduklarını anladım ve endişeyle kendi kendime, "Acaba Halbe'yi mağlup mu ettiler?" diye sordum.

Komutan şöyle dedi: "Bizimle Halbe arasındaki savaş nedeniyle ve Halbe'nin Eman'ı kuşatmak için Gurub ülkesini işgal etmeyi düşündüğüne ilişkin bize ulaşan bilgiler dolayısıyla, kendi güvenliğimiz için topraklarınızı işgal etmek zorundayız."

Sessizlik çöktü, bizim taraftan hiç kimse tek bir laf bile etmedi. Komutan devam etti: "Eğer kalmak istiyorsanız, toprağı ekmeniz ve çalışanlara katılmanız gerekiyor. Yoksa sizleri Cebel ülkesine götürecek özel bir kervan hazırlayacağız."

Bir kez daha sessizlik oldu. Sonunda yaşlı adam bize yönelerek sessizliği bozdu: "Kendiniz için ne istiyorsanız onu seçin."

Bunun üzerine sesler yükselmeye başladı: "Cebel ülkesi... Cebel ülkesi..."

Yaşlı adam uyarıda bulunmak gereğini duydu: "Yeterince hazırlanamadınız, sıkıntı ile karşılaşırsınız."

Ancak ısrarla bağırdılar: "Cebel ülkesi... Cebel ülkesi..."

Komutan sertçe açıkladı: "Kervan hareket ettikten sonra kim burada görülürse savaş esiri sayılacaktır!"

7
Başlangıç

Şafak vaktinde kervan Gurub ülkesinden ayrıldı. İlk kez, seyyah ve göçmenler, bir tek tüccar bile olmayan bir kafilede yer alıyordu. Gurub ülkesinin başına gelenler ve hazırlığımızın zorla engellenmesi yüzünden bizleri bir kaygı, bir keder ve endişe sarmıştı. Bizi bekleyen zorlukları göğüslemek için güç ve gayret diledim. Güneşin doğuşu, dört bir yanında çok sayıda su kaynağı bulunan sonsuz bir düzlüğün üstündeki örtüyü kaldırmıştı. Bir ay kadar gittikten sonra nihayet önümüzde boydan boya uzanan Yeşil Dağ yolumuzu kesti. Dağı önce tırmanıp, ardından inerek geçmemiz gerekiyordu. Önümüzde yavaş yavaş yükselen genişçe bir geçit görülünce kafile oraya yöneldi. Zaman zaman çiseleyen yağmur yalnızlığımızı gideriyordu. Gündüzleri yol alıp geceleri kamp kurmaya başlamıştık. Üç hafta sonra zirveye vardık. Geniş ve otlağı bol, yeşillikler içinde bir zirveydi. Yaşlı adam eliyle ilerisini göstererek, "İşte Cebel ülkesi" dedi.

Yeşil Dağ ile arasında bir çölün bulunduğu başka bir dağı gösteriyordu. Dağın üzerinde büyük kubbeleri ve yük-

sek binaları çok uzaklardan görülebilen, göz kamaştırıcı bir şehir kurulmuştu. Hayranlıkla baktım; artık o bir düş değil, gerçekti, hem de çok yakındaki bir gerçek; artık şu yamacı inip, şu çölü geçtikten ve öteki dağı tırmandıktan sonra kendimizi girişinde bulacaktık, önümüzde başka bir engel kalmamıştı. Bu sırada birileri bizi karşılayacak ve

"Cebel ülkesine hoş geldiniz, hoş geldiniz kusursuzluk ülkesine" diyecekti.

Sabrımız azaldı, yola çıkmakta acele ettik. Kervanımız dağın yamacını iki haftada indi ve sonunda çöle vardık. Çöl önümüzde sonsuzmuş gibi uzayınca dehşete kapıldık, neredeyse öteki dağı göremiyorduk. Bu göz yanılmasından şaşırmıştım. Cebel ülkesinin üstünde kurulmuş olduğu dağa varmamız günler, hatta haftalar alacaktı. Gerçekten de haftalarca yol aldık. Mesafenin uzaklığı yetmezmiş gibi bir sağa, bir sola bükülmek zorunda kaldığımız tepeler ve yaylalar da çıkıyordu. Öyle ki, öteki dağa varmamız bir ömür gibi geldi. Dağın eteğinde durup da zirvesine bakınca, bulutların üstüne yükseldiğini ve bütün hayallerimize meydan okuduğunu gördük. Birden kervan başının sesi duyuldu: "Beyler, yolculuğumuz burada sona eriyor."

Kulaklarıma inanamadım. "Ne demek" dedim, "bizi Cebel ülkesine çıkarmayacak mısın?"

Adam, "Dağın verdiği geçit çok dar, bir devenin geçemeyeceği kadar dar" diye durumu açıkladı.

Yaşlı adama koştuk, "Adam doğru söylüyor" dedi sakin bir şekilde.

"Öyleyse yolculuğumuza nasıl devam edeceğiz?"

Önemsemeden konuştu: "Tıpkı bizden öncekilerin yaptığı gibi, yaya olarak."

Kervan sahibi ekledi: "Yürüyemeyecek olan bizimle birlikte geri dönebilir."

Fakat hiç kimsenin azmi kırılmadı, hepimiz bu işi sonuna kadar götürmeye kararlıydık. Arkamda bıraktıklarımı, dönüşümü engelleyecek olan şeyleri, başıma gelebilecekleri düşündüm. Seyahat notlarımı yazdığım defterimi, anneme veya Bilgelik Evi'ne teslim etmesi için kervan sahibine

emanet etmek aklıma geldi. Çünkü bu defterde herkesin bilmesini istediğim şeyler vardı. Hatta bizzat Cebel ülkesiyle ilgili notlar vardı; üzerine çökmüş bazı sır perdelerini kaldırabilir, onu kafalarda canlandırmak için hayal gücünü harekete geçirebilirdi.

Artık bundan sonra Cebel ülkesini ziyaret edip tekrar ülkeme dönmem nasip olursa, Cebel ülkesi için ayrı bir defter tutmamda bir sakınca yoktu. Kervan sahibi bu işi üstlenmeyi kabul etti, kendisine yüz dinar verdim ve birlikte Fatiha suresini okuyarak anlaşmamızı imzalamış olduk. Böylece rahatladım ve bu macerayı sonuçlandırmak üzere son hazırlıklarımı yaptım.

* * *

"İbn Fattume" diye bilinen Kındîl Muhammed el Unnâbî'nin seyahat notları burada son buluyor.

Bir daha herhangi bir kitapta bu seyyahtan söz edildiği görülmedi.

Acaba seyahatine devam etti mi, yoksa yolda ölüp kaldı mı, bilinmiyor.

Cebel ülkesine gerçekten girebildi mi? Girdiyse orada nelerle karşılaştı?

Ömrünün sonuna kadar orada mı kaldı, yoksa düşündüğü gibi ülkesine döndü mü?

Günün birinde seyahatinin son bölümüne ilişkin yazılı bir belge ortaya çıkacak mı, bilemiyoruz.

Bunların tümünü, görülmeyeni de görüleni de bilen, her şeye kadir yüce Allah bilir...